CHRISTOPHORI CELLARII,
SCHMALCALDIENSIS,

HISTORIA ANTIQVA

MVLTIS ACCESSIONIBVS
AVCTA ET EMENDATA,
CVM
NOTIS PERPETVIS
ET
TABVLIS SYNOPTICIS.

EDITIO OCTAVA.

CVM PRIVILEGIO.

IENAE,
SVMTV IO. FELICIS BIELKII, BIBL.
MD CC XXIX.

ACADEMIAE IENENSIS
RECTORI MAGNIFICO
GEORGIO SCHV-
BARTO,
MELIORVM LITTERARVM
CONSERVATORI SOLER-
TISSIMO,

ET IN EADEM

PERITISSIMO HISTORICO
CASPARI SAGIT-
TARIO,
S. THEOLOG. DOCTORI,
PROFESSORIBVS CLARISSIMIS,
BENE DE PVBLICO MERENTIBVS

S. P. D.
CHRISTOPHORVS CELLARIVS,

DEcimus propemodum circumactus annus eſt, cum, quod priuato vſui concinnaueram hiſtoriæ antiquæ ſummarium, in lucem emiſi, idque clariſſimo nomini tuo, AMPLISSIME SAGITTARI, dedicaui. Iure enim quodam tuo vindi-

care

care illud poteras, quod hortatu tuo atque consilio in publicum prodibat. Nihil itaque, quod vereri possim, mihi superest, ne inique feras, repetita editione te iterum appellari, etiam amicum & collegam exquisitissimum adiungi, quocum æquabili sorte vel ita nuncupationis onus

diuidas, vt vetera tibi, cui debebantur, denuo consecrata existimes; accessiones nouas, vt obsides animi mei, ille accipiat, quem a prima editione in vestra Academia nouum quidem, sed antiquis moribus & fide, amicum & singularem fautorem consecutus fueram. Te intelligo, MAGNI-

GNIFICE RECTOR, tibique, vt pridem animum & ſtudium, ita hanc etiam lucubrationem dico atque conſecro, vt ex ſigno hoc, quamlibet leuiore, non leuiter cognoſcas, quanti ego ingenium tuum mirificamque doctrinam & merita faciam, ſemperque adhuc fecerim. Rogo igitur, viri

viri excellentiſſimi, ne hoc opuſculum ſpectetis, quod perexiguum; ſed voluntatem potius meam, qua nemini cedo, qui plus virtutem veſtram, quam ego, colat & obſeruet. Valete, & diu publicam rem veſtramque feliciſſime gerite. Datum Cizæ Nonis Maiis CIↃ IↃ C LXXXV.

LECTVRIS.

QVam ante decem annos antiquæ historiæ synopsin delineaueram, auctior nunc & emendatior prodit, etiam vltra limitem vetustum producta. Qui enim ab initio imperiorum ad natum mundi Sospitatorem priori editione progressus eram; ad Constantinum Magnum iam seriem perduco, cuius consilii mei quæ ratio fuerit, te nolo, lector candidissime, ignorare. Quic-

quid huius compendii erat, illorum ſtudiis addictum fuit, qui claſſicorum auctorum lectione exercentur, nec per ætatem ſatis perſpectũ habent ordinem rerum temporumq; veterum. In illa vero ſcriptorum claſſe non proletarii aut capite cenſi, ſed cum primis numerandi ſunt, qui poſt reparatam humani generis ſalutem floruerunt. Non ergo in Auguſti imperio abrumpi ordinem, & ab illis diuelli æquum erat, quæ ab exceſſu

eius-

eiusdem, ingenio Taciti, Suetonii, Pliniorum & æqualium fuerunt illustrata, præsertim quod incrementa Romani Imperii, præcipua antiquitatis pars, sub Traiano fuerunt longe amplissima. Accedit doctorum loquendi consuetudo, qui illa MEDII AEVI vocant, quæ in barbara sæcula inciderunt, aut ab illis abfuerunt propius. Accommodatius ergo facturi videmur, si antiquam ad Constantinũ Magnum: medii æui histori-

am

am,ad Conſtantinopolis expugnationem: nouam denique,ad noſtra tempora deducemus, vt iſta complectatur vniuerſam gentilitatem: illa temporibus imperii Chriſtianorum Conſtantinopolitani contineatur: hæc nouam regnantis orbis faciem rerumque publicarum reformationem recenſeat. Id vero in primis nobis auræ fuit, vt, quæ vulgata hiſtoriarum compendia prætermittunt, vel leuius attingunt, accuratius perſe-

que-

quereremur, & optimorum au-ctorum fide, qui ſingula tradiderunt, confirmaremus. Nec intactas reliquimus nobiliores controuerſias & eruditorum diſſenſionem, ſine tamen vllius læſione aut iudicii acerbitate, quod ſæpius ſuſpenſũ in dubiis & obſcuris, quam temere latum deprehendetur. Vt vero in limine appareat, quantum a vulgaribus noſtrum compendium diſcedat, vno regnorum citerioris Aſiæ exemplo planum faciemus

atque

atque probabimus. Quotusquisque eſt, qui illa explicet? vnde originem, & quando finem habuerint Attalorum, Nicomedum, Pylæmenum, Ariarathum, Mithridatum, aliorumque dominationes? Nec vero nullius momenti rerum huiusmodi notitia eſt, quæ vtramque paginam in hiſtoria Romana faciunt, vt non ſufficiat cum vulgo ſcripſiſſe: REGNVM MACEDONICVM ASIATICVM, CVIVS ANTIGONVS

GONVS EVMENE VICTO AVCTOR FVIT, STATIM IN FILIO EIVS POLIORCETA EXSPIRAVIT. In hoc si exspirauit, vnde tot reges vel reguli Bithyni sunt, Pergameni, Pontici, Paphlagones, Cappadoces, Cilices, & Gallograeci tetrarchæ post Poliorcetæ tempora? quo nouum Amyntæ regnum referes? Id ergo propositum mihi in primis fuit, vt in his quoque regnis lineamenta adumbrarem, & Geographiæ plus,

quam

quam fieri vulgo ſolet, hiſto- riam accommodarem, bellis & prœliis ſecundum loco- rum, quibus facta ſunt, poſi- tionem diſtinctis & definitis. In Tabulis plura, quam in hi- ſtoria, ſectamur, vt illæ huius complementum poſſint eſſe, & vno intuitu exhibere, quæ vel ſtrictim enarrata in ſupe- rioribus fuerant, vel inſtituti ratione poſtulante præter- miſſa. Cetera, quæ præmo- nenda erant, ipſe conſpectus libelli perdocebit.

HISTORIAE ANTIQVAE
LIBER I.
DE REBVS CHALDAEORVM, ASSYRIORVM, MEDORVM.

§. 1. Prima orbis imperia minora. Antiquissimum Nimrodi. Extructio Babylonis. Assur imperium condit.

SVb initium imperiorum minora Asiam regna distraxerunt. Antiquissimum *a* NIMRODI fuit, Chami nepotis, qui præter alias *b* ciuitates Babylonem condidit, eo fere *c* loco, quem turris *d* nuper ædificari cœpta, tum

A vero

a Gen. 10, 10. per anticipationem

b Hieronymus Quæst. in Genes. cap. 29. *Arach* interpretatur Edessam: *Acad*, Nisibin: *Chalne*, Seleuciam vel potius Ctesiphontem.

c Iosephus I. Antiqu. c. 5. ὁ τόπος ἐν ᾧ τὸν πύργον ᾠκοδόμησαν, νῦν Βαβυλὼν καλεῖται, *locus, quo turrim ædificauerant, nunc Babylon vocatur.*

d Ebræis Nimrod est auctor turris Iosepho c. I. & Rabbi Salomoni in Gen. 10. aliisque. At Bochartus l. 1. Phaleg. c. 14. *Nimrod*, inquit, *tum vix natus erat.*

vero deſerta, diſperſione operarum deſolatum fecerat: *a* ASSVR, Semi filius, Babylonia profectus, tum alias vrbes, tum Niniuem *b* magnam conſtituit, & ipſam forte Imperii caput, exigui tamen & artis limitibus circumſcripti.

§. 2. Amraphel rex. Arabum in Chaldæa regnum. Belus rex Babyloniæ.

Abrahami temporibus rex Babyloniæ AMRAPHEL erat, *c* cliens forſan ELAM TARVM regis, qui pentapolin, Iordani flumini propinquam, ditioni ſuæ adiecerat. Poſtea Arabes in Chal-

a Gen. 10. 11. *Aſſur* quibusdam regio eſt ſiue Aſſyria, in qua Nimrodus Niniuem condidiſſe feratur. Vide Bocharti Phaleg. lib. 4. c. 12: Propius Ebrææ ſcripturæ eſt, de viro interpretari, Addo C. V. Iac. Perizonii Differt. 2. de Orig. Babyl. n I.

b Non ſoli Ionæ, ſed Moſi etiam, qui anteceſſit Ninum computo Herodoti, Niniue עיר הגדולה *Vrbs magna* dicitur, ſi cum Aben Eſra ad Niniuen, non ad Reſen, hæc verba reducimus.

c Ex ſitu coniicitur, Gen. 14. *Elam* Elymais regio eſt, ex qua per Babyloniam ad Iordanem tranſitur. Adi Bochartum l. 2. c. 2.

Chaldæa CCXV annis regnasse, *a* Africanus auctor est, quibus exstinctis *b* BELVS rerum potitus, fundamenta imperio illustri, quod Babylone sedem habiturum erat, firmiora subdidit.

§. 3. Assyriorum reges Ninus, Semiramis, Ninyas, Sardanapalus. Huius imperii finis.

Hoc tractu temporum Assyriorum regnum *c* NINVS vel condidit, vel

A 2 am-

a Georgius Syncellus, qui Iul. Africani & Eusebi; chronographorum fragmenta seruauit, duas in Chaldæa dynastias ante Belum constituit, primam Chaldæorum ab Nimrodo; Arabum alteram ad Belum vsque deductam. p. 90. 92. ed Reg.

b Belum Syncellus primum *Assyriorum* regem ponit. At plura eius Babylone, quam in Assyriis vestigia, religio, templum, monumentum. Nec ipsum, neque successores, vtrumque regnum coniunxisse, vt vulgo creditur; ex Halicarnasseis, Herodoto & Dionysio, iam ostendemus.

c Hieronymus in Hoseæ cap. 2. *Primum omni Asiæ regnasse Ninum, Beli filium, omnes & Græcæ & barbaræ narrant historiæ.* Alter Herodotus lib. I. c. 95. Ἀσσυρίων ἀρχόντων τῆς ἄνω Ἀσίης ἐπ᾽ ἔτεα εἴκοσι καὶ πεντακόσια πρῶτοι ἀπ᾽ αὐτῶν Μῆδοι ἤρξαντο ἀπίστασθαι, *Cum Assyrii annis* DXX *superiorem Asiam obtinuissent, primi Medi*

amplificauit, quod SEMIRAMIS, virilis animi fœmina, marito sublato, *a* auxit; sed eo contentus filius NINYAS se otio dedit & voluptatibus, quem successores imitati videntur, ad SARDANAPALVM vsque, ab ARBACE Medo, eisdem *b* moribus offenso, eo adactum, vt se & supellectilem vno rogo

Medi ab iis deficere cœperunt. Et Dionysius Halicarn. principio operis: ἡ Ἀσσυρίων ἀρχὴ ὀλίγου τινὸς ἐκράτησε τῆς Ἀσίας μέρους, *Assyriorum imperium modicam quandam Asiæ partem obtinuit.* Hæc non est *omnis* Asia, neque ἡ ἄνω *superior* Babyloniam continebat.

a Mira de Semiramide Diodorus & Trogus ex Ctesia. Si fuit Semiramis Nini vxor (quod dubitat Vossius Idol. 1. c. 24.) haut tamen tanta fuit, quanta prædicatur. Quæ enim de Babylone traduntur, partem Moses, partem Berosus apud Iosephum; quæ de Indico bello, Megasthenes apud Srabonem, confutant. Pari facilitate Aethiopicam expeditionem abiudicaueris.

b Mores Sardanapali ex epitaphiis produnt Diodorus 2, 23. Athenæus 12, 7. Cicero Tusc. l. 5. c. 35. Non tamen plane ἄπρακτον fuisse, ex vrbibus, quas condidisse fertur, Ath. videtur colligere.

rogo *a* cremaret; quamuis alii senem *b* fataliter decessisse, alii non in hoc, sed in *c* NINO iuniore, qui isti successerit, Assyriorum imperium exspirasse memoriæ prodiderunt.

§.4. Reges Assyriæ, in scriptura sacra commemorati: Phul, Tiglatpilesar, Salmanasar, Senacherib, Asarbaddon.

Nec in iis regibus, quos sacra scriptura memorat, res cuncta expedita est. Interpretes tam in numero regum, quam ætate illorum, quantum differunt? Difficile est *d* priuata ab regiis nominibus, aut alterutrinque cognomina discriminare, aut dilucide ostendere, ante *e* Me-

a Ex Ctesia Diodorus Siculus 2, 27. Athenæus 12. 7. Iustinianus I, 3.

b Clitarchus apud Athenæum c. I.

c Castor Rhodius apud Syncellum p. 205.

d *Sargon* Esa 20. I *Iareb.* Hos. 5. 13. Scaligero sunt noui reges: aliis Sargon cognomen Senacheribi, (vid. Vsser. p. 100.) Iareb Chaldæo & Vulgato proprium nomen non est: Kimchio nomen vrbis Assyriæ.

e Plerique cunctos post secessionem locant: dubitat Schoranus, quia Israelitæ captiui in *Mediam* abducti, & tanta horum regum potentia laudetur, quanta vix potuerit esse, Medorum regno, validissima parte, abscisso.

dorum defectionem, an post illam floruerint. PHVLI rex Israelis Menahem tributa fert: TIGLATPILESAR Transiordanos Israelitas; reliquos filius SALMANASAR deportat: *a* SENACHERIB, frustra Hierosolymis obsessis iugulatur a filiis, cui ASARHADDON, elapsis fratribus parricidii, in imperio sufficitur.

§. 5. Babyloniae reges Nabonassarus, Merodach, Nabopolassarus, Nebuchdonosorus, Evilmerodach, Niriglissoorus, Laborosardochus, & Nabonnedus.

Per idem tempus Babylonia quoque suos reges habuit. NABONASSARVS (BALADAN sacro scriptori) imperium instauravit, ex cuius auspiciis Chaldaei annos, vt Graeci per olympiadas, ab vrbe condita Romani, dinumerarunt. Hunc tribus interiectis filius vel nepos MERODACH, Ptolemaei *b* MARDOKEMPADVS excepit, Hiskiae ex morbo liberationem gratulatus: a quo, successione *c* obscurorum,

a Hunc etiam Herodotus memorat tanquam Ἀραβίων καὶ Ἀσσυρίων βασιλέα l. 2. c. 141.

b Ptolem. Constr. Math. l. 4. c. 6.

c His anonymus interest, qui Manassen, Iu-

rum, aut per interregna (quibus *a* SEMIRAMIDEM, molis, Euphratem cohibentis, conditricem imponunt) ad NABOPOLASSARVM summa rerum delata fuit, & hoc extincto, ad filium NEBVCHODONOSORVM, notissimum monarcham, qui Tyro, Aegypto & Hierosolymis captis, Iudæisque in captiuitatem abductis, Babylonem *b* operibus ornauit, & ingentis superbiæ pœnas insania & victu siluestri dedit, quanquam, quæ Dei clemen-

A 4 tia

dæorum regem, in vincula duxit. *Assaradinum* fuisse, quartum ante Nabopolassarum (qui leraedinus Scaligero) docti coniectur. Addit Schottanus P. 2. Bibl. Hist. V. . 1039 ἀνιςόϱητον esse, cum hunc Assyrium Asarhaddone confundere, notans, vt videtur, Vsserium in Annal. V. T. p. 107.

a Hæc Semiramis Herodoto laudata lib. 1. c. 184. qui addit similis ingenii NITOCRIN, πέντε γενῇσι *quinque generationibus* illa posteriorem, quæ videtur regina esse Dan. 5, 10. commemorata, Nebucadnezaris filia, nupta Nириglissorooro. *Scal. Emend. p. 543.*

b Berosus, apud Iosephum l. 1. contra Apion.) in his operibus etiam muros & hortos pensiles numerat, Græcos reprehendens, qui Semiramidi Assyriorum attribuant.

tia est, in integrum restitutus fuit. Filius EVILMERODACH, fautor Iudæis & liberator Ioiachini, a *a* NIRIGLISSOORO, sororis marito, sublatus percussori regnum relinquit: hic post quadriennium filio suo LABOROSARDOCHO (BELSAZARI Danielis) Nebucadnezaris ex filia nepoti; qui nouem menses imperio abusus, a NABONNEDI factione, hoc est, DARII MEDI, inter epulas obtruncatur. Nabonnetum, septemdecim annorum regem, Persarum primus Monarcha Cyrus ad priuatam vitam coegit redire

§. 6. Medorum, postquam ab Assyriis defecerant, reges: Deioces, Phraortes Cyaxares, Astyages, a Cyro regno expulsus.

His Babylone regnantibus, Medi ab Assyriis defecerant, ARBACE impul-

a Hunc, cum sequentibus, Berosi fragmentum iam citatum, prodit. Interpretatio Scaligeri est, a quo in vltimis dissentit Vsserius. Belsazar illi non est Laborosardochus, sed Nabonnedus Berosi, siue Herodoti (1.77,) Labynetus: Darium autem Medum interpretatur Cyri auunculum Cyaxarem iuniorem, Astyagis filium, ex Xenophontis Pædia, quam alii veram historiam esse negant.

pulsore, & aliquamdiu *a* libertate vsi, DEIOCEM sibi regem constituunt, qui Ecbatana condit, finibus ceterum antiquis Mediæ contentus: quos PHRAORTES prolaturus, vitam cum exercitu in Assyria amittit. Hunc filius CYAXARES vlturus, a Scythis *b* premitur: emergens tandem Ninum expugnat, & regni fines ad *c* Halym amnem propagat. ASTYAGES patri suffectus; post xxxv annorum imperium a Cyro nepote, quem expo-

 suerat,

a Herodotus lib. I, c. 96. Εόντων αὐτονόμων πάντων, *omnes erant sui iuris & liberi.* Ab hoc, vt solet, Ctesias dissentit apud Diodorum l. 2. c. 32, 33 & Arbaci βασιλεύοντι continuos successores dat, nullam αὐτονομίαν aut liberam rempublicam agnoscens. Sed maior nobis Herodoti, quam Ctesiæ, vani hominis, fides est.

b Scythæ, victis Medis, XXVIII annos Asiæ imperium renuerunt. *Herod.* I, 106.

c Pax inita cum Alyatte, Crœsi patre, post quinquennale bellum, conciliatore Labyneto magno, hoc est Nebucadnezaro, exercitibus eclipsi a pugna vtrinque reuocatis. Tum Halys terminus Medici Lydique imperii constitutus. *Herod. I. 72. 74.*

fuerat, deiicitur, & Media, adhuc *a* gentium domina, prouincia fit Persarum.

§. 7. Notatur Ctesias, tantam imperii Assyriorum & diuturnitatem & potentiam iactans. Horum res admodum obscura & dubia.

Hæc de Assyriorum rebus auctorum fide, quos subnotamus: illorumque pace, a quibus discedimus. *b* Diuturni-

a CXXVIII annis τῆς ἄνω Ἅλυος ποταμοῦ Ἀσίης ἄρξαντες, *omni Asiæ supra fluuium Halym dominati sunt* Medi, Herodoto I. c. 130. auctore. qui numerus saluus est, finium prorogationem ex medio regno Deiocis deduci oportet, quem alibi μοῦνον τὸ Μηδικὸν ἔθνος *nationem Medicam* subegisse dixerat. Aliquando etiam inferiori Asiæ siue Babyloniæ, Medos imperasse, Nicolaus Damascenus in Excerpt. Vales. p. 426. significat, & Nanybrum, qui Nabonassar aliis, clientem Artæi, successoris Arbacis, constituit, quod ex Ctesiæ fabulis haustum videtur. Ἀλκιμώτερος enim τῶν προγόνων, *potentior maioribus suis* Cyaxares, πλὴν τῆς Βαβυλωνίης μοίρης, *excepta Babyloniæ parte,* in Asia regnauit. Herodot. I. c. 103, 106.

b Ctesias Assyrium regnum cIↄ CCCLX annis a Nino ad Sardanapalum stetisse, tradit, auctore Siculo Diodoro lib. 2. c. 21. Herodotus tantum DXX. annis, vt prædiximus. Porphyrius apud Euse-

turnitas imperii, quam Ctesias tradit obscurorum successione completam, qua Ninum ad prima temporum oportet reiici, videtur rerum nouitati repugnare. Altero post cataclysmum sæculo tot valida regna, innumerabiles exercitus, immensos apparatus credimus, quot sub Nino & Semiramide traduntur fuisse? In diuinis scripturis nullum vestigium tam vasti imperii exstat, antequam inclinaret Israelis regnum. An Assyriis Cananæam Iosua eripuit? Ingentia bella Ammonitarum, Moabitarum, Idumæorum, Amalekitarum reges gesserunt; de Assyrii monarchæ iugo nec fando audiuerant. Bis Dauid firmo prælio ad *a* Euphratem conflixit,

A 6

Eusebium Præp. Eu. 1. c. 9. refert, Semiramin circa Troica tempora, aut paullo ante, floruisse.

a cum Hadalasare, qui rex Zobæ fuit, id est tractus Palmyreni, vt Bochartus exponit, non Sophenes, vt Iosephus, ignens prœlium ad Euphratem Dauid commisit, 2. Sam. 8, 3. iterum cum huius sociis Damascenis πολλαῖς μάχαις *crebris prœliis* vario loco dimicatum, tandem παρὰ τὸν Εὐφράτην *ad Euphratem* debellatum fuit, vt Nicolaus Damascenus apud Iosephum 7. Antiq. 6. tradidit,

quam fieri vulgo ſolet, hiſtoriam accommodarem, bellis & prœliis ſecundum locorum, quibus facta ſunt, poſitionem diſtinctis & definitis. In Tabulis plura, quam in hiſtoria, ſectamur, vt illæ huius complementum poſſint eſſe, & vno intuitu exhibere, quæ vel ſtrictim enarrata in ſuperioribus fuerant, vel inſtituti ratione poſtulante prætermiſſa. Cetera, quæ præmonenda erant, ipſe conſpectus libelli perdocebit.

HISTORIAE ANTIQVAE
LIBER I.
DE
REBVS CHALDAEORVM,
ASSYRIORVM, MEDORVM.

§. 1. Prima orbis imperia minora. Antiquissimum Nimrodi. Exstructio Babylonis. Assur imperium condit.

SVb initium imperiorum minora Asiam regna distraxerunt. Antiquissimum *a* NIMRODI fuit, Chami nepotis, qui praeter alias *b* ciuitates Babylonem condidit, eo fere *c* loco, quem turris *d* nuper aedificari coepta, tum

A vero

a Gen. 10, 10. per anticipationem

b Hieronymus Quaest. in Genes. cap. 29. *Arach* interpretatur Edessam: *Acad*, Nisibin: *Chalne*, Seleuciam vel potius Ctesiphontem.

c Iosephus I. Antiqu. c. 5. ὁ τόπος ἐν ᾧ τὸν πύργον ᾠκοδόμησαν, νῦν Βαβυλὼν καλεῖται, *locus, quo turrim aedificauerant, nunc Babylon vocatur.*

d Ebraeis Nimrod est auctor turris Iosepho c. l. & Rabbi Salomoni in Gen. 10. aliisque. At Bochartus l. 1. Phaleg. c. 14. *Nimrod*, inquit, *tum vix natus erat.*

vero deserta, dispersione operarum desolatum fecerat: *a* ASSVR, Semi filius, Babylonia profectus, tum alias vrbes, tum Niniuem *b* magnam constituit, & ipsam forte Imperii caput, exigui tamen & artis limitibus circumscripti.

§. 2. Amraphel rex. Arabum in Chaldæa regnum. Belus rex Babyloniæ.

Abrahami temporibus rex Babyloniæ AMRAPHEL erat, *c* cliens forsan ELAM TARVM regis, qui pentapolin, Iordani flumini propinquam, ditioni suæ adiecerat. Postea Arabes in Chal-

a Gen. 10. 11. *Assur* quibusdam regio est siue Assyria, in qua Nimrodus Niniuem condidisse feratur. Vide Bocharti Phaleg. lib. 4. c. 12. Propius Ebrææ scripturæ est, de viro interpretari, Addo C. V. Iac. Perizonii Differt. 2. de Orig. Babyl. n. I.

b Non soli Ionæ, sed Mosi etiam, qui antecessit Ninum computo Herodoti, Niniue עיר הגדולה *Vrbs magna* dicitur, si cum Aben Esra ad Niniuen, non ad Resen, hæc verba reducimus.

c Ex situ coniicitur, Gen. 14. *Elam* Elymais regio est, ex qua per Babyloniam ad Iordanem transitur. Adi Bochartum l. 2. c. 2.

Chaldæa CCXV annis regnasse, *a* Africanus auctor est, quibus exstinctis *b* BELVS rerum potitus, fundamenta imperio illustri, quod Babylone sedem habiturum erat, firmiora subdidit.

§. 3. Assyriorum reges Ninus, Semiramis, Ninyas, Sardanapalus. Huius imperii finis.

Hoc tractu temporum Assyriorum regnum *c* NINVS vel condidit, vel am-

a Georgius Syncellus, qui Iul. Africani & Eusebii chronographorum fragmenta seruauit, duas in Chaldæa dynastias ante Belum constituit, primam Chaldæorum ab Nimrodo; Arabum alteram ad Belum vsque deductam. p. 90. 92. ed Reg. Belum Syncellus primum *Assyriorum* regem ponit. At plura eius Babylone, quam in Assyriis vestigia, religio, templum, monumentum. Nec ipsum, neque successores, vtrumque regnum coniunxisse, vt vulgo creditur; ex Halicarnasseis, Herodoto & Dionysio, iam ostendemus. Hieronymus in Hoseæ cap. 2. *Primum omni Asiæ regnasse Ninum, Beli filium, omnes & Græcæ & barbaræ narrant historiæ.* Alter Herodotus lib. I. c. 95. Ἀσσυρίων ἀρχόντων τῆς ἄνω Ἀσίης ἐπ' ἔτεα εἴκοσι καὶ πεντακόσια πρῶτοι ἀπ' αὐτῶν Μῆδοι ἤρξαντο ἀπίστασθαι, *Cum Assyrii annis* DXX *superiorem Asiam obtinuissent, primi Medi*

amplificauit, quod SEMIRAMIS, virilis animi fæmina, marito sublato, *a* auxit; sed eo contentus filius NINYAS se otio dedit & voluptatibus, quem successores imitati videntur, ad SARDANAPALVM vsque, ab ARBACE Medo, eisdem *b* moribus offenso, eo adactum, vt se & supellectilem vno rogo

Medi ab iis deficere cœperunt. Et Dionysius Halicarn. principio operis: ἡ Ἀσσυρίων ἀρχὴ ὀλίγου τινὸς ἐκράτησε τῆς Ἀσίας μέρους, *Assyriorum imperium modicam quandam Asiæ partem obtinuit.* Hæc non est *omnis* Asia, neque ἡ ἄνω *superior* Babyloniam continebat.

a Mira de Semiramide Diodorus & Trogus ex Ctesia. Si fuit Semiramis Nini vxor (quod dubitat Vossius Idol. 1. c.24.) haut tamen tanta fuit, quanta prædicatur. Quæ enim de Babylone traduntur, partem Moses, partem Berosus apud Iosephum; quæ de Indico bello, Megasthenes apud Srabonem, confutant. Pari facilitate Aethiopicam expeditionem abiudicaueris.

b Mores Sardanapali ex epitaphiis produnt Diodorus 2, 23. Athenæus 12, 7. Cicero Tusc. l. 5. c. 35. Non tamen plane ἄπρακτον fuisse, ex vrbibus, quas condidisse fertur, Ath. videtur colligere.

rogo *a* cremaret; quamuis alii ſenem *b* fataliter deceſſiſſe, alii non in hoc, ſed in *c* NINO iuniore, qui iſti ſucceſſerit, Aſſyriorum imperium exſpiraſſe memoriæ prodiderunt.

§. 4. Reges Aſſyriæ, in ſcriptura ſacra commemorati: Phul, Tiglatpileſar, Salmanaſar, Senacherib, Aſarbaddon.

Nec in iis regibus, quos ſacra ſcriptura memorat, res cuncta expedita eſt. Interpretes tam in numero regum, quam ætate illorum, quantum differunt? Difficile eſt *d* priuata ab regiis nominibus, aut alterutrinque cognomina diſcriminare, aut dilucide oſtendere, ante *e* Me-

a Ex Cteſia Diodorus Siculus 2, 27. Athenæus 12. 7. Iuſtinianus I, 3.

b Clitarchus apud Athenæum c. I.

c Caſtor Rhodius apud Syncellum p. 205.

d *Sargon* Eſa 20. 1 *Iareb.* Hoſ. 5. 13. Scaligero ſunt noui reges: aliis Sargon cognomen Senacheribi, (vid. Vſſer. p. 100.) Iareb Chaldæo & Vulgato proprium nomen non eſt: Kimchio nomen vrbis Aſſyriæ.

e Plerique cunctos poſt ſeceſſionem locant: dubitat Schoranus, quia Iſraelitæ captiui in *Mediam* abducti, & tanta horum regum potentia laudetur, quanta vix potuerit eſſe, Medorum regno, validiſſima parte, abſciſſo.

dorum defectionem, an post illam floruerint. PHVLI rex Israelis Menahem tributa fert: TIGLATPILESAR Transiordanos Israelitas; reliquos filius SALMANASAR deportat: *a* SENACHERIB, frustra Hierosolymis obsessis iugulatur a filiis, cui ASARHADDON, elapsis fratribus parricidii, in imperio sufficitur.

§. 5. Babyloniæ reges Nabonassarus, Merodach, Nabopolassarus, Nebuchdonosorus, Euilmerodach, Niriglissoorus, Laborosardochus, & Nabonnedus.

Per idem tempus Babylonia quoque suos reges habuit. NABONASSARVS (BALADAN sacro scriptori) imperium instauravit, ex cuius auspiciis Chaldæi annos, vt Græci per olympiadas, ab vrbe condita Romani, dinumerarunt. Hunc tribus interiectis filius vel nepos MERODACH, Ptolemæi *b* MARDOKEMPADVS excepit, Hiskiæ ex morbo liberationem gratulatus: a quo, successione *c* obscurorum,

a Hunc etiam Herodotus memorat tanquam Ἀραβίων καὶ Ἀσσυρίων βασιλέα l. 2. c. 141.

b Ptolem. Constr. Math. l. 4. c. 6.

c His anonymus interest, qui Manassen, Iu-

rum, aut per interregna (quibus *a* SEMIRAMIDEM, molis, Euphratem cohibentis, conditricem imponunt) ad NABOPOLASSARVM summa rerum delata fuit, & hoc extincto, ad filium NEBVCHODONOSORVM, notissimum monarcham, qui Tyro, Aegypto & Hierosolymis captis, Iudæisque in captiuitatem abductis, Babylonem *b* operibus ornauit, & ingentis superbiæ pœnas insania & victu silvestri dedit, quanquam, quæ Dei clemen-

dæorum regem, in vincula duxit. *Assaradinum* fuisse, quartum ante Nabopolassarum (qui Ieraedinus Scaligero) docti coniectu... Addit Schottanus P. 2. Bibl. Hist. V. . . 1039 ἀνιςόρητον esse, cum hunc Assyriu... Asarhaddone confundere, notans, vt videtur, Vsserium in Annal. V. T. p. 107.

a Hæc Semiramis Herodoto laudata lib. I. c. 184. qui addit similis ingenii NITOCRIN, πέντε γενῇσι *quinque generationibus* illa posteriorem, quæ videtur regina esse Dan. 5, 10. commemorata, Nebucadnezaris filia, nupta Niriglissoroor o. *Scal. Emend. p. 543.*

b Berosus, apud Iosephum l. I. contra Apion.) in his operibus etiam muros & hortos pensiles numerat, Græcos reprehendens, qui Semiramidi Assyriorum attribuant.

tia est, in integrum restitutus fuit. Filius EVILMERODACH, fautor Iudæis & liberator Ioiachini, a *a* NIRIGLISSOORO, sororis marito, sublatus percussori regnum relinquit: hic post quadriennium filio suo LABOROSARDOCHO (BELSAZARI Danielis) Nebucadnezaris ex filia nepoti; qui nouem menses imperio abusus, a NABONNEDI factione, hoc est, DARII MEDI, inter epulas obtruncatur. Nabonnetum, septemdecim annorum regem, Persarum primus Monarcha Cyrus ad priuatam vitam coëgit redire

§. 6. Medorum, postquam ab Assyriis defecerant, reges: Deioces, Phraortes Cyaxares, Astyages, a Cyro regno expulsus.

His Babylone regnantibus, Medi ab Assyriis defecerant, ARBACE impul-

a Hunc, cum sequentibus, Berosi fragmentum iam citatum, prodit. Interpretatio Scaligeri est, a quo in vltimis dissentit Vsserius. Belsazar illi non est Laborosardochus, sed Nabonnedus Berosi, siue Herodoti (I. 77.) Labynetus: Darium autem Medum interpretatur Cyri auunculum Cyaxarem iuniorem, Astyagis filium, ex Xenophontis Pædia, quam alii veram historiam esse negant.

pulfore, & aliquamdiu *a* libertate vfi, DEIOCEM fibi regem conftituunt, qui Ecbatana condit, finibus ceterum antiquis Mediæ contentus: quos PHRAORTES prolaturus, vitam cum exercitu in Affyria amittit. Hunc filius CYAXARES vlturus, a Scythis *b* premitur: emergens tandem Ninum expugnat, & regni fines ad *c* Halym amnem propagat. ASTYAGES patri fuffectus; poft xxxv annorum imperium a Cyro nepote, quem expo-

 fuerat,

a Herodotus lib. 1, c. 96. Εόντων αὐτονόμων πάντων, *omnes erant fui iuris & liberi.* Ab hoc, vt folet, Ctefias diffentit apud Diodorum l. 2. c. 32, 33 & Arbaci βασιλεύοντι continuos fucceffores dat, nullam αὐτονομίαν aut liberam rempublicam agnofcens. Sed maior nobis Herodoti, quam Ctefiæ, vani hominis, fides eft.

b Scythæ, victis Medis, XXVIII annos Afiæ imperium tenuerunt. *Herod.* 1, 106.

c Pax inita cum Alyatte, Crœfi patre, poft quinquennale bellum, conciliatore Labyneto magno, hoc eft Nebucadnezaro, exercitibu eclipfi a pugna vtrinque reuocatis. Tum Halys terminus Medici Lydique imperii conftitutus *Herod.* 1. 72. 74.

turnitas imperii, quam Ctesias tradit obscurorum successione completam, qua Ninum ad prima temporum oportet reiici, videtur rerum nouitati repugnare. Altero post cataclysmum sæculo tot valida regna, innumerabiles exercitus, immensos apparatus credimus, quot sub Nino & Semiramide traduntur fuisse? In diuinis scripturis nullum vestigium tam vasti imperii exstat, antequam inclinaret Israelis regnum. An Assyriis Cananæam Iosua eripuit? Ingentia bella Ammonitarum, Moabitarum, Idumæorum, Amalekitarum reges gesserunt; de Assyrii monarchæ iugo nec tando audiuerant. Bis Dauid firmo prælio ad *a* Euphratem conflixit,

Eusebium Præp. Eu. 1. c. 9. refert, Semiramin circa Troica tempora, aut paullo ante, floruisse.

a cum Hadalasare, qui rex Zobæ fuit, id est tractus Palmyreni, vt Bochartus exponit, non Sophenes, vt Iosephus, ignens prœlium ad Euphratem Dauid commisit, 2. Sam. 8, 3. iterum cum huius sociis Damascenis πολλαῖς μάχαις *crebris prœliis* vario loco dimicatum, tandem παρὰ τὸν Εὐφράτην *ad Euphratem* debellatum fuit, vt Nicolaus Damascenns apud Iosephum 7. Antiq. c. 6. tradidit,

flixit, & sæpius in Damascena, cui stationarios etiam imposuit, & Syriam sibi vectigalem fecit: ea vero Assyriam patientia erat, vt tantos motus ferrent, si ditionis ipsorum vel hæ fuerunt, vel finitimæ regiones? quas non prius ad ius satrapæ vocatas scimus. quam Achasi rogatu Tiglatpilesar, Rezeno eiecto, finem regno Damascenorum attulit. Tum creuisse Assyriorum potentiam, certum est, & captiuos in *a* Mediam deportatas *b* reductosque inde, qui vrbes desertas incolerent, quod argumento multis est, necdum Me-

a Præter diuinas scripturas, omnibus notas, Iosephus 9. Antiq. 14. de Salmanasare, πάντα τὸν λαὸν μετῴκισεν εἰς τὴν Μηδίαν καὶ Περσίδα. *Vniuersum populum in Mediam & Persidem traduxit.* Pariter c. 13. de Tiglat pilesare, τοὺς Δαμασκηνοὺς ἀπῴκισεν εἰς τὴν ἄνω Μηδίαν *Damascenos in superiorem Mediam deportauit.*

b Iosephus 10. Ant. c. 11 Χουθαίων ἔθνος οἱ πρότερον ἐνδοτέρω τῆς Περσίδος καὶ τῆς Μηδίας ἦσαν, *Cuthaeorum gens* (noui Samariæ coloni) *qui prius in intima Perside & Media fuerant.*

Medos illa tempestate defecisse, quod sub Asarhaddone demum, quem a Sardanapalum putant, euenisse, persuasum habent. Nihil in tam dubiis rebus, & ipsa antiquitate obscuris, definimus, præcipuas chronologorum sententias in Tabulis nostris distincte definiteque propositurі, vt quisque eligere possit, quam sacræ scripturæ historiis, hoc est, veritati conuenientem putabit.

a quasi ex אסר חרון פול *Asar Haddon Pul*, quod demus ἀφώνοις aut adspiratiuis litteris, quarum nullam rationem Græci habent, pronunciatur *Sar don Pul*, vnde Græci effinxerunt Σαρδανάπαλος. *Pul* enim siue *Phul* nomen regium esse, nemini ignotum. Hæc vir clarissimus Christianus Schoranus in Parte II. Biblioth. Hist. Sacr. Vet. Testam. tam ex suo, quam Genebrardi ingenio, late persequitur

LIBER II.

DE REBVS PERSARVM

§. 1. Cyrus regni Persarum conditor.

CYRVS, obſcuri patris, at regiæ matris filius, Perſis aduerſus auum Aſtyagem ſollicitatis, orditur monarchiam Perſarum, & capta Babylone, victoque Crœſo, Lydorum rege, ipſe tandem a Tomyri, *a* Scytharum regina, obtruncatur, haud clarior princeps triumphis maximis, quam reddita Iudæis libertate.

§. 2 Eius filius Cambyses. Magi regnant. Darius Hyſtaſpis, ab Athenienſibus victus, in Iudæos benignus.

CAMBYSES patri Cyro ſuccedit crudelis fratricida, & *b* religionis con-

a Cyri res geſtæ ex Herodoto, Diodoro, Trogo notiſſimæ. Quæ heic regina memoratur, Maſſagetis imperauit ſecundum Herodotum, qui de necis genere eadem narrat, quæ Iuſtinus in Trogi epitoma: Diodorus autem Siculus lib. 2. c. 44. τὸν Κῦρον αἰχμάλωτον γενόμενον ἀνεςαύρωσε, *Cyrum*, inquit, *captum cruci adfixit.* Lucianus in Macrobiis, mœrore ex filii moribus, ſenem admodum mortuum, fide aliorum refert.

b Bene factum, quod Aegyptiorum deos, ſuper-

ntemtor. *a* Edicto Iudæos cohi-
t, ne templum reædificent. *b* Ae-
ypti accessione imperium Persarum
ıget. Ab huius morte MAGO-
VM regnum interuenit, post septem
enses destructum. Nam fraude il-
orum detecta, DARIVS, HYSTA-
PIS filius, equi hinnitu rex electus,
rimum aduersus *c* Babylonios, dein
in

stitione offensus, Cambyses euertit: impietate autem non caret, quod ethnicus homo communes deos, Iouem & Vulcanum pariter spoliatum iuit. *Herodot.* 3, 25, 37. De sepulcris violatis Herodotus c. I. & Diodorus in Excerpt. Vales. p. 249.

a Tribuit Iosephus lib. I. c. 3. Cambysi edictum prohibitorium, quod Artaxerxi Longimano Scaliger, a quo discedimus, argumentis inducti in Dario proferendis.

b Aegyptii, gens antiquissima, suis regibus suoque iure vsi sunt usque ad Nebucadnezaris victoriam: post excusserunt Chaldaicum iugum, ad quod Cambyses reuocauit, cum Amasis, expulso Aprie, rebus præesset.

c Magorum interregni occasione Babylonii rebellauerant. *Herod.* 3, 150.

in *a* Scythas, mox contra Ionios proficiscitur, quibus dum *b* Athenienses auxilia mittunt, bellum inter Persas & Græcos exoritur, in quo Miltiadis ductu rex incredibilem cladem in campo *Marathonio* accepit. Hic in Iudæos benignus fuit eoque regnante *c* templum restauratum, operas

a Scythas Europæos intellige, nam Thraciæ Bosporo traiecto, *Polyb.* 4. c. 43. & ponte in Istro facto, *C. Nep.* 1. 3. in eos mouit. Facilior autem tam longinqua expeditio fuit, quod Persis, Crœso victo, Asia cis Taurum pleraque parebat.

b Athenienses xx naues auxilio Ionibus miserunt. *Herod.* 4. 97.

c Templi instaurationem ad Darium Nothum differt Scaliger, & qui eum sequuntur. Malumus veteres sequi Iosephum & Eusebium, & recentium acutissimos Ludou. Capellum in Chron. V. T. & illustrem auctorem Patris I. Hist. Eccles. Gothanæ, qui expeditis rationibus sententiam suam approbauerunt. Neque probabile est, ad Nothum Darium a Cyro vsque, ædificationem per integrum sæculum impeditam esse, cum sic Iudæis grauior post liberationem cessatio fuisset, quam ipsum LXX annorum exilium.

-ras vrgente prophetarum pari, Haggai Zacharia.

XERXES expeditionem in Græcos exercitu numerosissimo, etiam maribus *a* ponte constratis & montibus perfossis, instaurat, non feliciore tamen, quam pater, successu. Nam ad *Thermopylas* a Lacedæmoniis terrestri prælio, & bis nauali, ad *Artemisium* & *Salamina*, Themistoclis Atheniensis virtute superatus, & ad fugam compulsus fuit. Nec dux eius Mardonius, cum reliquiis exercitus in Græcia relictus, fortuna meliore vsus est, Pausaniæ Lacedæmonii auspiciis ad *b* internecionem apud Platæ-

§. 1 Xerxes infeliciter puguans multis præliis à Græcis superatur.

a Exaggerant Græci, quæ in Hellesponto & monte Atho molitus Xerxes est. Illud vero non nouum, sed a patre etiam Dario, cum in Scythas moueret, in Bosphoro Thracio institutum. Polybius 4. c. 45. Δαρεῖον ζεῦξαι φασὶ τὸν πόρον, καθ' ὃν χρόνον ἐποιεῖτο τὴν ἐπὶ Σκύθας διάβασιν. Adde Herod. 4. 87.

b Iustinus 2. 14. fuga euasisse: Diodorus 11. 13. & Nepos 4, 1. prælio cecidisse tradunt. Marm. Arundell. v. 68. ΜΑΡΔΟΝΙΟΣ ΕΤΕΛΕΥΤΗΣΕΝ ΕΝ ΤΗΙ ΜΑΧΗΙ.

Plataeas Bœotiæ deletus. Eodem *a* die apud *Mycalen*, Ioniæ promontorium, & post *b* paullo, Cimone duce, apud *Cyprum* mari, & iterum terrestri prælio ad *Eurymedonta*, Pamphyliæ fluuium, Persæ a Græcis victi sunt & profligati.

§. 4. *Artaxerxes Longimanus, occisi patris vltor, Iudæis benignum se præbet.*

ARTAXEREXES LONGIMANVS, Xerxis filius, interfecto patri sufficitur, cuius manibus, etiam fratris natu maioris, parricidarum sanguine parentat, Themistoclem patria eie-

a Ita forte accidit, vt Persæ eodem die & in Bœotia funderentur terrestri prœlio, duce Pausania; & nauali ad Mycalen, ducibus Leotychide Lacedæmonio & Xantippo Atheniensi, non Cimone, vt Nepos habet. Adi Diodorum Sic. 11. 35. Iustin. 2. 14.

b Post paullo παραχρῆμα Diodor. Sic. 11. c. 61. τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ Thucydides lib. 1. p. 66. *eodem die* Nepos 5, 2. 2. sed corrigas vel deleas in Nepote vocem, *Mycalen.* vide notata Bosio. Vtrumque prœlium Xerxe superstite factum, ex ordine historiarum Diodori, & Iustini lib. 2. extremo manifestum; sub Artaxerxe posuit Eusebius in Chron. quem Vsserius sequitur. p. 191. & Chytræus in Chronologia Thucydidis.

eiectum suscipit, nec non Iudæis in patriam reuertendi potestatem dat, euntque permissu eius Esras, & interiecto tempore Nehemias Hierosolymam.

§. 5. Obscuri reges: Xerxes, Sogdianus, Darius Nothus.

Aliquot mensium interueniunt *a* reges, XERXES Artaxerxis filius, a fratre SOGDIANO interfectus: quem breui interuallo Ochus, etiam frater, post DARIUS dictus, cognomine NOTHUS, & vita & regno spoliauit. Hic *b* fœdus cum Lacedæmoniis iniit ad opprimendos Athenienses eo tempore, quo Peloponnesium bellum accerrime gerebatur.

§. 6. Artaxerxes fratris & Lacedæmoniorum victor.

ARTAXERXES a felicitate memoriæ MNEMON dictus, vincit *c* Cyrum fratrem, imperii æmulum, *d* Lacedæmoniorum suffultum auxi.

a Vid. Diod. Siculus & Ctesias. Sogdianus etiam *Secundianus* quibusdam dictus.

b Thucydides l. 8. p. 560. & 586. edit. H. Steph.

c De quo bello Artaxerxis aduersus Cyrum fratrem, consule, præter Xenophontem, Diodorum Sicul. 14. c. 23. seqq.

d Decem millia Spartanorum ducebantur

auxiliis, a quibus ipse postmodum, Agesilao duce, lacessitus, Cononis Atheniensis virtute se tuetur, & ad *a* pacem petendam Spartanos cogit.

§. 7. Artaxerxes Ochus, eius filius Arses, & Darius Codomannus, vltimus rex Persarum.

Ad finem properabat Persarum monarchia, cum ARTAXERXES OCHVS, Mnemonis filius atrox & sæuus, Phœnices & *b* Aegyptios in ordinem redigeret, cui filius *c* ARSES a Bagoa

in Persiam, & exstincto Cyro, cui auxilio venerant, reducebat Xenophon, non minus dux fortis, quam clarus historicus.

a Pax hæc *Antalcidæ* dicitur, vt in rebus Græcorum ostendemus.

b Ægyptii, a Cambyse subacti, rebellarunt vltimo Darii Hystaspis tempore *Herod. 7. 1.* & mortuo Xerxe, *Diodor.* 11, 71. sed hi motus cito compressi sunt. Deinde sub Dario Notho G. *Syncell.* p. 255. ex quo tempore non ad Persiam reducti sunt, priusquam Ochus cogeret, eiecto rege Nectanebo, *Diodor. Sicul. lib. 16. a. cap. 46.*

c Varie nominatur: Hieronymo in Dan. 9 *Argus*, rex anni vnius: Syncello p. 256. *Narses*, qui fratrem Ochi vocat, & quatuor annos

Bagoa patris percussore suffectus, & breui post ab eodem interfectus cum omni regia prole fuit. Itaque DARIVS CODOMANNVS, ex milite rex, succeßit, tribus præliis, ad amnem *Granicum*, & in *Cilicia* faucibus, & ad *Arbela* ab Alexandro Magno deuictus, & Asiæ regno spoliatus.

nos tribuit, vt etiam Eusebius: Certior his Diodorus 17, 5. qui nominat *Arsen*, Ochi filium natu minimum, tertio anno ab eunucho Bagoa, patris stratego & percussore, oppressum.

* De Ahasuero, Estheræ marito, tot fere sententiæ sunt, quot Persarum reges, aut plures etiam, nam Darium quoque Medum cum Esthera iungunt, *Syncell. p. 232.* Missis veterum discordiis, quid summi nostro æuo viri censuerint, sufficiat attigisse. Scaligero est Xerxes, & Esther, vxor eius Ἀμίστρις, neutro nomine abludente. vid. de emend. T. p. 555. Vsserio Darius Hystaspis, qui Susis, vbi contigerunt, quæ de Esthera scripta prostant, præcipue sedem habuit: Lud. Capello Artaxerxes Ochus forsan quod Haman *Macedo* in apocrypho Estheræ c. 5, 10, 14. appellatur, quod ante Philippi tempora vix dici potuit. Alii in Longimanum Artaxerxem inclinant. Vid. *Histor. Eccl. Goth.*

LIBER III.

DE REBVS GRAECORVM.

§. I. *Bellum Argonauticum. Primum Troiae excidium.*

ANtiquisſimum Graeciae bellum, quod ſcriptis celebratum fuit, eſt *a* *Argonauticum*, quo Iaſon, Aeſone, regis Theſſalorum Peliae fratre, genitus, naui, ſolito maiore, quae *Argo* dicta fuit, in Colchos cum Hercule, Dioſcuris, Orpheo aliisque profectus eſt, & aureum inde vellus, toto orbe celebratisſimum, Medeae ope abſtulit. Redux Hercules a Laomedonte deluſus Troiam expugnaſſe dicitur, quod *b* primum Troiae excidium eſt.

Bre-

a Argonautarum expeditionem Euſebius cum temporibus Gideonis, Ebraeorum iudicis, componit. Hanc praeter Apollonium Diodorus lib. 4. a cap. 41. enarrauit. Quantis vero fabulis obſcurata ſit, vel illud arguit, quod Iſtro aduerſo Iaſonem Italiam adnauigaſſe, quidam tradiderunt, fingentes Iſtri partem in Adriam effundi. vid. Strabo l. 1. c. 39.

b Hercules equos Laomedonti, regi Troiano, eredidiſſe fertur, cum in Pontum proficiſceretur, quos

§. 2. *Bellum Troianum non est fabula.*

Breui post tempore exortum est alterum maioris famæ *Troianum* bellum, quo Troia propter Helenam, a Paride raptam, Græcorum armis aut dolo capta & incendio deleta, auctoritate Homeri & poetarum sequacium creditur. Contra Dio Chrysostomus ex Aegyptiorum annalibus prodidit, Heinam, Spartani regis filiam, iustis nuptiis fuisse Paridi Troiano iunctam, Menelaum vero, Agamemnonis Argiui fratrem, Græcos ad Helenam armis repetendam permouisse, qui tantis adfecti fuerint cladibus, vt pacem vltro peterent, & Iliensi Mineruæ tropæo, ligneo equo, erecto discesserint, florente & victrice Troia, in patriam. Sed quoquo modo res gesta fuit, non temere vulgaris opinio reiicienda est, nisi plerosque Latinos & Græcos scriptores, qui illa nitun-

quos ille reposcenti negauit. Hæc caussa belli, quo Laomedon occisus, & Troia vastata fuit, si fides fabulis habenda. Vid Diodor 4. 50. Seruius in Æn. 8. 251. Euseb. in Chron.

nituntur, velimus reiici. Troiæ autem ruina plus CCC annis Romæ initium anteiuit, quo tempore ius *a* Iephtha Ebræis dicebat.

§. 3. Reguli ciuitatum Græciæ. Eidem libertas restituta. Aemulatio Athenarum & Lacedæmonis.

Ea tempestate *b* regulos habebant singulæ ferme maiores in Græcia ciuitates: postea, abolito regum imperio, libertatis erant studiosissimæ, quam Athenæ Solonis legibus, Lacedæmon Lycurgi institutis sic firmatam habuere, vt numerosissimas Persarum copias non semel acie fuderint, insulis quoque & transmarinis prouinciis in potestatem suam

a Vsserius extrema Iephthæ ætate ponit: Eusebius sub Labdone tertio post Iephtham, XI vel XII annorum interuallo. Quod notior Iephtha, huius imperio definire excidium præstat.

b Sicyoniorum & Argivorum reges ex primis & fabulosis temporibus apud Eusebium & Syncellum repetuntur. Atheniensium præ cæteris tres incliti fuere, CECROPS, qui primus regnauit: THESEVS, popularis, qui medio tempore: & CODRVS vltimus, qui mortem pro patria oppetendo consecutus est, vt nullus post se rex Athenis crearetur.

ſuam redactis. Inprimis Miltiadis, Themiſtoclis, Cimonis, Athenienſium, virtus tantam patriae laudem conciliauit, vt aemulationem ciuitatum, Lacedaemoniae praeſertim, prouocauerit, quae tandem in *a* *Peloponneſium* bellum erupit, quod varia fortuna gerebatur, Athenienſibus victoribus ad *Naupactum*, *Argos amphilochium*; Spartanis ad *Amphipolin*: induciis etiam nonnunquam ſopitum, ſed iterum reſuſcitatum fuit, donec in *Siciliam* deuolueretur, vbi Syracuſani, a Lacedaemoniis adiuti, Athenienſes ita concuſſerunt, vt aegre poſtea rem ſuam priſtinamque dignitatem defenderent. Vicerunt quidem ad *Abydum* & *Cyzicum* Alcibiadis, ab exilio recepti, auſpiciis; & nouiſſime ad *b* *Arginuſas* inſulas: victi vero ſunt apud *Cymen*, iterum

B apud

a Praelia huius belli peculiari Tabula exhibemus, auctoribus ſubnotatis, qui ſingula ſcripſerunt.

b Inſulae ſunt inter Mitylenen & Cumam, exiguo a continente interuallo. *Diod. Sic.* 13, 97.

apud *Mitylenen*, & tandem a Lysandro ad *a Ægos potamos* prorsus debellati & omnibus rebus exuti sunt, muris quoque vrbis euersis & præfectis xxx. viris, qui miseris imperitarent. Horum tamen tyrannide Thrasybulus liberauit, & lata obliuionis lege, libertatem ciuibus reduxit.

§. 4. *Lacedæmonii a Persis victi pacem petunt, eorumque vires a Thebanis franguntur.*

Interea Spartani, Græciæ principatu haud contenti, Artaxerxi Mnemoni bellum, Agesilao duce, inferebant, quos Conon Atheniensis, Persicæ classi præfectus, ita apud *Cnidum* concussit, vt contemni a finitimis, & bello peti cœperint. Agesilaus quidem prœlio ad *Coroneam*, nutantes res suorum quodammodo seruauit, non autem ita firmare potuit, ne pacem cogerentur a Persis petere, quæ *b Antalcida pax*,

a Nepos 6, 1. & 7, 8. *Ægos flumen*: Græci sæpe pluraliter ποταμοί. in Chersoneso Thraciæ locus est, haud procul Sesto, quo victi terrestri fuga dilapsi sunt. *Diodor.* 13, 106. Adde, quæ ad Nepotis Lysandrum cap. 1. adnotauimus.

b Pax hac conditione a rege datur, vt Græcæ

ex legati ad regem nomine, apta fuit. Maxime Thebanis Lamonii, elate se gerentes, inuisi e-, qui, Pelopida & Epaminonda du-s, ita illorum res pugna *a Leuctri*-& prœlio ad *Mantineam* adflixe-, vt nunquam illas recuperare po-int.

B 2 Sub

e per Asiam ciuitates sub regis ditionem re-eant, quod τὴν τῆς Ἑλλάδος ὕβριν καὶ προδοσίαν *probrum Græciæ & proditionem* otius, quam pacem, Plutarchus appellat. Ac-ceperunt pudendam conditionem Spartani, in-dignantibus Thebanis & Athenienfibus, qui tandem etiam, vt impares tanto regi, pacis le-ges recipiunt. *Diodor. 14. 111. Plutarch. in Artaxerxe p. 1022.*

Lacedæmonii, Olynthum copias per Bœotiam ducturi, Cadmeam arcem in itinere occupant, eiectis Thebanis. Hinc bellum nascitur, eiusque prœlium I ad Thebas, Chabriæ auxiliorum ducis, inuento illustre, *Nep. 12, 1, Diod. Sic. 15. 32.* II iterum ad Thebas, cedente Agesilao, *Diod. cap. 34.* III nauale ad Naxum, *c. 34. 35.* IV ad Orchomenum, *c. 37.* sed V ad Leuctra, & VI ad Mantineam, omnium clarissima & multis scriptoribus prædicata.

§. 5. Bellum Corinthium à Lacedamoniis cum Atheniensibus & aliis gestum.

Sub idem fere tempus bellum ad *a* *Corinthum* gestum fuit, dum exules Corinthios defendebant Spartani; oppidanis studebant Athenienses, Thebani & Argiui. Tandē post octo annos præualuerunt Lacedæmonii, & exules restituti sunt.

§. 6. Bellum sociale ab Atheniensibus gestum.

Nec multo post Athenienses *b* *Sociale* bellum contra Byzantinos, Chios, Rhodios, Coos, quod a societate defecerant, acerrime gesserunt, tandem Persici auxilii fama, quod hostibus veniret, ad pacem ineundam commoti.

Vlti-

a Hoc Corinthium bellum Diodorus 14,87. scripsit, Nepos in Agesilao c. 5, & Iphicrate c. 2. attigit. Est & aliud hoc antiquius, quod Diodorus 12, 30. etiam Κορινθιακὸν appellat, sed verius *Corcyræum* vocari potest, quia propter Epidamnum coloniam in Corcyræos Corinthii gesserunt. Hoc proxime excepit Peloponnesiacum.

b Sociale bellum Nepos in Iphicrate c. 3. & Chabria c. 4. memorauit. Scripsit fuse Diodorus Sic. 16,21. Durauit annos IV. Græce dicitur συμμαχικὸς πόλεμ☉.

§. 7. *Bellum sacrum. Græcia antea libera Philippo seruit.*

Vltimum bellum ...æciæ liberæ fuit *Sacrum*, a The...nis & sociis aduersus Phocenses, tem...i Delphici expilatores, gestum, quo PHILIPPVS Macedoniæ rex auxilii ...ecie, Thebanis contra sacrilegos ferun..., sic libertati omnium insidiatus est, vt ...ntentiones ciuitatum aleret, & inferio...bus auxilia ferendo, victos pariter victo...esque regiam seruitutem subire coge...et; quod potissimum consecutus est *b* ...*lynthi* excidio & prœlio ad *c* *Chæ...roneam*.

§. 8. *Græci ab Alexandro M. ad officium reducti. Huius res gesta & mors.*

Philippo in nuptiis filiæ interfecto, libertatis spe se Græci erigebant,

B 3 quos

a Iustinus lib. 8. plenius scripsit belli huius originem. Græce ἱερὸς πόλεμ☉ς, Diodor. 16. 23.

b Diodor. 16, 54. Iustin. 8, 3. Demosth. in Olynth.

c Athenienses, Demosthenis excitati Philippicis, societate cum Bœotis inita, libertatem defensum ibant: sed victi Philippo principatum Græciæ cesserunt. *Diodor.* 16. 75. 76.

quos in ordinem, *a Thebis* euersis, redegit ALEXANDER filius, postea *Magni* nomen rebus ex gestis consecutus, qui, compositis Græciæ rebus, in Asiam transuectus, Darii copias, vltimi Persarum regis, ad flumen *Granicum* vicit, & in *Ciliciam* progressus cum ipso Dario conflixit, &, Tyro stupendis operibus expugnata, Alexandriam Aegypti condidit. Tandem omni orientis robore ad *Arbela* profligato, & Dario in suorum insidias illapso, ad Indum vsque & Oceanum profectus, barbarorum, quos vicerat, mores induebat, diuinis quoque honoribus expetitis. Babylonem vero regressus præmatura morte immoderatæ cum luxuriæ, tum crudelitatis, tum maxime diuinitatis adfectatæ, pœnas dedit.

Tum

a Thebani defecerant, cum Alexander in Triballis & Illyriis ageret, in quos ideo grauius animaduertit, ne quid metuendum in Græcia, in Asiam profecturus, relinqueret. Vrbs κατεσκάφη *diruta est*, ciues sub corona venditi, seruatis Macedonum hospitibus & familia Pindari poetæ. *Plutarch.* & *Arrian.* I.

TumGræcorum ... onarchia in plu- ... regna diuiditur, Macedonicum, Aegy- ... um, Syriacum, & secundum nonnul- ... Asiaticum. *§ 9. Imperium Alexandri diuisum.*

Macedoniæ ANTIPATER, sicut viuo ... exandro, ita quo- ... e post fata eius ... efuit, & bellum cum Athenienfi- ... s a *Lamiacum* gessit, quamuis insi- *§. 10. Regnum Macedonicum. Antipater, Aridæus Philippus, Olympias.*

B 4 gnia

... lexandro mortuo, Athenienses, quod diu ... noliti fuerant, bellum Macedonibus pro liber- ... ate inferunt, pellectis in societatem plerisque ... Græcorum Antipater, Macedoniæ præses, acie ... ictus, *Lamiam*, quod Thessaliæ oppidum est, ... onfugit, & diu obsessus liberari non prius po- ... uit, quam Leosthene, Atheniensium duce, in- ... er oppugnatores occiso, auxilia transmarina ... duenirent. His quoque Græcorum virtute ... rofligatis, Craterus ex Cilicia cum veteranis ... uocat ... s res nutantes stabiliuit, & secundo ... rœlio Atheniensium socios coegit, vt pacis ... eges ab Antipatro acciperent. Tandem quo- ... ue Athenienses cedunt, cum in se solos belli ... olem incumbere, viderunt. *Diodor.* 17. 111. ... 18. 9. *seqq. Iustin.* 13. 5. quanquam hic in ... omine oppidi errauit.

gnia regni vel ARIDAEVS PHILIPPVS, vel huius æmula OLYMPIAS, Magni mater, tum temporis possideret.

§. II. Post hos Cassander aliique regnant maximam partem obscuri breuisque temporis reges.

Antipatro mortuo, CASSANDER filius regnum inuasit, fæuus in Alexandri matrem, *a* coniuges, filios. Post hunc DEMETRIVS Poliorcetes, ntigoni filius, Macedoniam occupauit, cui PYRRHVS Epirota eripuit, & huic LYSIMACHVS Thraciæ rex; Lysimachum vero SELEVCVS Syrus prœlio victum vita & regno exuit: Seleu-

a Cædem matris, vxorum, filiorum scripsit Iustinus 14,6. & 15, 2. nominatim Pausanias in Bœot. p. 287. τοὺς παῖδας Ἀλεξάνδρου τόν τε ἐκ Βαρσίνης Ἡρακλέα, καὶ Ἀλέξανδρον τὸν ἐκ Ρωξάνης ἀπέκτεινεν ὑπὸ φαρμάκων, *filios Alexandri, Herculem ex Barsine, & Alexandrum ex Roxane susceptos, veneno* Cassander *sustulit.* Hercules tum erat XVII. annos Diodor. 20,20; non XIV. natus, vt habet Iustinus. In Olympiadis etiam supplicio dissensus, quod Pausaniæ est καταλεῦσαι *lapidibus obruere:* Iustino *confodere*, sicut etiam Diodoro, 19, 51. κατασφάξαι *iugulare*.

eucum PTOLOMÆVS *a* CE-
\.VNVS post septem menses, qui
Lysimachi viduam, sororem suam,
osque eius crudelis, a Gallis ca-
s vitam ferro, vt meruerat, ami-
SOSTHENES Gallos compe-
it, post mensium aliquot vel dierum
es, MELEAGRVM & ANTIPA-
VM, principatum adeptus. Mace-
nia enim *b* præda erat quorumuis in-
dentium, & nomen solum Macedoni-
regni reliquum erat; virtus quasi cum
exandro exstincta, in dies decresce-
, vt ne parum sustineri hostes, ne
tam superari, potuerint. Poliorce-
enim filius *c* ANTIGONVS GONA-

eraunus cognominatus διὰ τὸν ἄγαν τολ-
μηρὸν, *propter summam audaciam*, Pausan.
hoc. pag. 335. Filius fuit Ptolomæi Lagi ex
Euridico, quem pater emisit, vt alteri ex Bere-
nice plus amata filio Aegypti regnum seruaret.
rædationes iam recensitas plenius narrauit
ustinus libris 16. 17. 24.
ντίγονος ὁ Γονατᾶς, *Polyb.* 2. 43. variat
ortuna vsus. Primum eiectus a Ptolemæo
Cerauno *Instin.* 24, 1 iterum a Pyrrho, *idem* 25, 3.
etiam

TAS, & nepos DEMETRIVS ægre regnū defendere, Græcosque in fide tenere potuerunt: pronepos vero *a* PHILIPPVS hoc solo nomine illustris est, quod a Romanis victus fuit; & hujus filius PERSES, quod ab Aemilio Paullo in triumpho ductus est.

§. 12. Pseudophilippus victus. Finis regni Macedonici.

Non autem gentis spiritus suppressi omnes erant, vt nihil negotii Romanis vltra facesserent. *b* PSEVDOPHILIPPVS enim, dubium liber an seruus,

---

, etiam a Pyrrhi filio 26.2. nihilominus aliquando recuperauit regnum (ἀνεσώσατο τὴν ἀρχὴν) *Pausan. Attic. pag. 15.* Peloponnesios subegit, *Iustin.* 26, 1. Gallos cecidit, *c. 2.* cui victoriæ εὐκλεέστερον *gloriose* immortuus, *Plut. in Agide p. 819.*

a Hic aliquamdiu sub tutore ANTIGONO fuit, Spartanorum victore. *Iust.* 28. 3. & 4. qui Δώσων cognominatus est ὡς ἐπαγγελτικὸς μὲν, οὐ τελεσιουργὸς δὲ τῶν ὑποσχέσεων *quasi promissor, non effector pollicitorum.* Plutarch. in Aemil. Paullo p. 258.

b Hunc & Cicero pro Muræna c. 14. *Pseudophilippum* appellat. Ammianus Marcellinus lib. 14. extremo: *Fortuna Adramytenum Andriscum, in fullonio natum, ad Pseudophilippi nomen euexit.*

, mercenarius certe, Thraciæ viribus
dus Romanum *a* prætorem profli-
it, cui Q. Metellus, inde *Macedo-*
nomen consecutus, catenas dedit, de
ue haud secus, ac vero rege, trium-
ıit. Ex quo tempore Macedonia in
ıam *b* prouinciæ Romanæ redacta fuit.

§. 13. Alia regna post Alexandri obitum orta.

Iactenus Mace-
um res in Euro-
restant Ægypti, Syriæ, Asiæ regna,
eisdem Macedonibus post Alexandri
ssum instituta..

§. 14. Regnum ægyptiacum. Ptolemæus Lagi primus rex eiusque successores. Iudæorum in Aegypto templum.

TOLEMÆVS
AGI filius (a quo
mune *d* PTO-
AEORVM & LA-

B 6 GIDA-

ıentium prætorem, *Flor.* 2, 14. *Eutrop.* 4. 6.
seq victo, Macedonia ordinata quidem, non
tem prouincia facta, sed libertati relicta fuit
u. 45, 29. *Sigon. de Prou.* 1, 8. post Andrisci si-
Pseudophilippi rebellionem libertas ademta.
:itur etiam Ptolemæus *Soter*, quod co-
omen ab Rhodiis accepit Pausan. Att. p. 7.
:λϟσι τὸν τϟ Λάγου Σωτῆρα, παρα-
ντων Ῥοδίων τὸ ὄνομα.
,ulis Ægypti regibus est *Ptolemæi* nomen nos
a cognomina, quibus differunt, expressimus

GIDARVM nomen est) primus post Alexandrum Aegypti rex, Cyrenis, Phœnice & Palæstina quoque subactis, ingentem *a* Iudæorum numerum in Aegyptum deportat, quos filius PHILADELPHVS *b* benignius habet, & bibliothecam *c* conquirens, diuinas scripturas, ab Iudæis adseruatas, *d* Græce conuerti iubet. Callinico EVERGETES *e* sororem vlturus Asiæ partem eripit, tandem ipse a filio PHILOPATORE, Antiochi magni ad Raphiam victore, sublatus. EPIPHANI Cleo-

a Iosephus 12. Antiq. c. 1.

b Iosephus 12. Ant. 1. ἀπέλυσε τῆς δουλείας; *liberos esse iussit.*

c Studio & opera Demetrii Phalerei numerosissimam bibliothecam collegit. *Ioseph. c. l.*

d Falluntur, qui Lagidæ siue patris auspiciis hanc versionem tribuunt, vt Irenæus & Clemens apud Scalig. in Eus. p. 122. & Philadelpho filio Iosephus c. l. & Aristobulus Peripateticus apud Euseb. Præpar. Euang. 13. c. 12. vindicant.

e Berenicen, sororem Ptolemæi, interfecerat Callinicus, *Iustin.* 27, 1. *Polyb.* 5, 58.

Cleopatra, Antiochi M. antea hostis filia, amissa in Phœnice & Cœlesyria *a* dotis nomine (dolo quidem soceri, sed irrito) reportat, quæ vt maiore in *b* maritum, quam patrem; ita minore in PHILOMETOREM filium pietate fuit; cui dum fratrem in successione præfert, parum abfuit, quin *c* Antiochus Epiphanes, quasi ab injuria pupillum defensurus, tota pæne Aegypto potiretur, ab Alexandreæ obsidione Romani senatus auctoritate, quam *d* Popillius ostentabat, difficulter rejectus. Philometori regnum confirmatur: frater, qui PHYSCON postea & *e* EVERGETES II dictus fuit,

Ioseph. 12. c. 3. Polyb. Leg. 82. Nuptias Raphiæ celebratas etiam Liuius memorat 35, 13.
Hieronymus in Daniel 11.
Polybius Legat 81. seqq. Hieronymus in Dan. 11. ex Porphyrio.
Cicero Phil. 8. c. 8. Liu. 45, 12. Vell. Paterc. 1, 10.
Strabo l. 17. ὁ δεύτερος Εὐεργέτης, ὃν καὶ Φύσκωνα προσαγορεύουσι. Adde infr. Tabulam Lagidarum.

a Cyrenas regundas accipit. Onias hoc tempore Iudæorum sacerdotio exclusus, in Aegypto *b* templum patrio simile, permissu regis ædificat, quod CCXXII. annos Judæis Aegyptiis sacrosanctum fuit.

§. 15. Subsequentes Aegypti reges: Physcon, Lathurus, Alexander, Auletes & Ptolemæus a Iulio Cæsare victus. Finis regni Aegyptiaci, mortua Cleopatra.

Adhuc patri in Aegypti regno semper filius successerat. Mortuo autem Philometore frater Physcon Cyrenis reuocatur, homo *c* impurus & multiplex patricida; quo exstincto, APION nothus.

a Non contentus Cyrenarum regno, Cyprum etiam fratri adimi, sibique dari ab senatu R. postulauit. *Polyb. Legat.* 113. non autem impetrauit, senatu quidem concedente, e cuius re erat potentiam diuidi. repugnante autem fratre, *Legat.* 115. 116. 117. & bello ad æquitatem animi adigente, *Diodor.* in Excerpt. Valess. pag. 336.

b In tractu Heliopolitano, loco, qui inde Onion dictus fuit. Dirutum & sub Vespasiano. Vid. Iosephus 7. Bell. Iud. c. 37. Gr. (30. Lat.) & 13. Antiq. Euseb. in Chron. cum notis Scal. p. 132. Hieronymus in Dan. 11. 14.

c Impuritates huius monstri, non hominis, & inaudita parricidia scripsit Iustinus 38, 8.

ius Cyrenaicum possidet: ex re-
matrimonio LATHVRVS inui-
natre Aegypto imperat, eiusque
b expulsus ALEXANDRO, mi-
fratri, aut matri potius Cleopa-
regno cedit, quod ab ipso, quem
ierat, filio necata iterum possi-
lum Lathuro relinquit. In hu-
filios non pati adfectu Romani
, majori, c DIONYSO, AV-
TÆ cognomine, regnum, quo
ciderat, per e Gabinium resti-
tuen-

it incestu potius. Cleopatra enim Philo-
toris filia, quæ matrem ex toto Physconis,
trici sui, expulerat, Lathurum & Alexan-
um impurissimo Physconi peperit. *Iustin.*
. 4.
tin. 39. c. 4, & 5.
nysus, non Dionysius scribendum, idque
Auletam nomen, non ad filium, cui vulgo
buitur, pertinere, e nummis Spanheimius
r summus probauit p. 399. 400.
ia immensis profusionibus laborauerat, vt
iicus & socius P. R. appellaretur. *Dio Cass.*
. 39.
inius Syriæ præses, fauente Pompejo, re-
xit regem. *Strab.* 12. *Appian. Syr.*

tuentes; minori PTOLEMÆO lege *a* Clodia auferentes regnum Cyprium; Aulètæ filius PTOLEMÆVS puer, sub rectore eunucho, Pompeium, de patre bene meritum, trucidari iubet, & a Cæsare victus, vitam in *b* Nilo, merso navigio, finiit. Ab huius sorore CLEOPATRA, Antonii amoribus famosa, Aegyptium regnum, vt præmium belli Actiaci, ad Augustum Cæsarem translatum, prouinciæ Romanæ accepit formam, cum *Cyrenaicam*, & ipsam olim Ægyptii iuris, dudum Romani testamento *c* APIONIS possedissent.

Plu-

a Cicero pro Domo sua cap. 8, *lege nefaria Ptolemaeum, regem Cypri, fratrem regis Alexandrini, eodem iure regnantem, caussa incognita, publicasses, populumque Rom. scelere obligasses.*

b Vide Eutropium 6, 17. cum notatis.

c Apion rex, nothus Physconis, de cuius testamento adi, si placet, Eutropium 6, 9. & Valesii notas ad Ammian. 12. extrem.

Plures *a* SELEV-)ARVM, quam)lemæorum, hoc Syriæ, quam gypti, reges progressu temporis fuere: us vero Syria Romanorum potestati cessit. Cum SELEVCVS *b* NICA-)R, qui conditor regni fuit, & filius ıTIOCHVS *c* SOTER imperarent, us pæne oriens subiectus Syriæ erat: sub ote ANTIOCHO *d* THEO rebella- runt

§. 16. *Syriæ regnum, quod condidit Seleucus Nicator. Eius successores. Facta prouincia romana.*

Seleuci Nicatoris primi regis nomine, omnes yriæ reges *Seleucidæ* dicti, plurimisque vel eleuci, vel Antiochi nomen fuit, illud ex pa- e, hoc ex filio desumtum.

icator in nummis: non Nicanor, vt vulgo ribunt. *Illustr. Spanhem. p. 85. & 375. & Va- s. ad Ammian. 14.*

ωτὴρ dictus, quod Gallos in Asiam se dif- ındentes represserat. *Appian. Syr.* Idem co- nomen est etiam Demetrii I in nummis apud aillantium.

εὸς *Deus*, a Milesiis vocatus, quos tyran- o liberauerat. Sed plures in nummis hoc co- nomentum habent, Epiphanes & Antiochus I. vid. Vaillantii Reges Syriæ. Sub hoc ter- o rege initia defectionis Parthiæ ponunt Sca- ger Isagog. p. 133. & Vaillant. p. 49.

runt Parthi, & cum filio eius SELEVCO CALLINICO, *a* fraternis discordiis vexato, iam prœlio certare ausi, nouam constituerunt rempublicam. SELEVCVM CERAVNVM, Callinici filium, in bello *b* Attalico exstinctum, frater ANTIOCHVS excepit, MAGNVS cognomine, victor *c* ACHAEI cognati sui, sed victus a Philopatore Aegyptio rege ad *d* *Raphiam*

a Frater Antiochus HIERAX, Iustin. 27. 2. & 41. 4. De Arsace, auctore defectionis, consulatur Strabo lib. 11.

b Attalo Pergameno bellum facturus, δολοφονηθεὶς *fraude & veneno* periit, cum Taurum transgressus esset. *Polyb.* 4, 48. Cognomen CERAVNI solus Hieronymus addit in Dan. 11.

c ACHAEVS Seleucidarum συγγενὴς *cognatus* Asiam cis Taurum occupauerat. *Polyb.* 4, 18. & *lib.* 8. *c.* 17. captus supplicio adficitur *c.* 18. Nummus Vaillantii: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΧΑΙΟΥ.

d Raphia Palæstinæ, Aegypto proxima, sine prima Cœlesyriæ ex Aegypto venienti, *Polyb.* 5, 80. Prœlium ingens scripsit idem *c.* 82. 83. & Strabo memorauit l. 16.

iam; ab Romanis sæpius, & omni
cis Taurum Asia multatus. Qui
quuntur, solis cladibus, aut male-
ctis, aut fictis nominibus fere noti
nt. SELEVCVS enim PHILOPA-
OR & ANTIOCHI, *b* EPIPHA-
ES ac EVPATOR, & DEMETRI-
S quam iniqui Iudæis fuere, expila-
res templi, ad profanos ritus & cæri-
oniam coactores! Duo ALEXAN-
RI, *c* BALA & ZEBINA, *d* genus
entiti sunt: TRYPHON ex tutore
pressor pupilli factus: DEME-
RIVS NICATOR a *e* Parthis ca-
ptus;

iuius, Appianus, alii consulantur.

Quod Cl. Vaillant in nummis obseruauit, plu-
res sunt Ἐπιφανεῖς. Antiochus IV, VI, VIII,
XI, XIII. etiam Seleucis VI. Heic potissimum
VI. intelligitur.

Βαλᾶ rectius, quam *Veles* dicitur: in num-
mis etiam Θεοπάτωρ.

ustinus 35, 6. & 39, 1.

aptus videtur ab Arsace V. siue Mithridate, &
in Hyrcaniam missus: post regis filiæ matri-
monio honoratus: dimissus a Phraate successo-
re *Iustin.* 35. c. 38. 10. 39. 1. *Epit. Liu.* 52.

ptus: frater ANTIOCHVS SIDETES ab eisdem *a* victus acie, sibi manus intulit. Reliqui Antiochi GRYPVS, CYZICENVS, & horum filii, fraternis discordiis attriti, prout quisque partem regni occupauerat, diademate sumto contra fratres se & agnatos tuebantur; donec Syri, bellorum ciuilium pertæsi, *b*, TIGRANI Armeniæ regi se dediderunt, quem Lucullus eiecit, Antiocho ASIATICO, PII filio, regnum restituturus, cui Pompeius vt indigno ademit, & prouinciam fecit Romanam; sola *c* Commagene Antiochis relicta, in qua ad Vespasiani vsque tempora regnarunt.

§. 17. *Iudæorum status sub Persis, Alexandro M. Lagidis & Antiochis. Iidem libertatem suam tuentur, duce Iuda cum fratribus & successoribus.*

Eadem expeditione Pompeius in ordinem Iudæos redegit. E Babylonia reducti sub Persa-

a Phraate, Parthorum rege sexto. *Vaill.*
b Iustin. 4. Appian. Syr.
c Commagenus Antiochus primus vel is est, quem Pompeius indignum habuerat, ut toti Syriæ præ-

rsarum imperio suis legibus vtebantur, ab Alexandro, Asiam Persis eripiente, a fidem accepti, Lagidarum regni post ortem istius, deinceps Syriaci Antihorum accessio fuerunt, bellis in vtrosque reges de *b* Cœlesyria ceptis misere adflicti. Tandem exso Macedonico iugo, libertatem tu- Hasmonæis ducibus cœperunt, *c* omanorum Spartanorumque societe firmati. Inprimis IVDAS cum tribus, eisdemque successoribus *d* MONE & IONATHA, & Simonis

præesset: vel alius Seleucidarum stirpis & familiæ Pompeius addidit Seleuciam, castellum rans Euphratem. *Strab.* 16.

addum pontificem cum sacerdotibus & vrbana multitudine obuiam processisse Alexandro, & benigne ab illo habitum, tradit Iosephus II. *Antiq.* c. 8. Quo *obuios eum infulis orientis eges* referunt ex Iustini 11. 10.

egationibus & bellis contenderunt Syri & Aegyptii reges de Cœlesyriæ possessione, *Polyb. Legat.* 71, 72, 82. & *lib. c.* 3. quo etiam prœlium ad Raphiam *ibid. c.* 86. & alterum ad Paeada. *Legat.* 72. pertinet.

Maccab. cap. 8, 12. & 14.

onathas ante Simonem imperauit, *Ioseph.* 3, 11.

nis *a* filius IOANNES HYRCANVS, *b* templi Samaritici in monte Garizim euersor, patrias leges atque cærimonias propugnarunt, cum Syriæ Demetrius ac Sidetes; Aegypti rebus Euergetes II præessent. Ioannis filius ARISTOBVLVS regium nomen & insignia sumsit, sine quibus principatum adhuc pontifices gesserant: post cuius fratrem IANNÆVM, qui & ALEXANDER est, SALINA, eademque *c* ALEXANDER, a morte mariti IX. annis regnauit, sacerdotio in filium HYRCENVM collato, cui, matre defuncta, ARISTOBVLVS, minor natu frater, & re-

a Filius, non frater, vt Scaligeri Isagoge habet p. 15, Vid. Ioseph. l. 13. c. 14. 15.

b Sanballet permissu Alexandri M. genero suo pontifici, Hierosolymis ob vxorem alienigenam eiecto, templum in monte Garizim, Samaritanis sacro ædificauit: quod post cc annos Hyrcanus destruxit. *Ioseph.* 11. *c.* 8. *& lib.* 13. *c.* 17. Salina Alexandra, Iannæi vxor, videri potest eadem, quæ Salome Alexandra, vidua Aristobuli primi regis, *Ioseph.* 13. 20. sed diuersa est Vsserio p. 125. ad A. 3892.

um & sacerdotium *a* ereptum i-
, quam controuersiam Pompeius
nit, &, *b* Aristobulo catenis vincto,
anum ea lege regnare permisit,
i fide & clientela Romanorum ma-
t.

actenus de re- *§. 18. Regnum Ponti*
yrorum. Quod *& Asiæ mox exspirat.*
i & *Asiæ* regnum ANTIGONVS,
miene victo, instituerat, in eius fi-
DEMETRIO POLIORCETA
rauit, prouinciis partim ad Syros
latis, partim regulorum dominati-
oncedentibus, donec singulæ in Ro-
orum potestatem venirent.

Nam

no eripuerat maiorem partem, μικρὸν μέ- τῆς χώρας, *exiguam regionis partem* tri relinquens. *Ioseph.* 14. 5.

stobulus Romæ in triumpho ductus. *Eutrop.* 3. aufugit in patriam, captus a Gabinio re-ttitur Romam, *Ioseph.* 14, 11. *Dio* 39. *p.* 7. dimissus a Cæsare *Dio* 41. *p.* 161. ve-no sublatus a Pompeianis, *Ioseph.* 14, 13. que hic, vt Dio habet l. 48. in nomine ans, sed filius Antigonus e Parthis in re-um auitum deductus est.

n. Nep. in Eumene c. 8.

§. 19. Mithridates eiusque successores, quorum Mithridates Eupator a Pompeio superatus est. Pharnaces rex Bosporanus. Darius rex Ponti cum successoribus.

Nam *a* MITHRIDATES, vir regii generis, *e* Persia oriundus, ab Antigono vitæ seruandæ caussa in Cappadociam profugit, & castello munito regni Cappadociæ & *Ponti* fundamenta iecit. Quartus ex posteris successor *b* PHARNACES cum Eumene & Ariarathe bellum gessit: quintus *c* MITHRIDATES EVERGETES, contra *d* Carthaginienses, missis aliquot nauibus, auxilium tulit, amicus & socius Romani populi, cui filius MITHRIDATES EVPATOR siue DIONYSVS, finitimis oppressis, per *e* triginta pæne annos bellum fecit, a Syl-

a Appianus in Mithridaticis.

b De hoc Pharnace Diodori excerpta a Valesio edita p. 302. Pacificationem post bellum Eumenis & Ariarathis Polybius Legat. 59. scripsit.

c Numerus est Appiani: ἕκτος ἀπὸ τῦ πρώτυ Μιθριδάτυ, ὅς Ρωμαίοις ἐπολέμησε, *sextus a primo Mithridate, qui bellum intulit Romanis.*

d Bello III. Punico.

e XL. annos Florus habet 3. 5. XLII. Appia-

a Sylla & Lucullo aliquoties fractus, a Pompeio tandem *a* nocturna pugna debellatus, qui Pontum *b* Bithyniae praetori, imposita prouincia, subiecit. Ciuili romanorum bello *c* PHARNACES, Bosporanus rex, Mithridatis filius, inuasit Pontum, post breuem eius fructum a Caesare *d* oppressus. Antonius III. vir *e* DARIVM Pharnacis filium, & intra paucos annos *f* POLEMONEM, Ciliciae to-

C parcham,

nus principio Mithridatici; Iustinus 37. 1. XLVI. Plinius 7. 26. ex veteri inscriptione, & Orosius 6, 1. XXX; ex Bongarsii calculo (ad Iustin.) sunt XXIX; ex Vsserii, XXVI. Rotundus numerus XXX.

a Eutropius 6, 10. ex Plutarcho, Dione, Floro, quos adnotauimus.

b Dio Cass. lib. 37. in summar. & Appianus Mithrid. extrem.

c Huic Pharnaci, patris proditori, Pompeius μισθὸν μιαιφονίας *praemium parricidii*, regionem ad Bosporum Cimmerium regendam dederat. *Dio Cass.* 37.

d Appian Mithrid. extr. Flor. 4. 1. Eutrop. 6. 17.

e Appian. 5. Ciuil. B.

f Dio Cass. 49. Hinc *Pontus Polemoniacus* dictus.

parcham, Zenonis rhetoris filium, Ponti regem constituit, quo apud Scythas interfecto, *a* PYTHODORIS vidua, Archelao post nupta, non male regnum administrauit, a qua filius POLEMO accepit, quo tandem concedente in *b* prouinciæ formam a Nerone iterum redactum fuit.

§. 20. Pergami reges. Nec *Pergamum* cum circumiecta regione suis regibus caruit. *c* PHILETAERVS, gazæ Lysimachi custos, auctor regni in hac Asiæ parte fuit, & viginti annis imperio vsus, *d* octoginta natus EVMENI, fratris filio, reliquit, quas occupauerat, possessiones, cui post XXII annos ATTALVS, frater patruelis, successit, Romanorum contra Philippum socius atque amicus. Hic fuso Galatarum exercitu omni-

a Strabo lib. 12.

b Suetonius Ner. 18.

c Pergamenorum regum genealogiam Strabo tradidit lib. 13.

d Lucianus in μακροβίοις.

omnibus dignus visus est, qui *a* regio iure & nomine vteretur. Decessit annos natus magis LXX, cum *b* XLIV prudenter & magnifice regnasset, EVMENES filius in bello Antiochi societatis Romanæ amplum præmium, *c* Asiæ partem, regi cis Taurum ademtam, & n Europa Chersonesum accepit. Cum ero genuisset, quem regno destinaret, ATTALVM fatrem infanti filio tutoem constituit, qui regnum annis viginti vno administratum minori ATTALO, atris filio, *d* summa fide reddidit: hic st quintum annum moriturus po-

C 2 pulum

inio 33.21. & Straboni c. l. hic primus cœptus x hac gente rex appellari, quod de illustri lendore interpreteris, Antecessores non rorsus hoc honore abstinuisse, nummus ΙΛΕΤΑΙΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ probare videtur. b illis tamen abest βασιλέως. Spanh. p. 468. ius loco cit.

ius 38, cap. 39. nominatim recenset. Strabo dem lib. 13.

od laudat Plutarchus lib. περὶ Φιλαδελ-ας. Hic Attalus *Philadelphus* dictus.

pulum Romanum *a* bonorum suorum heredem fecit,

§. 21. Bithyniæ reges, quorum vltimus Romanum populum heredem regni fecit.

Bithynia quoque, exuto iugo Macedonum, proprios reges habere cœpit, quorum notissimus est PRVSIAS, Eumenis hostis, qui victo vxoris fratre Perse, rege Macedoniæ, *b* ridendo habitu Romanorum amicitiam impetrauit, postea a filio NICOMEDE, iuuante Attalo Pergamenorum rege, nec inuito populo *c* interfectus. Nepoti NICOMEDI, qui PHILOPATOR dictus est, regnum Romani confirmarunt, ab iniuria *d* Mithridatis egregie defendentes, cuius ille beneficii memor, cum sine liberis decederet, Romanum populum testamento *e* heredem scripsit.

Pa-

a Florus 2, 20. Eutrop. 4, 8, 6.

b Pileatus, capite raso alioque maiestate sua indigno habitu obviam iuit Romanis legatis, libertum se populi Rom. esse dicens. *Polybius legat. 97. Liuius 45. extr.*

c Pergami interfectum tradit epit. Liuii 50. Nicomediæ, Appianus in Mithrid.

d Patris Nicomedis socius Mithridates, *Iustin.* 37. 4. idem filii hostis, 38, 3.

e Eutrop. 6, 5, 1.

Paphlagoniæ res incertæ & perobscuræ sunt. §. 22. *Paphlagoniæ res & reges.*

Non repetimus PYLAEMENEM *a* Homeri, nec CORYLAM aut OTYN *b* Xenophontis, neque *c* THYVM rebellem a Datame oppressum: soli nobis curæ sunt, qui bellis Romanis interfuerunt, saltim illorum historiam illustrant. *d* MORZES quidam Paphlagonibus imperabat, cum Antiocho victo consul Manlius bellum inferret Galatis. *e* PYLAEMENES Romanos iuuit, de Attali hereditate cum Aristonico certantes. Illius forte filius est, & ipse PYLAEMENES nomine, quem Romani, a

C 3 *a* Mi-

a Iliad. β. v. 851.
b De Exped. Cyri libri 5. lib. 4. Rer. Græc. ineunte.
c Corn. Nepos in Datame.
d Liuius 38, 26. cum Sigonio notatis. Strabo 12. pag. 387. de vltimo Paphlagonum rege: ὁ Μοϱζέευς βασίλειον ἔχων τὰ Γάγγρα. Hic fortassis est, cuius nummum Cl. Fæschius exponit, inscriptum ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΙΛΑΙΜΕΝΟΥ ΕΤΕΡΓΕΤΟΥ. De Romana societate
e Eutropius 4. 9. consulatur.

a Mithridate eiectum non semel restituerunt, eiusdemque *b* liberis, ATTALO & PYLÆMENI, finito Mithridatis bello, *c* partem in mediterraneis regendam dederunt, reliquis partibus ad Bithyniæ prouinciam vna cum Ponto adiudicatis. Regulorum postremus *d* DEIOTARVS fuit, PHILADELPHVS cognomine, Castoris illius filius, qui auum *e* Deiotarum apud Cæsarem accusarat, quo defuncto, nec *f* alia regum superstite prole, Augustus totam Paphlagoniam Bithyniæ, vt partem prouinciæ Romanæ adiecit.

Cili-

a Eutropius 5, 3, 10. Sex. Rufus cap. 11.

b Ita Eutropium interpretamur 6, 11, 5. Doctiss. Anna Fabri, *e familia regum Paphlagonum.* Solum Attalum habet Appianus Mithr. extr.

c Strabo 12. 373. ed. Casaub.

d Strabo 12. p. 387.

e Cicero pro Deiotaro cap. 11. Suidas in Κάϛωρ, qui vero in eo errat, quod Castorem regis generum vocat, qui filius generi erat secundum Ciceronem.

f Strabo cit. loco.

Cilicia Syris olim Aegyptiisue regibus parebat, quorum mutua clade factum, vt libertatem circumspiciens, in nouos tyrannos inciderit. *Campestrem* enim *a* TIGRANES inuasit eo tempore, quo *b* Seruilius Pamphyliam & Isauriam subegit, *Tracheam* tenebant praedones, ex arcibus suis, tanquam ex specula, mediterraneo mari, quam longum est, insidiantes, quos Pompeius perdomuit, regionemque prouinciae Campestri, quam a Mithridatis milite, *c* vacuefactam Romani occupauerant, adiecit. Aucta prouincia *d* Cypri accessione, aliisque *e* dioecesibus Pamphyliae, Isauriae, Pisidiae, Lycaoniae, cum parte Phrygiae Maioris. Rectam aliquamdiu

§. 23. *Ciliciae status & imperium.*

a Appianus Mithrid. p. 155. Gr. eiecto Antiocho Pio occupasse tradit.

b Hen. Noris Cenotaph. Pis. p. 215. vulgarem errorem, quasi Seruilius Ciliciam domuerit, refutat, cum vrbes, quas cepisse dicitur, omnes sint extra Ciliciam.

c Plutarch. in Pomp. & Noris c. l.

d Cicero lib. I. epist. 7. & lib. 13. ep. 48.

e Cicero 13. epist. 67.

diu proconsulari imperio, Antonius III vir mutilauit, Cleopatræ *a* Cypro & Trachea donatis; Campestri addicta legato Syriæ: parte etiam *b* Polemoni data, quam cum Pontico regno sequenti tempore permutauit.

§. 24. Reguli diuersis Ciliciæ partibus imperantes. Horum regna in formam prouinciæ redacta.

Reguli successere, diuersis Ciliciæ partibus pro Cæsarum arbitrio imperantes. *c* TARCONDIMOTVS, oppressis *d* tyrannis, qui montana extra prouinciam tenebant, ita potentia creuerat, vt ab Romanis *e* rex & amicus appellaretur: qui Antonium secutus ante pugnam Actiacam *f* Agrippæ ferro occubuit. Victor Augustus

PHI-

a Plutarchus in Anton. p. 931. *b* Appian. 5. Ciuil.

c Plutarcho Ταρκόνδημος, Straboni Ταρκονδήμεντος, nomen verum Ciceroni, Dioni, Floro *Tarcondimotus* est. De regno eius Plutarchus in Anton. p. 944. ὁ τῆς ἄνω Κιλίκίας βασιλεὺς; *superioris Ciliciæ rex.*

d Strabo lib. 14.

e Cic. lib. 15. epist. 1. *fidelissimus socius trans Taurum, amicissimusque populi Romani* Tarcondimotus *existimatur.* *f* Dio Cassius lib. 50.

PHILOPATOREM, patris successorem, *a* regno multauit, quo post decem annos fratri, *b* TARCONDIMOTO minori, *c* maritimis demtis, reddidit, quanquam eundem PHILOPATORA reperiisse, vel alium hujus nominis successisse ex *d* Tacito videtur probari. Partem regni *e* AMYNTAE, quam ARCHELAO Augustus dederat, mari adiacentem:

C 5 C. Cæ-

a Dio Casfius lib. 51. 2.

b idem Casfius lib. 54.

c ibidem Dio: πλὴν παραθαλασσιδίων τίνων.

d Tacitus 2. Annal. 41. n. 8.

e Amyntas, Deiotari successor, ab Antonio accepit Galatiam, cum Lycaoniæ Pamphiliæque partibus: Isauriam quoque subegit & Licaoniæ reliquum, Antipatro Derbæo, Ciceronis amico, 13. *epist.* 73. per insidias oppresso, Strabo lib. 14. Asperam Ciliciam addit, excepta Seleucia. Amynta in bello contra Homonodenses occiso, Augustus eius regnum prouinciam fecit, Cilicia Aspera excepta, quam Archelao Cappadoci donauit. Vid. Dio lib. 49. Strabo lib. 12. & lib. 17. extr.

a Dio

C. Cæsar *a* ANTIOCHO COMMAGENO donauit. Per idem tempus *b* POLEMO quidam, Ciliciæ rex, præputio posito, Berenicen, Agrippæ maioris, Iudæorum regis, filiam duxit. Alii quoque *c* reguli, sed ignobiles, Ciliciæ partibus tamdiu præfuerunt, dum *d* Vespasianus in vnam prouinciam cogeret, quæ singuli adhuc minora regna, possederant.

§. 25. Cappadociæ regnum ante Alexandrum M. & post illum. Post varias rerum conuersiones Romanis paret.

Cappadocia permultos ARIARATHAS numerauit, impatiens, si qua gens alia, dominationis Macedonum. Alexandro Asiam inuadente, *e* intacta mansit, nihilominus Eumeni adiudicata, cum prouincias Alexandri duces distri-

a Dio l. 59. p. 645. τὰ παραθαλάσσια τῆς Κιλικίας *maritima Ciliciæ* illi Antiocho adiecisse Caium, scribit, cui ipse Commagenem restituerat.

b Iosephus 20 Antiq. cap. 5.

c Tacitus 2. Annal. c. 78. n. 4.

d Suetonius cap. 8. Eutrop. 7. cap. 13.

e Corn. Nepos in Eumene c. 2. Plutarchus in Eumene p. 584. οὔπω τότε Μακεδόνων οὖσαν *nondum Macedonibus subiectam* Eumeni adsignatam partem esse.

distribuerent. Acie fudit cum Eumene Perdiccas *a* ARIARATHEM regem, sed inter ciuiles Seleuci & Antigoni motus recuperauit *b* filius ARIARATHES, quod pater regnum amiserat, idque filio suo ARIAMENI tutum pacatumque reliquit. Hoc genitus fuit ARIARATHES, qui Antiochi Dei, Syrorum regis, gener factus, regnum affinitate stabilitum habuit, quod filius ARIARATHES connubio ANTIOCHIDIS, Antiochi Magni filiæ, magis confirmaturus, vt euentus probauit, parum abfuit, quin amitteret. Nam soceri partes in bello Romano secutus, vix Eumenis gratia, cui filiam despondebat, impetrauit, vt *c* multa irrogata minueretur. Callida etiam vxor, cum libe-

C 6 ris

a Diodor. Sic. in fragmento lib. 31. quod Photius Patriarcha Biblioth. cod. 244. seruauit. Plutarchus c. l. Iustin. 13. 6.

b Diodor. Sic. c. l. cuius etiam sunt, quæ de nepote, pronepote & abnepote narramus.

c Liuius lib. 38. c. 39. Appianus in Syr.

d Diod.

ris careret, duos *a* pueros suppofuit, regieque, quasi filii essent, educauit, quorum alter Orophernes vel Holophernes fax turbarum non leuium insecutis temporibus exstitit. Tandem ex ipsa Antiochide rex filium suscepit, quem MITHRIDATEM primum, dein cum adolesceret, ARIARATHEM parentes appellarunt, pietas *c* PHILOPATORIS cognomentum addidit: qui cum patri successisset, ab *d* OROPHERNE, supposititio fratre, Demetrii Soteris adjuto copiis, paterno regno pellitur. Nec æqui iudices *e* Romani sunt, plus

Deme-

a Diodor. c. l.

b idem Diodorus apud Photium.

c Φιλοπάτωρ κληθεὶς, Diodor. in Excerpt. Valef. pag. 325. Noluit enim regnum a patre viuo oblatum accipere, mortuumque μεγαλοπρεπῶς ἔθαψε, *magnifice sepeliuit:* etiam matris & sororis ossa ad regiam sepulturam Antiochia reportari curauit. *Diodor. apud Phot. & Polyb. Legat.* 112.

d Appianus in Syriacis, & Diod. in Valef. Excerpt. 335. Iustin. 35. 1.

e Polyb. Legat. 126.

Demetrii gratiæ, quam bonæ caussæ Ariarathis dantes adeo, vt *a* diuisionem regni senatus decreuerit. Tandem vero *b* Romanis auspiciis ductu & ope *c* Philadelphi Attali Ariarathes restitutus fuit, & breui post tempore, cum auxilium Romanis contra Aristonicum ferret, mortem *d* occubuit. Vidua LAVDICE, vt nemine interpellante regnaret, *e* quinque filios; horrendum scelus! veneno tollit, vix vno seruato ARIARATHE, qui post matrem ciuium tumultu oppressam, regnans, a Mithridate, Ponti rege, *f* insidiis necatur, qui vt *g* NICOMEDEM Bithynum, regni & matrimonii inuasorem, speciosius eiiciat, interfecti a se regis & sororis suæ filium ARIARATHEM regno imponit,

a Zonaras T. 2. p. 110.
b Epitoma Liuii 47. *a senatu restitutus est.*
c Diodor. in Exc. Vales. p. 169.
d Iustinus lib. 37. c. 1. num. 2.
e Iustinus c. l. num. 4.
f Iustinus l. 38. c. 1 *per Gordium insidiis occiderat.*
g Iustinus c. l.

nit, mox controuersia mota *a* insidiose colloquio confodit, & ne vacua Cappadocia sit, cui diu inhiauerat, filium suum, quem ominis caussa ARIARATHEM nominat, sub rectore Gordio regem constituit, quos dum nolunt Cappadoces ferre, interfecti fratrem ex *b* Asia reducunt, qui inde ARIARATHES ASIATICVS appellatus fuit. Hoc quoque Mithridatis fraudibus sublato ipse & Nicomedes in senatu Romano certant, fictis & suppositis heredibus, quorum litem vt declinent Romani, vtroque reiecto, Cappadoces liberos esse iubent, qui vero insueti libertatis de senatus Romani sententia ARIOBARZANEM sibi præficiunt, cum procellis *d* Mithridatici belli varie iactato, regnum Pompeius confirmat, quod ille filio ARIOBARZANI in conspe-

ctu

a Iustinus c. I. num. 9.

b Iustinus 38. c. 2.

c Iustinus c. I.

d Cicero pro lege Manil. Appianus in Mithrid.

tu Magni *a* concedit, in cuius locum (nam C. Cassius *b* sustulerat *c* ARIARATHES frater sufficitur, quem Antonius *d* euertit, in *e* SISINNAM quendam, cuius matrem amabat, regnum Cappadociæ transferens, qui vero per Ariarathem nihil tutum habuit. Antonius, eiecto rursus *f* Ariarathe, imposuit ARCHELAVM, quem Tiberius demum post quinquaginta annos *g* euocauit, vt regnum in prouinciæ formam redigeret.

§. 26. Cappadociæ dynastiæ.

Hæc de maiore Cappadocum regno

a Valer. Max. 5. 7.

b Cassius immissis equitibus hunc Ariobarzanem II. oppressit ὡς ἐπιβουλεύοντα Κασσίῳ *tanquam insidiantem Cassio*, Appian. 4. B. Ciu. At Dio Casſius l. 47. ait, occisum esse, quod noluerit Cassio & Bruto συμμαχῆσαι, sed potius medius manere. Hinc Ariobarzanem Cicero 15. epist. 2. *Eusebin & Philorhomæum* appellat.

c Cicero c. l.

d Dio Cassius 49.

e Appianus 5. Ciuil.

f Dio Cassius lib. 49.

g Tacitus 2. Annal. 41. Sueton. c. 37. Eutrop. 7. 6.

gno sufficiant: minores dynastias excutere vix pretium operæ erit, nec, si foret, id facile perficietur in tanta historiarum obscuritate. Vnam non prætereundam censemus, quæ *a* LYCOMEDIS fuit, quam post Actiacam pugnam Lycomedi ablatam in *b* MEDEVM quendam Augustus victor transtulit.

§. 27. Galatæ domiti habuerunt regulos, exinde tetrarchas. Deiotarus rex, eiusque successor Amyntas. Galatia facta prouincia romana.

Galatarum gentem, quæ Asiam inuaserat, Vulso Manlius post bellum Antiochi, *c* quasi socios eiusdem, labore multo domuit. Inde *d* regulis relictam Pompeius Mithridatis victor, *e* *tetrarchis* dedit, e quibus DEIOTARVS, *f* oppressor ceterorum,

ad

a Dio Cassius ineunte libro 51. vocat Λυκομήδην ἐν μέρει τοῦ Καππαδοκικοῦ Πόντου βασιλεύοντα; *Lycomedem in parte Cappadocici Ponti regnantem.*

b Medeum successorem Græce Μηδεῖον scribit An idem, qui lib. 54. Μῆδος dicitur Armeniæ rex minoris?

c Florus in bello Gallogræco. *d* Liuius l. 38. 40.

e Appianus in Mithrid.

f Hirtius B. Alexand. c. 67.

ad se cuncta abripiens, fide in Romanos meruit, vt Mithridate debellato, *a* Armenia minore auctus, rex & amicus populi Romani appellaretur. Cui cæsar dictator ademit vnam tetrarchiam, & *b* MITHRIDATI PERGAMENO dedit, quem, victo Pharnace, Bospori Cimmerii regem fecerat. Deiotaro *c* AMYNTAS, scriba eius & copiarum dux in Pharsalico, fauore Antonii successit in Gallogræcia, *d* adiectis Lycaoniæ Pamphyliæque partibus, nec minus Trachea Cilicia. Quo vita defuncto, Augustus Cæsar *e* prouinciam fecit, quæ is possederat, demta Ciliciæ parte, quam adiecit Archelao, & vrbibus Pamphyliæ, quas liberas esse iussit.

§. 28. Græcorum imperii finis.

Sic Græcorum imperio, cuius hæc rudera in Asia fuerunt, Romana potentia finem attulit.

a Hirtius Alex. c. 67. Eutrop. 6. 11.
b Hirtius B. Alexandr. extrem.
c Dio Cassius lib. 47. Strabo lib. 12.
d Prædiximus de Amyntæ regno p. 59.
e Dio Cassius lib. 53. Eutrop. 7. 5.

LIBER IV.

DE REBVS ROMANORVM SVB REGVM ET CONSVLVM IMPERIO.

§. 1. *Aeneæ in Italiam aduentus. Rhea Siluia Romuli & Remi mater. Roma conditur. Virgines rapiuntur, inde oritur bellum. Respublica ordinatur.*

EVersis Troianorum rebus, vt *a* fama credidit, AENEAS post longos errores ex Africa in Italiam delatus, bello contra *b* Turnum & Mezentium gesto, domicilium ibi & *c* sedem fixit, cuius posteri in vrbe *Alba Longa* imperium diu tenuere. Ex his Rhea Siluia, a patruo Amulio Vestæ sacris addicta, ROMVLVM

a Dionysius Halicarn. L. 1. p. 43. οἱ μὲν οὐδ' ἐλθεῖν Αἰνείαν φασὶν εἰς Ἰταλίαν ἅμα Τρωσὶν, *quidam negans, Aeneam cum Troianis in Italiam venisse.* Id etiam doctiss. Bochartus in Epist. ad Segraisium, quam Cl. Schefferus latine vertit, argumentis haud contemnendis in dubium vocat. . Daudum tamen est aliquid famæ & consensui antiquitatis, vt de Troiæ excidio prædiximus p. 23.

b Mezentius, rex Hetruscorum, auxilio venit Turno, Rutilorum principi, contra Aeneam & Latinum, Aboriginum regem. *Liu.* 1. 2.

c Lauinium oppidum condidisse dicitur. *Liu.* 1. 1.

LVM & REMVM gemellos (ignotum ex quo viro) peperit, quos *a* in Tiberim proiectos pastor quidam seruauit educauitque. Adultiores facti prædando vitam tolerabant, & Remum ob id captiuum Romulus, occiso rege, liberauit, Albaque auo Numitori concessa, nouam vrbem in loco, quo expositi educatique fuerant, cum fratre Remo condidit. Hæc ROMAE parua initio fuere, cuius mœnia, cum vix ex humo surgerent, tanquam ludicro saltu violata, fratris sanguine ROMVLVS lustrauit, Romani regni inde ferociam auspicatus. Cum turbæ collectitiæ, cui Romulus imperabat, vxores deessent; virgines Sabinorum *b* Consualibus ludis rapuerunt, vnde bellum inter hos & Sabinos ortum, quod Sabinarum preci-

a In alluuie languidæ aquæ excurrentis ripam Tiberis. *Liu.* 1. 4.

b Ludis Neptuno equestri solennibus, *Liu.* 1. 9. Consualia, quasi Consi, consiliorum dei, ludos vocarunt.

precibus & intercursu *a* sedatum fuit. Tandem ciuitate in *b* curias & tribus distributa, electisque patribus, quos Senatum vocauit, Romulus incerto exitu in viuis esse desiit, in numerum deorum a posteris relatus.

§. 2. Numa res sacras constituit. Successit NVMA POMPILIVS *c* Curibus, Sabinorum vrbe, ad regnum euocatus; qui semibarbaram ciuitatem legum ac sacrorum constitutione temperauit, *d* annum in menses descripsit, & simulata Egeriæ nymphæ familiari consuetudine, legibus suis auctoritatem addidit.

TVL-

a Pax conuenit: Sabini in ciuitatem geminata vrbe admissi: Tatius illorum princeps, una cum Romulo regnauit, post quinque annos mortuus Romulo soli imperium reliquit. *Liu.* I. 13. *Dionys.* 2. *p.* 113 *seq.*

b In tres tribus populum diuisit; singulas tribus in decem curias. *Dionys. Hal.* 2. *p.* 82.

c Romuli annus decem mensibus constabat: addidit duos Pompilius, vt annus ad cursum lunæ describeretur. Ouid. 3. Fast. 152.

Pompilius menses sensit abesse duos.

d In Eutropio ergo pro *decem* videtur *duodam* legendum ex Liu. I. 19.

TVLLVS HOSTILIVS, tertius rex Romanorum, militiam ordinauit, armis iuuentutem exercuit, & ciuium numerum, Albanis victis, & vrbis pomœria *a* Cælii montis accessione auxit. Alba diruta, de Sabinis quoque & Fidenatibus triumphauit.

§. 3. Tullus Hostilius bellator fortis.

ANCVS MARTIVS, Pompilii nepos, Hostilii successor, Tiberi ponte iuncto, Ostiensem coloniam condidit, animo futuram præsagiens, vt maris imperio Romani potirentur.

§ 4. Ancus Martius rex.

TARQVINIVS PRISCVS, mercatoris Corinthii filius, Anci filiorum tutor, fraude & ambitu regnum adeptus, numero tum senatorum, tum tribuum aucto, vrbem lateritio muro

§. 5. Tarquinius Priscus ciuitatis dignitatem amplificat.

a Romuli ætate vrbi in Palatino ædificari cœptæ & Cælium & Quirinalem montem, postquam Sabini cum Tatio recepti essent, accessisse, Dionysius Hal. 2. p. 113. auctor est. Liuius autem Cælii accessionem sub Tullo, Albanorum victore, & Quirinalis, sub Seruio ponit. *lib. 1. 30. 44*

ro cinxit, & *a* Circo, ludis & triumphali ornatu, Etruscis, Sabinisque victis, nitidiorem reddidit.

§. 6. Seruius Tullius Vrbem ampliat & munit.

SERVIVS TVLLIVS, quamuis serua natus, liberaliter populo imperauit, quem in censum retulit, in *b* classes & centurias digessit. Vrbi Quirinalem, Viminalem & Esquilinum, prolatis pomœriis, adiecit, fossa & aggere muniit, Velentum quoque & Etruscorum victor.

§. 7. Tarquinius superbus, rex Vltimus, crudelis regno priuatur.

Vltimus regum TARQVINIVS SVPERBVS fuit, qui socero, vxore consentiente, interfecto in senatores pariter atque ciues crudelis, Volscos, Sabinos Gabios vicit, & Capitolio de manubiis captarum vrbium extructo, ob filii stuprum quod Lucretiæ intulerat, & vrbe & regno cum filiis eiectus est. Liber-

a Circo, quem maximum dixere posteri: *ludis* Magnis siue Romanis. *Liu.* 1. 35.

b Liu. 1. 42. Seruium vocat *conditorem omnis in ciuitate discriminis ordinumque, quibus inter gradus dignitatis fortunæq; aliquid interlucet.*

Libertatis vindex potissimum Iunius Brutus fuit, primus ob id *consul* electus, isque adeo seuerus, vt *a* filios quoque suos, quod regibus eiectis fauerent, publice virgis cœsos securi percusserit, sic populi libertati, quam suæ domui, amicior. Ager *b* Tarquiniorum, qui inter vrbem & Tiberim fuit, Marti consecratus, Campo Martio nomen dedit.

§. 8. Brutus libertatis vindex & consul.

Expulsos Tarquinios Porsena, Etruscorum rex, vi & armis restituturus Romam transtiberinam diu tenuit, alteram quoque partem occupaturus, nisi Horatius Cocles, reciso sublicio ponte, retardasset, & Mucius Scæuola, manu in focum coniecta, hostes ad petendam pacem prodigiose commouisset. Tarquinius, spe omni reditus incisa, *c* Tusculum ad generum suum exulatum abiit.

§. 9. Bellum cum Etruscorum rege Porsena gestum.

Tunc

a Liuius lib. 2. c. 4. 5.
b Liuius lib. 2. cap. 5.
c Liuius 2. 15. Eutrop. 2. 10.

§. 10. *Fines imperii romani prolati.* Tunc latius fines extendere, & cum finitimis acrius certare Romani cœperunt. Postumius dictator signa in *a* hostes iaculatus, nouo *b* more ad victoriam suos accendit: Antiatium *c* spolia in suggestu fori Mænius suspendit; ille ab aratro dictator L. Quinctius Aequos & Volscos, Latinorum peruicacissimos, perdomuit: aduersus Veientes gens Fabia coniurauit, *scelerata* nomine portam *d* signans, quæ

a Hoc sæpius tentatum, prospero euentu, a Romanis, Freinshemius ad Flor. I. 11. obseruauit.

b *Nouum* Florus vocat: sed a Seruio Tullio multis ante annis vsurpatum, docet Frontinus Strateg. 2. 8.

c Nauium rostra. Hinc *rostrorum* nomen & templi & suggestus celeberrimum. *Liu.* 8. 14. Ordinem Flori I. 11. secuti sumus: quæ dubitari, aut obiici possint, Freinshemius adnotauit.

d Carmentalis porta fuit, *Liu.* 2. 49. cui ex tristi euentu nouum nomen accessit, ut *scelerata* diceretur, sicut idem nominis impositum vico fuit *Liu.* 1. 48. & campo 8, 15.

quæ in prælium *a* trecentos dimiserat, nunquam domum reuersuros. Fabiorum genti Vrbis Veientium excidio post *b* diuturnam obsidionem parentatum fuit.

§. 11. Gallos Senones, a quibus antea victi erant, Romani ad internecionem cædunt.

Cursus imperii parumper *Gallorum c Senonum* incursione suppressus. Hi enim exercitum Romanum non vincunt modo ad Alliam flumen, sed ipsam quoque Romam, nemine defendente, ingressi, cædibus ac incendiis complent, sola Capi-

D tolii

a Numerus rotundus pro CCCVI. Dionysius in fabulis ponit, quod de vnico, qui ætatis caussa remansisset, gentis nobilissimæ propagatore creditur. Instar prodigii enim esse dicit, hos trecentos fuisse omnes cœlibes, nec vel infantes pueros aut impuberes fratres habuisse. Vulgi opinionem ex eo natam existimat, quod vnus forsan ex iis, præ cæteris inclaruisset. Vid. lib. 9. p. 580.

b Liuius 5. 22. *decem æstates hiemesque continuas circumsessa.*

c Senones non transalpini, quorum caput Agedincum erat: sed horum coloni, ab Vtente flumine ad Aesim sub Adriatico habitantes *Polyb.* 2. 17. *Liu.* 5. 35.

tolii arce excepta, quam, Manlio tuente, ſex menſibus obſeſſam expugnaſſent quoque, niſi nocturnas hoſtium inſidias anſer clangore prodidiſſet. Pertæſos obſidionis Gallos Camillus a tergo adeo cecidit, vt vrbis incendia Gallorum ſanguine *a* reſtinguere videretur, &, poſtea, creſcente Romanorum virtute, omnes reliquiæ horun Senonum deletæ ſunt, ne quis exſtaret in ea gente, qui incenſam a ſe Romam gloriaretur.

§. 12. Romani cum aliis multis populis bella gerunt. Poſt hæc non cum ſolis Etruſcis, *b* Samnitibus, Latinis, ſed exteris quoque & transmarinis gentibus bellari cœptum eſt, Tarentinis primum, qui Romanos legatos violauerant PYRRHVM Epirotam in auxilium vocantibus. Is Romanos, elephantis territos,

a Flori hyperbole l. 1. c. 13. n. 17.

b Vnde quinquaginta annis bellum in Samnites geſtum, nec ſine clade & ignominia Romanorum, cum ad Furculas Caudinas ſub iugum miſſi ſunt. Emerſit tamen Romana virtus, & in vltionem ſui cunctas Samnii vrbes deleuit. *Liu. 9. 2. Flor. 1. 16. Eutrop. 2. 4.*

tos, primum vicit; mox ipse victus & castris exutus; tamen non tam armis superatus, quam *a* iustitia Fabricii Italia excessit.

§. 13. Iidem Sicilia potiuntur.

Iam Italiam Romani subegerant, in eo occupati, vt trans mare quoque prorogarent potentiam. Sicilia vt proxima insula erat, ita fertilitate Romanos inuitatabat tanquam horreum tantæ vrbis imperiique olim futurum. Partem eius tenebant Pœni, Romanis virtute non impares, nauigandi peritia etiam superiores, quos vt arcerent Romani ab locis Italiæ propinquis, in *b* Mamertina caussa inuenerunt

a Eutropius l. 2. c. 7. & 8.

b Sub Agathocle merentes Campani milites Messanam Siciliæ fraudulenter occuparant, eiectis aut iugulatis ciuibus. Hi dicti Mamertini, aliquamdiu graues finitimis. Repressi vero a Syracusanis in factiones scindebantur, pars Carthaginenses aduocabant, quibus etiam arcem dederunt; pars petebant ab Romanis auxilium, quod hi miserunt Pœnorum metu vel inuidia, etsi iniustam vrbis occupationem non probarent. *Polyb. 1. c. 7. seq.*

nerunt. Origo hæc *belli Punici primi* fuit, quo Romanus exercitus primum tentauit mare in Siciliam traiiciens, & *a* Hierone Syracusano celeriter victo, apud Liparas Pœnorum classem fugauit partim, partim submersit.

§. 14. Bellum Punicum primum. Sic Sicilia potiti Romani in Africam traiiciunt, & M. Attilio Regulo duce, valde premunt Carthaginienses: sed vertitur fortuna, &, Lacedæmonio duce Xanthippo, non vincunt modo Romanos Pœni, sed ipsum quo consulem viuum capiunt, quamuis virtus illius neque carcere, neque supplicii atrocitate frangi, ne dicam vinci, potuerit. Regulum cunctis viribus vindicare Romani nitebantur, & post multa prælia Lutatii cos. virtute eo res *b* adducta fuit, vt Carthaginienses pacem a Romanis peterent, etiam

a Hiero prætor, iam recens salutatus rex societatem cum Carthaginiensibus iniit contra Romanos. *Polyb. c. l.*

b ad insulas Aegates contra Lilybæum, *Flor.* 2. 2. vel Aegusam, vt *Polybius* 1. c. 60. vocat, præcipuam forte Aegatum.

etiam duris sibi conditionibus inirent. Finitum sic est bellum primum Punicum, quod XXIII. annos habuerat, confestimque Romanus miles Ligures, Insubresque Gallos sub Alpium radicibus domat, & de *Illyrica* gente legatorum violationem vlciscitur.

§. 15. Bello Punico secundo Hannibal, Carthaginiensium dux, hostes multis praeliis vincit.

Post *a* quadriennii pacem nouum bellum cum Carthaginiensibus exoritur, cuius occasio fuit Saguntus socia ciuitas deleta, quam legatione primum, dein armis Romani vindicaturi in tanta pericula inciderunt, quanta nunquam antea subierant. ANNIBAL enim stupendo itinere per Alpes in Italiam profectus Romanum exercitum apud *Ticinum* Insubriae, deinde apud *Trebiam* fluuium, iterum ad *Trasimenum* lacum, porro apud *Cannas* Apuliae vicum cecidit, quae vltima clades XL. millia ciuium interemit. Tam consternati Romani omnes

 mnes

a Non a fine I. Punici, sed ab Iano clauso: inter vtrumque Punicum enim fere XXII. anni intercessere.

mnes erant, vt epulari Annibal intra quintum diem in Capitolio potuisset, si ita *a* vti victoria, sicut vincere, didicisset. Sed Capuam digressus, deliciis loci & luxuria eneruabat exercitum, Alpium antea & Apennini niuibus vere indomitum; vt non ab re fuerit, quod Marcellus dixit, *b* Capuam Annibali Cannas fuisse.

§. 16. Romani se reficiunt, premuntque Carthaginienses. Interea Romani se collegerant, & iam ante Cannensem cladem Q. Fabius *c* cunctando, & quod nollet pugnare, Annibalem per Falernos Gauranosque saltus macerauit: Marcellus Cannensi victoria elatum apud *d* Nolam primus docuit superari posse: postea certatim terga cedentis premi, etiam in Africa: Sicilia, Hispania diuisis copiis Pœnorum res adflicessere. *Cato apud Nonium in* DVODEVICESIMO.

a Florus 2. 6. n. 19.

b Liuius 23. c. 45.

c Vnde *Cunctatoris* cognomen. Flor. 2. 6. num. 27. Erat autem Prodictator *Liu.* 22. 8. iterum Dictator *c.* 9.

d Liuius. 23. 44. 45. Cicero de Clar. Orator. cap. 3.

adfligi paullatim cœptæ. Captæ tum ſunt *Syracuſæ*, quamuis Archimedis ingenio defenderentur; *Hiſpania*, quam longa erat, Scipionis virtute Carthaginienſibus erepta, qui patris & patrui manibus, Punica vbi fraude oppreſſis, tum multorum cæde, tum *a* *Carthaginis Nouæ* expugnatione parentauit.

§. 17. Pœni pacem ab Romanis petentes accipiunt, isque finis huius belli.

Interim Annibal *b* tertio ab vrpe lapide caſtra metatus, tempeſtatum vi in vltimum Italiæ angulum redire coactus eſt: ASDRVBAL, frater Annibalis, in *c* Vmbria cum exercitu ad internecionem cæſus, & abſciſſum caput ad caſtra Annibalis prouolutum fuit: ipſe Annibal a ſuis domum reuocatus a Scipione in Africa acerrimo prœlio ſuperatur, qua clade coguntur Pœni pacem, quanquam iterum

D 4

a Liuius 26. 42. & ſequent.

b Liuius 26. 10. Eutrop. 3. 8.

c Asdrubal cæſus ſupra Senam Gallicam ad fluuium Metaurum. Horat. od. 4. v. 38. Corn. Nep. in Catone c. 1. num. 2. Liu. 27. 46. Eutrop. 3. 10.

rum duriorem, a Romanis accipere. Et sic bellum secundum Punicum, idque XVIII. annorum, SCIPIONIS AFRICANI fortitudine finitum quoque fuit.

§. 18. Bellum aduersus Philippum Macedonem gestum. Post Carthaginem vinci nemini nem puduit, & Africam Macedonia, Graecia, Syria secutae sunt. PHILIPPVS Macedo, Annibalis societate inuisus Romanis, tum ob *a* infidam aduersus Aetolos pacem, tum propter iniurias Atheniensibus illatas horumque questus atque preces, *b* nouo bello appetitur. Introiisse Macedoniam victoria fuit, *c* alteroque praelio ad Scotusam debellatum. Regi pax data, concesso regno, praeter Graeciae ciuitates

a Liuius 31. c. 1.

b Nam decem ferme ante annos aduersus Philippum bellum coeptum, triennio prius depositum erat. *Liu. c. l. Eutrop.* 3. 7.

c Praelium primum iuxta flumen Aoum, *Liu.* 32. 10. 12. alterum, idque iustum, Flaminino duce, ad Scotusam, loco, cui Cynoskephalae nomen est, commissum 33. 7.

tates, quæ pristinæ libertati restitue-bantur.

§. 19. Bellum Syriacum, quo Antiochus Magnus, rex Syriæ, vincitur.

Aetoli, Romanorum in hoc bello socii, minus *a* spe sua præmium adepti, *b* ANTIOCHVM Magnum, Syriæ regem, aduersus Romanos sollicitant, vnde *bellum Syriacum* conflatur, procul dubio grauius Romanis futurum, si rex Annibalis consilio vsus fuisset; verum confisus potentia sua *c* voluptarius homo, ante primam pugnam fugit, facilemque Romanis ad *d* Thermopylas victoriam præbet. Nec aliam fortunam classis eius experitur,

D 5 ad

a Thoas prætor Aetolorum in Concilio Naupacti *conquestus iniurias Romanorum statumque Aetoliæ, quod omnium Græciæ gentium ciuitatumque inhonoratissimi post eam victoriam essent, cuius caussa ipsi fuissent.* Liu. 35, 12.

b Liuius c. I.

c adi Florum in bello Antiochi, & Polybii fragmentum apud Athenæum l. 10. c. 10. extr.

d Liuius 36, c. 15. 16. 18.

ad *a* Corycum, *b* Myonnesum & in Pamphylio mari, quamuis parti *c* Annibal praeesset, haud paucis nauibus amissis, in fugam versa. Finem bello L. Scipio imponit ad Magnesiam proelio, quo rex pacem hac conditione accipere cogitur, vt Asia multatus intra Taurum regnet, & paternis finibus contentus sit. *Aetolia* quoque & *Gallograecia*, auxilia Antiochi, Romanorum victoriam suis cladibus augent.

Nec

a Corycus portus & promontorium Ioniae super Cyssuntem, vbi C. Liuius regiam classem in fugam vertit, *Liu.* 36. 43. extr. & 44. etiam l. 37. c. 8. vocatur *naualis ad Corycum pugna*.

b Myonnesus promontorium inter Teum Samumque, *Liu.* 37. 27. prope distans a Coryco c. 29. vbi Regillus Aemilius, Liuii successor, vicit. Hoc si non vtrumque proelium, a nobiliore vrbe Florus denominauit, cum *Ephe-so* inquit *Salaminae pensauimus*. Sic enim emendat Florum & interpretatur ὁ πάνυ Graeuius.

c Proelio ad Sidae promontorium in Pamphylio mari interfuit Annibal. *Liu.* 37. 23. 24. *Nepos in Annib.* c. 8.

§. 20. Macedonia rebellat, sed vincitur & subiugatur.

Nec longo post interuallo PERSES, Philippi filius, Macedoniæ rex rebellat, vincitque Licinium Crassum, Romanum consulem, sed ipse mox *a* vincitur ab Aemilio Paullo, & e Samothrace, quo confugerat, retractus, in triumpho ducitur. Tum pax Macedoniæ data, ANDRISCVS, *b* Philippi filium mentitus, rursum abrupit, idque rebellione effecit, vt Metellum *c* cognomine triumphoque augeret, & patriam *d* prætoris iuri subiiceret. Infelicior *e* PSEVDOPERSES fuit, qui Persis se filium simulabat. Cum seruis enim, quos concitauerat, repente a Tremellio quæstore oppressus est.

§. 21. Bellum Punicum tertium, quo tamdem Carthago finita est.

Hoc tractu temporum Carthaginienses contra fœdus naues habere,

D 6 & Ma-

a ad Pydnam *Plutarch in Paullo*,

b Vnde *Pseudophilippus* historicis dictus, & Ciceroni Agrar. 2. cap. 33.

c Q. Metellus Macedonicus.

d Ante hæc tempus Mecedonia non habuit prouinciæ formam. Repete notam. p. 35.

e Epit. Liu. 53. Eutrop. 4. 7.

& Masinissam socium regem armis infestare compertum fuit. Suasit igitur *a* Cato in senatu, vt deleretur Carthago; Scipio Nasica, vt ad virtutis æmulationem seruaretur. Placuit senatui media sententia, & diruta vrbe, alio transferre ciuitatem decreuit, quod cum nollent Carthaginienses concedere, vrbs terra marique oppugnari cœpta est, & *b* a Paulli Macedonici filio, quem Africani Scipionis filius adoptauerat, multa vi ac labore expugnata, & XVII. dierum *c* incendio deleta fuit post quartum ab incunte bello annum.

§. 22. Bellum Achaicum, quo Corinthus deleta est.

Crescenti Romanorum potentiæ Graeci inuidebant, Corinthi legatos illorum vel manu vel

a Catonis & Nasicæ sententias fuse scripsit Diodorus in Excerpt. Valef. p. 382.

b post biennium cœpti belli supervenit Scipio, *Vell. Part.* I. 12. n. 4.

c ita Florus 2. 15. n. 18. Appiani *septem*, quam *septemdecim*, propius est. Adde, quæ ex Ryckio ad Florum I. G. Grævius, vir clarissimus, notauit.

vel oratione violantes. *a* Mittitur aduersus eos Metellus ex Macedonia, cui L. *b* Mummius, bello pæne confecto, succedit, *Corinthum* euertit, opulentissima præda æris Corinthii, signorum tabularumque potitus.

Hispani quoque impatientes iugi, multo labore & cruentis certaminibus seruire docebantur. Cumprimis VIRIATVS, Lusitaniæ dux, quasi Hispaniæ *c* Romulus, prouinciam omnem Romanis eripiebat, sed fractus a *d* Fabio Maximo, indecore a *e* Seruilio percussoribus immissis, oppressus fuit.

§. 23. Res aduersus Hispanos bene gesta.

a Hoc bellum *Achaicum* dicitur. Vid. Vellei. I. 12. Flor. 2. 16.
b inde *Achaicus* dictus. Vell. Pat. I. 13. n. 2 qui ruditatem huius ducis in æstimandis tabulis statuisque Corinthiorum n. 4. scripsit.
c Florus 2. 17.
d Fab. Maximo, Aemiliano Aemilii Paulli filio. *Appian. Hispan.*
e Seruilio Cæpione, Fabii successore. Flor. 2. 17. extr.

§. 24. *Bellum Numantinum.* *Numantia* quoque, Hispaniæ clarissima ciuitas, *a* non muris, sed ciuium virtute munita, a Romanis bello tenebatur: sæpius victores Numantini *b* fœdus, quam deuictorum exitium, maluere: tandem Scipionis, qui Carthaginem euerterat, pertinacia verius, quam iustitia compulsi se suosque ferro & veneno, subiectoque vndique igne peremerunt, Romano victori *c* nihil nisi nomen triumphi relinquentes.

Ea-

a Florus 2, 18. *sine muro, sine turribus*, quasi Sparta altera. Strabo autem l. 3. τὸ τεῖχος memorauit. Appiani *in Hisp.* περιτείχισμα dubium, de Scipionis circumuallatione, an vrbis munimento intelligendum.

b Sed turpe Romanis fœdus, ignobilis pax & ignominiosa, quam cum Numantinis Q. Pompeius, & C. Mancinus fecerant, *Flor.* 2. 18. *Eutrop.* 4. 8.

c Appianus in Hisp. captiuorum meminit, e quibus elegerit Scipio πεντήκοντα ἐς θρίαμβον, *quinquaginta ad triumphum.* ceteris sub corona venditis. Florus c. l. & Vegetius 3. 10. neminem euasisse tradunt.

Eadem tempestate Pergamenorum rex ATTALVS moritur, qui Romanorum populum, cui socius fuerat & amicus, heredem testamento fecit. Sed adeuntibus hereditatem *a* ARISTONICVS restitit, & *b* proconsulis Crassi exercitum, ipso capto vel interemto, profligauit. Vicit tamen Perpenna cos. & successor. Aquilius *Asiaticum bellum* non tam fortiter, quam dolose, mixtis veneno fontibus, confecit. Sic Asia Romanorum facta cum opibus vitia quoque Romam transmisit.

§. 25. *Bellum Asiaticum.*

Inuicti enim ferro & armis ab IVGVRTHA auro & pecunia aliquoties deuicti sunt. Hic Micipsæ Numidiæ regis adoptiuus, heresque cum natu-

§. 26. *Bellum Iugurthinum.*

a Eumenis regis ex pellice filius. *Iustin.* 36. 4. *Eutrop.* 4. 9.

b Florus 2, 20. prætorem vocat, rectius Velleius 2. 4. proconsulem. Nam bello grauiore imminente, consules aut proconsules etiam in prætorias prouincias mittebantur. Vid. Noris Cenotaph. Pis. p. 206.

naturalibus eius filiis, Hiempsale & Adherbale, factus alterum occidit, regno alterum expulit, quo Romanos sollicitante, in quorum tutela regnum erat, Iugurtha cum senatum, tum legatos regnum diuisuros, tum a consules quoque cum exercitu in Africam missos largitionibus aliquoties corrupit. Tandem a Metello, inde *Numidici* nomen consecuto; & post paullo a C. Mario exutus vrbibus, Bocchum Mauritaniae regem, socerum suum, in belli societatem traxit; qui vna clade adfectus maluit generum Romanis prodere, quam suae salutis discrimen adire. Sullae igitur, Marii quaestori, in manus traditur Iugurtha; & catenis vinctus, Romae in triumpho ducitur.

Sub

a Calpurnius Bestia consul pecunia regis corruptus: successor Albinus per fratrem Aulum male rem gessit. *Sallust.* c. 28. & 38.

Am-

Sub idem tem-pus *Cimbri* cum Teutonis, quibus *a* Ambrones & Tigurini accessere, Italiam petentes, ad Rhodanum *b* consulares exercitus fundunt, & castris exuunt. Quæ res Mario consulatum *c* multiplicauit, qui Ambrones duobus *d* præliis ad Aquas Sextias vicit, & cum Catulo collega Cimbros in Campis *e* Raudiis ad internecionem deleuit. Ex quo *f* custos ciuitatis & imperii & seruator Italiæ appellatus, honestissime triumphauit.

§. 27. *Bellum cum Cimbris eorumque sociis gestum.*

Secu-

a Ambrones, populus in Heluetiæ ora, ex quorum societate iter Germanorum Gentium per Gallias intelligimus.

b Cn. Malli (quem Manilium alii vocant) & Q. Cæpionis, quos binis castris exuerunt: Aurelium Scaurum, consulis legatum, viuum ante ceperant. Epit. Liu. 67.

c Secundo, tertium, quartum, quintum consul C. Marius huius belli caussa factus est. *Eutrop.* 5. 1. *Vellei.* 2. 12.

d Epit. Liu. 68. Eutrop. c. l.

e Prope Versellas. *Plutarch. in Mario.*

f Cic. Catil. 3. c. 10. & Catil. 4. c. 10. ad Quir. post. red. c. 4. Epit. Liu. 68.

§. 28. Bellum sociale Secutum est bellum *Sociale* siue *Italicum*, quod etiam *Marsicum* dicitur, quia in Marsis vel *a* ortum fuit, vel gestum acrius. Quippe *b* plures Italiæ gentes contra Romam consurrexerant, pro æquali bellorum labore ciuitatem ex æquo postulantes. Post varias clades vtrinque acceptas Romani præualebant Q. Pompeii & L. Sullæ virtute, compositoque exitiali bello *c* ciuitas Italiæ *d* paullatim dari cœpta est.

§. 29. Bellum Mithridaticum. Vniuersa Asia ab Romanis domita. Dum hæc geruntur, rex Ponti MITHRIDATES eripiendæ Romanis

a Velleius 2. 15, *malum ab Asculanis ortum deinde a Marsis exceptum.*

b Velleius 2. 15. *Vniuersa Italia*, συνεκδοχικῶς. Nam ipse c. 16. 16. excipit, *qui arma non ceperant.* Acerrimi contra Romanos fuere Marsi, Picentes, Peligni, Samnites.

c Antea *socii* & *Latini Italique nominis* vocabant. Iam lege Iulia *ciuitas est sociis & Latinis data* Cic. pro Balb. c. 8. aut *vniuerso Latio*; Gell. 4. 4. etiam *Italicis populis* Liu. epit. 80.

d Primum iis, qui arma non ceperant, aut deposuerant maturius, *Vellei.* 2. 16. dein Latinis, mox Italis.

nis Asiæ occasionem circumspicit, etiam perpulchram inuenit, ciuilem Romanorum discordiam. Bithyniam, Paphlagoniam occupat, & omnem Asiam terrore implet, *a* LXXX millibus Romanorum ciuium vna die & vna epistola trucidatis. Contra hunc Sulla cum exercitu mittitur, qui *b* Græcia ad Romanos reducta, regem in Asia opprimit; cupidior vero triumphi, quam victoriæ persequendæ, occasionem regi male pacato dedit instaurandi bellum, & Asiam tanquam suam repetendi, qui cum Cyzicum oppugnat, a Lucullo repellitur, & regno exutus Iberos, Albanos, ac Tigranem Armeniæ regem in societatem attrahit. Maior vero erat Pompeii virtus, quam vt vel Ponticis gentibus, vel Caucasi tene-

a Val. Max. 9. 2. *octoginta millia ciuium Romanorum*: Plutarchus in Sulla pag. 467. δεκαπέντε μυριάδας, CL. *millia*.

b Græciam per Archelaum ducem Mithridates inuaserat, & Athenas tenebat præsidio. *Appian.*

tenebris terreretur, qui Mithridate *a* acie victo, ad voluntariam mortem, quam veneno frustra quæsierat, compulso, inde ab Euphrate & Ponto omnem Asiam, & sic Palæstinam quoque, Hierosolymis *b* trimestri obsidione captis, in potestatem Romanorum redegit.

30. Bellum ciuile inter Marium & Sullam ortum.

Per eadem tempora *ciuile* inter MARIVM & SVLLAM *bellum* exortum est. Vterque Iugurtha victo, Marius etiam *c* Cimbrica victoria, clariores facti, gloriam sibi mutuo inuidebant.

a In Armenia minore, eo loco, quo Pompeius Nicopolin, victoriæ monumentum condidit. Vicerat autem *νυκτομαχία*, *nocturna prælio.* Plutarch. in Pompeio. Dio Cass. l. 36. Strabo 13.

b Vrbem sine pugna intrauit; tres menses in templis expugnatione hæsit: quod *περὶ τρίτον μῆνα* cepisse auctor Iosephus est 14. c. 8. Ben Gorion. pag. 50. col. 1. בחדש הרביעי *mense quarto.* Add. Eutrop. 6. 11.

c & multiplicatis inde præter morem consulatibus. Diximus supra pag. 89. de Bello Cimbrico.

bant. Sulla cos. Asiam prouinciam, & sic Mithridaticum bellum sortitus erat, Marius vero per Sulpicium Trib. pl. sibi hoc bellum decerni postulauit. Interim egressus vrbe Sulla circa *a* Nolam moratur, auditaque contumelia, Romam reuersus, in ipsa vrbe cum Marianis prælio confligit. Victus Marius sexies consul ad mare fugit, & tandem ab omnibus desertus, in *b* paludibus latet, vnde retractus Minturnas in carcerem abducitur. Ibi singulari *c* fortuna seruatus in Africam traiecit, adflictas suas res, si qua fieri posset, instauraturus.

§. 31. Marius & Cinna Vrbem inuadunt.

Inter hæc Sulla in Asiam contra Mithridatem profectus erat, cum Cinna cos. a collega Octauio, quod no-uitios

a Nolanum bellum reliquias Italici Velleius vocat 2. 17. Nola enim arma pertinacissime retinebat c. 18.

b Ouid. 4. Pont. 3. v. 47.
In cœno latuit Marius cannaque palustri.

c Velleius 2. 19. Appianus 1. Ciu.

uitios ciues in *a* tribus receperat, vrbe eiicitur, qui Capuæ apud exercitum de iniuria conqueſtus, receptis conſularibus inſignibus, milites per Italiam vagatus contrahit. Marius quoque cum ſuis, quos in fuga deprehenderat, ex Africa Etruriam delatus Cinnæ coniungitur. Vterque, diuiſo agmine, vrbem inuadunt, trucidant, quotquot inimicorum obuios habebant. Marius ſeptimum conſulatum vix auſpicatus moritur: Cinna aduerſus Sullam in Aſiam ducturus, a militibus, cum nollent naues ingredi, occiditur,

§. 32. Sulla in hostes ſuos Romæ ſæuit. Sulla victor ex Aſia rediens, in Campania ſuperatis C. Marii reliquiis, Romæ incredibili *b* incredulitate in omnes mortuos pariter ac viuos, qui a ſe vnquam diſſenſerant, deſæuit, & inpu-

a Extorſerant Itali ciuitatem Romanis bello ſociali. Lis noua ſubnaſcitur, ſintne Itali in veteres tribus adſumendi, an nouæ pro illis conſtituendæ. *Vell. Pat.* 2. 20,

b Vid. Valer. Maximus 9. 2.

innumeris clarissimis viris, consularibus, senatoribus, ac equestris ordinis *a* proscriptione trucidatis, eiectis saltim, dictatura tandem deposita, in Cumano moritur, Romæque contra Corneliæ gentis consuetudinem (ita enim testamento cauerat *b* talionem effossionis veritus) splendide crematur.

§ 33. Bellum Sertorianum.

Hoc bellum, vt fœcunda sunt mala, *Sertorianum* peperit, cuius dux SERTORIVS, Marianarum ante partium, cum Sullæ proscriptionem effugisset, Hispaniam contra Romanos sollicitauit. Missus contra eum Metellus Pius iam magno natu, additus Cn. Pompeius acri virtute adolescens, quibuscum varia fortuna Sertorius pugnauit, & nisi *c* a suis occisus fuisset, ne octauo quidem anno finem facile bellum habuisset.

§. 34. Bellum piraticum.

Etiam Cilices Isauri & Pamphylii

Me-

a Velleius 2. 28. *Primus* Sulla *exemplum proscriptionis inuenit.*

b Cicero 2. Leg. cap. 22. Plinius 7. cap. 54.

c a suis in conuiuio occisus propter seueritatem intolerandam. *Appian. I. Civ.*

Mediterraneum mare tum temporis infestabant, Mithridatico turbine ad rem illicitam inuitati. Aliquoties a Rom. ducibus repulsi, maxime a Seruilio, Isaurici nomen merito; non tamen victi prius fuere, quam Cn. Pompeius Magnus diuisis copiis omnes maris aditus ab Herculeo freto ad Hellespontum, & inde in Ciliciam vsque obsideret, & quadragesimo die ita mare tutum victoria sua redderet, vt longo post tempore nulli piratæ in Romano orbe conspicerentur. Magnitudo victoriæ vel ex hoc elucet, quod *a* DCCCXLVI. naues piratarum captæ sunt.

§. 35. *Coniurationem Catilinæ Cicero consul opprimit.* Cum Pompeius, Mithridate profligato, in oriente moraretur, in vltimum discrimen respublica venit. CATILINA enim cum Lentulo prætore aliisque ad cædem optimatium incendendamque vrbem coniurauit, perditissimo quoque in societatem allecto. A Cicerone consule in sena-

tu

a Plin. Lib. 7. c. 25.

tu increpatus, noctu in castra aufugit, quæ Fæsulis per Manlium quendam parauerat. Qui remanserunt coniurationis principes, indicio Allobrogum legatorum comprehensi *a* in carcere strangulantur. Alter consul C. Antonius, Catilina per Petreium legatum acie fuso, finem sceleratissimo bello imponit.

§. 36. Triumuiratus Pompeii, Cæsaris & Crassi.

Tanti mali metum pensauit Pompeii triumphus, cui *b* similem Roma non viderat. Ipse tot victoriis elatus cum socero C. Cæsare & M. Licinio Crasso societatem iniit primas reipubl. partes occupandi, quas & aliquamdiu tenuere. Horum consiliis effectum est, vt Cæsari Gallia, Pompeio Hispania, Crasso Parthia decerneretur. Crassus autem Partho-

a quinque in carcere necati. *Cicero pro Sulla c. II.* quanquam nouem hominibus poena illa decreta erat, *idem 3. Catil. cap. 6.*

b Magnificentiam huius triumphi, per biduum acti, scripserunt Plutarchus in Pomp. p. 642. & Appianus in Mithrid. extr.

num auro inhians, *a* oppressus est in c
loquio, & exercitum, fame ac hosti
armis conflictatum, C. Cassius, Cr
quæstor, ægre in Syriam reduxit.

§. 37. *Cæsar potentia auctus iterum, poscit consulatum, & aduersum patriam cum exercitu venit.* Cæsar in Gall Rheno ponte sen atque iterum iu cto, res felici gerens, Britanniam primus Romanoru cum classe ingressus est, sed, vt fieri so hac quoque felicitate ad res nouas exci tus a senatu postulauit, vt sui absentis consulatus secundi petitione ratio ha retur, quod cum Pompeius (qui, C saris potentiam metuens, Romam, rum sedem, noluit relinquere, Hispa cam prouinciam per legatos regens) c potiore senatu negaret tanquam le bus aduersarium; Cæsar cum legio bus Romam venit, & Pompeio fuga c suis elapso, ærarium vi effregit, c
o

a Variant auctores in M. Crassi interitu, vide tata ad Sex. Rufum. Quod vero de auro i occisi, caussa ludibrii, infuso proditum est dubitanter Dio Cassius 40. scripsit ὥςγέ λέγουσιν, *vt quidam dicunt.*

opus erat ad futurum bellum, aurum argentumque diripuit. Inde cum copiis in Hispaniam regressus, vt tergum sibi tutum præstaret, *a* legatos Pompeii commeatu interclusos, ad *b* deditionem compulit.

§. 38. Pompeius pugna Pharsalica victus.

Pompeius interea Græciam belli sedem eligens, *Dyrrhachii* copias, quantas poterat, colligebat multis auxiliis orientalium regum confirmatus. Quo cum Cæsar ex Hispania venisset, vincitur primo *c* conflictu a Pompeio, sed in Thessaliam progressus in campis *d* *Pharsalicis* viciſſim Pompeianos tanto impetu concuſſit, vt omnes disiicerentur, & ipse dux exigua naui in Aegyptum profugeret, vbi in Pelusio portu Ptolemæi regis iuſſu fuit interfectus.

§. 39. Cæsar, rebus Aegypti & Ponti constitutis, Pompeianas reliquias persequitur. Tandem Pompeii quoque filios vincit.

Cæsar Pompeium persecutus in easdem in Aegypto insidias cadit, quas

E 2

a Afranium & Petreium.
b Cæs. 1. Ciu. c. 84.
c ad Dyrrhachium *Cæs. 3. Ciu. 69.*
d Cæsar 3. Ciu. 93.

quas ægre elapsus *a* Mithridatis Pergameni opera denuo oppugnat Aegyptum, & rege in hisce turbis mortuo, omnem sibi subiicit. Mithridatis quoque Pontici regis filio PHARNACE celeri felicitate victo, & Aegypti regno CLEOPATRAE restituto, Romam rediit, & rebus, quantum poterat, compositis, in Africam profectus Pompeianus reliquias, quibus Scipio & Cato, Iubæ *b* Numidarum regis auxilio firmati præerant, in tantas *c* angustias adegit, vt singuli duces seipsos interficerent. Inde in vrbem reuersus quatuor vno mense triumphos egit, de Gallia, Aegypto, Ponto, & Africa, adhibito in quemlibet

a Hic Mithridates Pelusium expugnauit *Dio 42.* a Cæsare non solum Galatiæ tetrarchia, sed Bospori etiam regno donatus. *Supra p. 65.*

b Multi Iubam vocant regem Mauritaniæ, & Lucanus 4. v. 672. eius regnum poetica figura ad Gaditanum mare extendit. Sed, Iuba in Numidia regnante, Mauritania citerior Bocchi, vlterior Bogudis erat. Adde Tab. Regum Afr.

c prœlio ad Thapsum. *Hirt. c. 82.*

bet diuerso *a* apparatu & instrumento. Non dum autem debellatum prorsus erat, sed Pompeii filii in Hispania ingentes copias collegerant, quas ægre & summo *b* periculo ad *Mundam* Cæsar profligans, quintum quoque ex Hispania triumphum agit.

§. 40. Cæsar interfectus.

Vix postea *c* quinque mensi us quiete in vrbe vsus erat, & clementiæ fructus ceperat, cum a Marco & Decimo Brutis, & C. Cassio aliisque senatoribus (LX. enim conspirasse dicuntur) idibus Martiis in Pompeii curia XXIII. vulneribus interficitur. Percussores diffugiunt, hi Brutus, cum Cassio in Græciam, & Asiam; Decimus Brutus Mutinam, vbi ab Antonio, Cæsaris in consulatu collega, obsidetur, post, soluta obsidione, in Galliis securi ceruicem *d* parum fortiter subiecit.

a Velleius 2. 56. Florus 4. 2.

b Plutarch. in Cæs. Eutrop. 6. 19. Flor. 4. 2.

c Octobri mense in vrbem reuerterat, cum idibus Martiis interficitur. *Vell. Pat.* 2. 56.

d Reprehensus ob id a Seneca Epist. 82. & Valer. Maximo 9. c. 13. Antonii autem iussu occisus est. Add. Vell. Pat. 2. 64.

§. 41. Octauianus Antonius & Lepidus triumuiri.

Dum hæc geruntur, OCTAVIANVS CAESAR, ab Iulio adoptatus & ex testamento hæres, præter omnium opinionem cum Antonio hoste iudicato & M. Lepido societatem & *triumuiratum* init, quibus ad vrbem properantibus, ingens motus fuit, multi proscripti & occisi, & inter hos quoque M. Cicero. Sextus etiam Pompeius (nam Cnæus frater in Hispania *a* perierat) magnam classem apud Messanam Siciliæ habens, a triumuiris, nec tamen *b* incruenta victoria opprimitur, & in Asiam profugiens, iussu Antonii, a quo opem petierat, *c* iugulatur.

§. 42. Lepidus societate excidit. Octauianus & Antonius contra Brutum & Cassium profecti.

Primus vero Lepidus societate *d* excidit, Cæsarem in Sicilia hostiliter offendens, & ob id dignitate post decimum

a Hirtius Hisp. c. 39.

b prælio inter Mylas & Naulochum superauit Octauianus Pompeium, sed ipse ex improuiso ab eiusdem ducibus fugatus est. *Suet.* 16.

c Apud Miletum iugulatus Sex. Pompeius ab Antonii militibus. *Strab.* 3.

d Velleius *Pat. l.* 2. c. 80. at pontificatum retinu-

mum, ex quo acceperat, annum exutus. Brutum vero & Cassium, orientis robore confirmatos, Octauianus cum Antonio adgreditur, & victus ab iis omnino ad *Philippos* Thraciæ fuisset, si par virtuti fortuna a partibus percussorum stetisset. Sed errore factum fuit, vt victores se victos putarent, & desperatis rebus, manus sibi violentas inferrent.

§. 43. *Antonii amores. Res contra Parthos gesta. Herodes Iudææ rex. Victus Antonius ab Octauiano. Eius & Cleopatræ mors.*

M. ANTONIVS *que*; orientis ordinaturus, in *a* CLEOPATRAE amores incidit, quem vt Fuluia vxor abstraheret, per fratrem eius Lucium in Italia bellum mouit, quod *Perusina* obsidione, vel fame potius, & deditione L. Antonii compositum fuit. Post mortem Fuluiæ Octauiam Marcus ducit, sororem Cæsaris, & breui post repudiat, Cleopatræ vnice addictus.

it, qui non prius, quam mortuo illo, in Augustum translatus est. Dio 54. Appian. 5. Ciu.

a Antonius bis se dedit Cleopatræ amoribus. Primum superstite Fuluia, & tunc amasiam, non vxorem haberi volebat: deinde repudiata Octauia, quam mortuæ Fuluiæ induxerat. Tum se

ctus. Sub idem tempus Parthi, Labieno duce, inuadunt Syriam, & in Ioniam vsque prædabundi excurrunt, Antigonum quoque, *a* Aristobuli filium, Iudæis regem imponentes. Parthos VENTIDIVS vincit Antonii legatus, cadit acie PACORVS, regis filius, Labienus capitur, de Parthis primum a *b* Ventidio triumphatur. Antonius etiam contra Parthos expeditionem facit, sed male acceptus, multisque difficultatibus pressus, in Syriam ægre copias, quippe fame & morbo debilitatas, reducit. Antigonum Iudææ regem Herodes Romanorum auxilio exturbat, quem Antiochiæ Antonius iubet *c* securi percuti. Cleopatra

maritum Cleopatræ professus est. *Plutarch. in Anton.*

a Aristobuli, quem Pompeius in triumpho duxerat. *Ioseph. B. I. I.* 1. 11.

b qui id propter exemplis singularis fortunæ adnumeratur a Valer. Max. 6. 9. Plin. 7. 43. Gell. 15. 4. Nam bello Marsico ipse triumpho ductus fuerat.

c Ioseph. Antiq. 15. 1. πελεκίσαι: Dio 49. p. 405. Ἀντίγονον ἐμαστίγωσε σταυρῷ προσδήσας, καὶ μετὰ τοῦτο καὶ ἀπέσφαξεν, *flagellauit palo alligatum, & post hoc etiam trucidauit.*

patra, impotenti animo fœmina, cùm Romæ etiam regnare cuperet, ab Antonio libidinum pretium Romanum imperium petit, cui ille obſecutus res nouas molitur & Octauiano Cæſari bellum indicit. Sed victus ab eo ad *Actium* in Aegyptum refugit, & res ibidem mutatas inueniens, ſe ipſe interemit, quem Cleopatra, triumphi ludibrium vetita, veneno aut *a* aſpidum morſu, vt creditum eſt, ſecuta fuit.

§. 44. Octauianus Auguſtus Iani templum claudit. Sub eo Chriſtus natus.

Sic æmulis ſublatis, feſſam rempubl. Octauianus quaſi in ſinum ſuum recepit, omnibus honoribus, AVGVSTI inprimis cognomine, a ſenatu

E 5 con-

a De morte Cleopatræ variantes opiniones. Admoto ſerpente exſtinctam plerique tradiderunt, Horat. I. od. 37. Florus 4. 11. Eutropius 7. 4. aliisque: ſunt, qui acu venenata ſibi mortem attuliſſe credunt, vt apud Dionem eſt lib. 51. τὸ δὲ ἀληθὲς οὐδεὶς οἶδεν, *ſed veritatem nouit nemo*, iudicante Plutarcho in Antonio, quia nulla macula, nec vulnuſculum in corpore eius repertum, neque ſerpens quamuis diligentiſſime quæſitus, inueniri potuit.

condecoratus. Tandem cum Dacos, Dalmatas, Hispanos, Parthos & ipsos quoque Germanos, perdomuisset, nec hostis superesset, quem Romani timerent, Iani templum, quod tantum bis a condita vrbe euenerat, ipse *a* ter clausit, ita Deo volente, vt Princeps pacis IESVS CHRISTVS sub pacifico imperatore, anno imperii eius XLII, HOMO nasceretur.

a Suetonius c. 22. in codd. Florentinis habet *ter*. Clausus autem primum fuit post Actiacam victoriam, *Dio Cass.* 51. iterum post Contabricam *lib.* 53. de tertium clauso perdidimus veterum monumenta: seruauit Orosius. 7. c. 3. ex Tacito, *sene Augusto Ianum patefactum*, cum Cajus ad bellum Parthicum mitteretur. *Duodecim* annis ante hoc clausum fuisse tradit Orosius 6, 23. sed H. Noris in Cenotaph. Pis. p. 197. probat, vix maius, quam triennii spatium bello fuisse vacuum. Inscriptio sub Augusto apud Gruterum p. 149. ORBE MARI ET TERRA PACATO TEMPLO IANI CLVTO &c.

LIBER

LIBER V.

DE REBVS ROMANORVM ET ECCLESIÆ SVB IMPERATORIBVS ETHNICIS.

§. 1. Augustus stabilit imperium. Res ab eo gestæ. Census institutus.

ROmanæ monarchiæ fundamenta iecit Cæsar IVLIVS, quamuis fructum eius capere inuidia suorum non potuerit: Octauianus vero AVGVSTVS apud Actium victor stabiliuit imperium, & successoribus firmum reliquit, ad iecta Aegypto, Cantabria, Aquitania, Pannonia, Dalmatia, *a* Germania atque Rhætia, & per *b* Caium ne-

a Germaniæ inter Rhenum & Albim magnam partem subegit Augustus per priuignum Drusum expeditioni immortuum. *Dio lib. 55.*

b Duos Augustus Armeniis iam reges dederat, Tigranem, & hoc oppresso, Arrauasdem, quem cum alius Tigranes, Parthorum præsidio nixus, eiecisset; Caius Augusti nepos adoptione filius, ad bellum Armeniacum missus, primo certamine vincit Tigranem, in locum eius Arie-

potem Armenia recuperata, felix in omnibus imperator, si clades in Germania acceptas, *a* Lollianam & *b* Varianam, excipias, illam maioris infamiæ, quam detrimenti; hanc pæne exitiabilem, tribus legionibus cum duce legatisque & auxiliis omnibus, cæsis. Ante Vari cladem censum egit Romani orbis, missis in prouincias clarissime viris *c* extra ordinem, &

Ariobarzane substituto, Armeniam rursus in fidem & clientelam Romanorum reducit, quamuis ipse in Artageræ obsidione proditoris dolo letale vulnus acceperit. *Tacit. 2. Annal. c. 3. & 4. Vellei. 2, 102. Dio Cass. 55.*

a Germani, Rheni accolæ, Romanis quibusdam cruci adfixis, amnem transgressi equitatum contra se missum fuderunt, & fugientes insequendo in ipsum Lollium legatum incidunt, quem perinde profligant. Compescuit motum Augusti aduentus sine certamine. *Dio 54. p. 535. Vell. Pat. 2. 97. Sueton. c. 23.*

b Suetonius c. l. Tacit. annal. 1. c. 60. seqq.

c Dio lib. 56. de vltimo quidem Augusti, huic tamen persimili censu, ἔπεμψεν ἄλλους ἄλλῃ τά τε τῶν ἰδιωτῶν καὶ τὰ τῶν πόλεων κτήματα ἀπογραψομένους, *alios alio misit,*

qui

& in Syriam quidem *a* Quirino cum imperio cenſus habendi, quo tempore præſes ordinarius Sentius erat *b* Saturninus. Sic fatis propitiis factum eſt, vt Dei mater Bethlehemum veniret cenſus cauſſa, & ibi in lucem ederet orbis Seruatorem, & ipſum

E 7 Roma-

qui priuatorum ac ciuitatum facultates deſcriberent. Et Suidas in voce ἀπογραφὴ ex veteri ſcriptore tradit, Auguſtum εἴκοσιν ἄνδρας τοὺς ἀρίστους τὸν βίον καὶ τὸν τρόπον, *viginti viros morum integritate conſpicuos* ad has ἀπογραφὰς ſiue *deſcriptiones faciendas* elegiſſe.

a qui adhuc bene rem contra Honoradenſes in Ciliciæ & Laconiæ confinio geſſerat, *Tac. 3.48.* iam vel extraordinarius cenſor, vel procurator in Syria, vel procuratori adiunctus. Vid. Vſſer. p. 531.

b Tertullianus aduerſus Marcionem lib. 4. cap. 7. *Archiua Romana*, ait, *cuſtodire cenſum Augusti, teſtem fideliſſimum Dominicæ natiuitatis* & cap. 19. *cenſus*, inquit, *conſtat actos ſub Auguſto nunc in Iudæam per Sentium Saturninum* &c. vbi Caſaubonus p. 105 Exercitat. notat, PER poni Tertullianici pro ἐπὶ Σεντίου, aut *præſidem agente Sentio* &c.

Romano *a* censui, sed nostri caussa, obnoxium.

§. 2. Tiberii mores & gesta. Sub eo Christus cruci adfixus. Laetitia populi, illo mortuo.

Augusto, Nolae mortuo, TIBERIVS ex Liuia priuignus successit, homo subdolus & crudelis, simulans, ea se velle, quae nollet, *b* quasi infensus, quis consultum cupiebat: his vero, quos oderat, quasi beneuolus apparens, *c* Reges ad se per blanditias extraxit, quos nunquam dimitteret, regno *d* quorundam in prouinciae formam redacto: aegre vero imperii fines contra barbaros defendit, Armeniam Sarmatis, Galliam *e* Germanis diripientibus. Huius XVIII. anno per Iudaeae procu-

a Orosius fin. lib. 6. *Tunc,* inquit, *natus est Christus: Romano censui statim adscriptus est.*

b Verba sunt Epitomae Victoris c. 7. adde Tacitum 4, 71. 3. Dionem 57. princip.

c Suetonius c. 37. nominat Maraboduum Germanum, Rascuporim Thracem, & Archelaum Cappadocem.

d Archelai nimirum, de quo diximus, p. 63.

e His fores aperuit, reuocato per inuidiam ex mediis victoriis fratris filio Germanico.

procuratorem *a* Pontium Pilatum supplicio adfectus est DEI FILIVS, de cuius miraculis cum Cæsari Pilatus perscripsisset, ad senatum ille *b* retulisse dicitur, vt Christus in deorum numerum reciperetur, quamuis consecrationem senatus recusauerit. Morte eius sic lætatus est populus, vt pileos, libertatis insigne, induerent, pars *Tiberium in Tiberim* clamitarent, pars vncum & *c* Gemonias cadaueri minarentur.

§. 3. Caligula crudelis.

Successit ei Caius Cæsar cognomento CALIGVLA, filius Germanici & Agrippinæ, neptis Augusti, superbus, libidinosus, & ita crudelis, vt haud vano Tiberii præsagio dictus fuerit *d natrix reipublicæ*, siquidem optasse dicitur, vt vnam ceruicem *e* populus Rom,

a Tacitus 15. 44. 4.
b Tertullianus Apologet. c. 5. Orosius lib. 7. c. 1. & 2.
c Gemoniæ, *scilicet scalæ*, locus, in quem damnatorum corpora abiiciebantur, vnco inde in Tiberim trahenda. *Suet. Tiber. 53. 61. Vitell. 17. Tac. H. 3. 74.*
d Suetonius cap. 11.
e Sueton. cap. 30.

Rom. haberet, & crebro illud tragicum iactasse: *oderint, dum metuant.* Cum non integro quadriennio imperasset, in palatio a coniuratis interfectus fuit.

§. 4. Claudii mores & res gestæ. Nero, portentum, tandem in christianos quoque sæuit.

Post hunc Tiberius CLAVDIVS, Drusi, Tiberii fratris, filius, stolidus & libertorum *a* seruus imperauit, tumultuantem *b* Mauretaniam perdomuit & prouinciam fecit, in Britannos quoque *c* secundus ab Iulio per Cn. Sentium &

a De potentibus libertis Claudii Suetonius cap. 28. consulatur.

b Mauretania (Bochi & Bogudis regna, qui inter ciuilia Romanorum arma perierunt) ab Augusto Iubæ datur historico, Iubæ, Numidarum regis & Pompeio amici, filio, cui successit Ptolemæus filius, ex Antonii & Cleopatræ filia natus. *Strabo 17.* Hoc interemto a Caio Cæsare *Plin.* 5. 1. fit tumultus, quem Claudius sedauit & prouinciam fecit, *Dio 60.* Tum primum diuisa fuit in *Cæsariensem* & *Tingitanam.* Dio c. l.

c Augustus bis expeditionem in Britannos suscepturus erat. Primam legatio supplex Britannorum impediuit. *Dio Cass. 53. p. 512.* alteram tumultus Salassorum & Cantabrorum. *ibid. pag. 513.*

& A. Plotium *a* expeditionem suscipiens. Huius successor NERO Claudius, filius sororis Caligulæ, primo *b* quinquennio principis non mali speciem præbuit, postea tanta læuitia atque libidine æstuans, vt humanitatem exuisse omnem videatur. Fratre enim, vxore, matre & præceptore Seneca interfectis, vrbem quoque incendit, vt imaginem ardentis Troiæ *c* cerneret. Interim quæ ipse fecerat, Christianis incendia *d* obiiciebat, ferro, flammis & ferarum laniatu in ipsos sæuiens, quæ prima fuit ex atrocibus primæ Ecclesiæ persecutionibus.

§. 5. Galba imperium inuadit, cui Otho succedit. Vitellius & Vespasianus imperatores.

Cum vero contra rebelles Iudæos Vespasianum misisset, Seruius GALBA, Hispaniæ Tarraconensis præfectus, impe-

a Ex Eutrop. 7. 8. De Plautio egregia Dio Cassius 60. cuius legatus Vespasianus erat. Ipse Claudius parti expeditionis adfuit *Suet. 17.*

b Vnde Traianus dicere solitus, *procul differre cunctos principes Neronis quinquennio.* Aurel. Vict. in Ner.

c Sueton. 38. Eutrop. 7. 9.

d Tacitus 15. c. 44. Sulp. Seuerus. 2. c. 29.

imperium inuadit, Nerone sibi ipsi ma-
nus inferente. Galbam septimo mens
confecit OTHO, hunc VITELLVIS trime
strem principem deuicit, a Germanican
exercitibus imperator delectus. Vitell
um vita pariter & imperio per præmiss
duces VESPASIANVS exuit, quem bel-
lo Iudaico occupatum tam *a* Pannoni
Mœsiæque, quam Syriæ exercitus ad rem
publ. capessendam instigauerant.

§. 6. Iudæorum res tempore Pompeii & Cæsaris. Mentione Iudæ-
orum facta, pretiun
operæ erit eorun
res & clades altius repetere. Cum Pom-
peius, Mithridate victo, victricibus ar-
mis orientem percurreret, Iudæis præe-
rant Iannæi Alexandri filii, ARISTOBV-
LVS & HYRCANVS, de principatu frater-
nis discordiis atrociter dimicantes. Cau-
sa Pompeius cognita Hyrcanum prin-
cipem Iudæis dedit: Aristobulum
vero catenis vinctum Romam misi
Poste

a Suetonius in Vitell. c. 15.

b Flor. 3. 5. n. 30. & Appian. in Mithrid.

Postea Iulii Cæsaris in Aegypto victoris indultu *a* ANTIPATER Idumæus dynastiam quandam Syriæ & Iudææ impetrauit, filiisque HERODI & *b* PHASAELO reliquit, quos cum grauiter ANTIGONVS Aristobuli filius, euocatis Parthis, affligeret, Herodes Romam conquestum fugiens Antonii ope *c* rex Iudæorum a senatu appellatus est. Antigonus vero, qui interea regnauerat, expugnatis Hierosolymis, *d* captus fuit, & Antiochiæ Antonii iussu securi percussus.

§. 7. Eorundem status sub Augusto eiusque successoribus.

Herodi Augustus regnum *e* confirma-

a Iosephus B. Iud. I. cap. 8.

b Hic Phasaelus Herodis frater, in bello contra Antigonum a Parthis captus, vt Antigono traderetur, se ipse capite ad petram alliso, interfecit. *Ioseph. A. Iud. 14. c. 25. & Bell. 1. cap. 11.*

c Ioseph. lib. 14. c. 28. & lib. 15. c. 1. Cepit autem Herodes Hierosolyma auxiliis Romanorum.

e Nec confirmauit modo, sed etiam Zenodori latronis, aliasque possessiones, inter Galilæam & Trachonem sitas, addit. *Ioseph. 1. Bell. Iud. 15. & 16. Antiq. 13.*

firmauit, quo superbe & crudeliter vsus fœdo tandem *a* morbo ex vita excessit. Huius filiis regnum Augustus diuisit, *b* vt PHILIPPVM Batanææ, Trachonitidi & Auranitidi; Herodem ANTIPAM Galilææ & Perææ tetrarcham daret: maiorem natu ARCHELAVM præficeret Iudææ & Samariæ ethnarcham, quem post nouem annos accusatum crudelitatis *c* Viennam, Galliarum vrbem, deportauit, Iudæa in prouinciam redacta, quæ ex illo tempore a *d* procuratoribus Cæsaris administrata fuit. Interea Antipas Herodes

a In Herodis morbo notatur πῦρ μαλακόν, *lentus ignis*, deinde ἐπιθυμία δεινὴ τȣ̃ δέξασθαι, *insatiabilis voracitas*: ad hæc ἑλκώσις τῶν ἐντέρων *exulceratio intestinorum*: etiam φλέγμα ὑγρὸν περὶ τȣ̀ς πόδας καὶ διαυγὲς *tumor pedum humidus & pellucidus*: denique τȣ̃ αἰδοίȣ σῆψις σκώληκας ἐμποιȣ̃σα, *putredo verendorum vermiculos generans*. Ioseph. 17. 8.

b Diuisio illa describitur lib. 17. Antiq. Iud. Iosephi cap. 13.

c Ioseph. Ant. Iud. 17. c. vlt.

d idem lib. 18. cap. 1.

rodes tetrarchiam, quam acceperat, regens Ioanni Baptistæ *a* Machærunte captiuo caput præcidit, a Caio Cæsare tandem in *b* exilium eiectus. Agrippas vero maior, quem *c* Actus Apostolici etiam Herodem vocant, a Caio Cæsare rex tetrarchiæ Philippi & *d* Lysaniæ appellatus, a Claudio cæteris æui sui Herodis Magni

a Iosephus Machæruntem dicit Ioannis carcerem 8. Ant. c. 7. quod Lightfoot in Matt. 14. 10. in dubium vocat.

b Lugdunum Galliæ eiectum tradit Iosephus 18. 9. in Hispaniam idem l. 2. B. I. c. 16. Nisi ergo oblitus sui Iosephus fuit, dicendum cum Scaligero ad Euf. p. 17. primum in Galliam relegatum fuisse, deinde vt longius a patria abesset, in Hispaniam. Caussa exilii erat rebellionis suspicio ex armorum copia ingenti nata, accusante Agrippa Trachonitidis rege.

c Act. 12. 1.

d Lysanias Abilenes tetrarcha *Luc.* 3. 1. non fuit ex familia Herodum. An vero Lysaniæ filius, Nabatææ & Iturææ principis, ab Antonio interfecti, *Dio Caſſ. c.* 49. Casaubono *Exerc.* 13. non videtur, qui inter huius necem & Lucæ historiam LXIII. anni intercedant. Noris *Cenotaph. p.* 230. in medio relinquit.

Magni *a* possessionibus auctus, Iacobum occidit, & immensæ superbiæ ac diuinitatis adfectatæ pœnas luit. Filius, Agrippa minor, patri non succedit, sed *b* regulus fit Chalcidenæ in Syria, quæ postmodum a Claudio cum Philippi tetrarchia & Abilene permutata fuit. Patre vero, Agrippa maiore, diuina vindicta sublato, Iudæa iterum prouincia facta *c* procuratores accepit, ex quibus fuerunt Felix & Festus, apud quos caussam dixit Paulus Apostolus; & tandem Gessius Florus, sub quo exortum est

a Agrippa, Herodis ex Aristobulo nepos, Romæ diu versatus, in consuetudinem venit Cæsarum: offenso autem Tiberio, in vincula coniicitur, e quibus soluit illum successor Caligula, & diademate imposito regem constituit tetrarchiæ Philippi & Lysaniæ: mox augetur tetrarchia Antipæ relegati: quibus Claudii liberalitate vniuersa accedunt, quæ auus Herodes possederat; atque ita etiam Iudæa, quæ tum desiit prouincia esse. *Ioseph.* 18. 8. 9. *& lib.* 19. 4. Dio 59. 60.

b Iosephus Antiq. 20. c. 5. & hic Agrippa est, apud quem Paulus captiuus pro se & Christiana fide dixit. *Act.* 24. *&* 25.

c Ioseph. Antiq. 19. extr.

est *a* bellum Iudaicum, quo Vespasianus Galilæam & Iudæam perdomuit, Titus Hierosolyma deleuit, vterque de Iudæis triumphauit.

§. 8. Vespasianus eiusque filius Titus optimi principes. Domitianus sæuus & christianorum hostis. Huius successor Nerua. Traiani res gesta & mores optimi, qui tamen in christianos fuit iniquus. Ecclesiæ calamitas.

Sed ad VESPASIANVM reuertimur, principem mitem, affabilem & in artium professores insigniter liberalem, qui quamuis pecuniæ ex rebus etiam parum decoris conquirendæ auidior esset, bonus tamen vel ideo habetur, quod optimum reliquit successorem TITVM filium, illas nempe delicias *b* humani generis, qui diem absque beneficiis perdi putabat, nec vllum ab imperatore tristem dimitti oportere. Sed breuis, biennio conclusa, felicitas fuit, quam hoc peiora tempora exceperunt, quo dissimilior fuit Tito frater & successor DOMITIANVS, sæuus, superbus, uno edicto *c* philosophos vrbe & Italia ex-

a Tacitus Hist. 5. 10. *b* Eutrop. 7. 14. Sueton. cap. 8. *c* Suet. c. 10. & Gell. 15. 11. f.

expellens; Christianorum hostis i
fensissimus, qui Ioannem Apostolum
insulam Pathmum relegauit, cetera
Dacis & Germanis falsum triumphu
a egit, & veræ gloriæ Iulii Agricol
Britanniam subiugantis, inuidit. Hu
occiso post xv. annorum tyrannidem,
ignominiose b sepulto successit NE
VA Traianus admodum senex, qui li
bertatem & principatum miscuit, r
olim dissociabiles, & breui imperi
(post XVI. enim menses defunctus e
non breuem felicitatem reipubl. attul
Vlpium TRAIANVM adoptand
qui ita imperio præfuit, vt non alit
postea in senatu acclamatum princip
bus sit, nisi c *felicior Augusto, meli*
Traiano. Etenim longissime omniu
protraxit imperii fines, & Daciam qu
que, deuicto rege Decebalo; etiam M
sopotamiam, Assyriam & Armenia
prouincias fecit, & orbem Romanu
splen

a Tacitus Agric. cap. 39.
b Funus cum ingenti dedecore per vespillon
exportatum. *Eutrop. 7. extr.*
c Eutropius 8. c. 2.

ſplendidiſſimus *a* operibus ornauit. Tanta comitate, liberalitate, & in doctos amore fuit, vt iuſtis de cauſſis S. P. Q. R. *b* *Optimi* illi cognomen adiecerit. Hoc ſolum gloriam tanti principis obſcurat, quod præpoſtera in deos ſuos pietate & religione acerbius aliquamdiu Chriſtianos adflixit. Tandem a *c* Plinio, Bithyniæ conſulari poteſtate proprætore, certior factus, Chriſtianis innocentiam vitæ ſingularem eſſe, mitiorem *d* ſententiam tulit, non conquirendos eſſe, ſi vero deferantur & arguantur, puniendos. Hoc tempore *Ignatius*, *e* Antiochenus

F epiſco-

a Pons in Iſtro lapideus, quem epitome Dionis delineat, in primis operum Traiani memorandus. Nec pauca aliorum in diuerſis prouinciis ſuperſunt veſtigia.

b Plinius Panegyr. c. 88. adde c. 2. eiusd.

c Plinius lib. 10. epiſt. 97.

d idem epiſt. 98. quam Traiani reſponſionem Tertullianus Apolog. c. 2. iuſte reprehendit. *Si damnas,* inquit, *cur non & inquiris? aut cur non abſoluis, ſi non inquiris?*

e Euſebius Hiſt. Eccleſ. 3. c. 36.

episcopus, Romam adductus fuit & bestiis obiectus. Neque hæc sola erant Christiani fundi calamitas, sed hæretici quoque pridem cœperant Ecclesiam turbare, *Cerinthus*, *Ebion*, Christi *a* Deitatem impugnantes, quibus Ioannes Apostolus (nam ad hæc tempora vixisse traditur) diuinuos suos libros opposuit.

§. 8. Adrianus quasdam prouincias relinquit, christianis reddit pacem, & Iudæos iterum rebellantes reprimit.

Ad finem properabat primum sæculum Christianorum, cum Traianus reipublicæ præficeretur, cui ad Seleuciam Isauriæ post vndeuiginti annos defuncto successit AELIVS ADRIANVS, qui tot rebellibus populis (plures enim defecerant) resistere non ausus, reliquit prouincias *b* Transeuphratæas, quas Traianus fecerat, & de Dacia idem conanti amici dissuaserunt, ne

a Hieronymus Catalogo Script. Eccles. in Ioanne Apostolo *asserunt*, inquit, *Christum ante Mariam non fuisse*. De aliis hornm erroribus videatur Tertullianus Præsc. adu. hæret. c. 48. Euseb. H. E. 3, 27. 28.

b Spartianus in *Adriano* cap 5. Eutropius 8, 3.

ne innumeri coloni Romanorum, a Traiano deducti, barbaris proderentur. Hic *a* Quadrati apologia mitigatus pacem Christianis reddidit, *b* epistola ad Asiae procos. data, vt nemini liceret Christianos sine obiectu criminis aut probatione damnare. Iudaeos in Cyrenaica, Aegypto & Cypro tumultuantes aliquot cladibus *c* Traianus attriuerat, spiritus vero superbae gentis adeo non repressit, qui Adriani tempore vehementius consurgerent, instigati maxime a quodam *d* Bar Cochba, id est, *stellae filio*, qui

F 2 pro

a Hieronymus Epist. 84. ad Magnum. *Quadratus*, inquit, *apostolorum discipulus & Atheniensis pontifex ecclesiae, nonne Adriano principi, Eleusinae sacra inuisenti, librum pro nostra religione tradidit? & tantae admirationi omnibus fuit, vt persecutionem grauissimam illius excellens sedaret ingenium.* Euseb. 4. 3. 8. & Oros. 7. 13. Aristidem & praesidem Serenum Granium eiusdem caussae deprecatores addunt.

b Orosius cit. loc. Euseb. 4. 9.

c Xiphilinus lib. 68. extr. Euseb. H. E. 4. 2.

d R. Ganz in Zemach. Dauid. p. 41. Al בן כוזבא הנקרא בר כוכבא מרד

pro suorum liberatore & promisso Messia haberi cupiebat. Post multa prœlia collatum est omne bellum circa *a* Bitterem oppidum, eoque expugnato & deleto, confectum feliciter fuit, ruderibus quoque *b* Hierosolymæ, quam instaurare cœperant Iudæi, funditus deiectis, & nouo oppido

מרד ברומיים ועשה את עצמו משיח ועל כן נקרא בר כוכבא מפני שדרש ואמר שעליו נאמר דרך כוכב מיעקוב *Ben Cuziba vocatus Bar Cochba, rebellauit contra Romanos & fecit se ipsum Messiam, & ideo dictus est* BAR COCHBA, stellæ filius, *quia de se interpretabatur* (Num. 24. 17.) *Processit stella de Iacob.* Adde Iuchasin. p. 35. B.

a Euseb. H. E. 4. 6. ἀκμάσαντος τοῦ πολέμου κατὰ Βίθθηρα πόλιν, ἥ τις ἦν ὀχυρωτάτη, *increscente bello circa Bitterem, vrbem munitissimam.* Iudæi כורן scribunt.

b Hieronymus Epist. 19. ad Dardanum, *Ciuitatis*, inquit, (*Hierosolymæ*) *vsque ad Adrianum principem per quinquaginta annos mansere reliquiæ.* Has κατέσκαψε *diruit* Adrianus, vt ei æqualis Appianus auctor in Syriacis est.

do ibi constituto, quod *a* Aeliam de suo nomine Adrianus dixit, addito edicto, *b* ne quis Iudæus natione vel a longinquo illam regionem adspiceret.

§.10. Antoninus Augustus clemens & benignus. M. Antoninus & L. Verus primum vna imperant, deinde solus Marcus. Legionis fulminatricis factum. Hæretici illius temporis.

Obiit Adrianus cum XXII ferme annos imperasset, successorem relinquens ANTONINVM, adoptione filium, qui ob clementiam & morum integritatem PIVS cognominatus est, quod nulli accerbus, cunctis benignus esset, & defendere magis prouincias, quam amplificare studeret. Hic iussu patris adoptauit M. ANTONINVM PHILOSOPHVM, Marcus L. VERVM, qui post fata Pii, sicut genere & adfinitate, ita imperii consortione vndecim annis coniun-

a Eusebio & Orosio *Aelia*: Xiphilino *Aelia Capitolina* cum cognomine Iouis. Omnia enim ethnicorum more in nouo oppido instituta. Iouis simulacrum in loco resurrectionis: in crucis rupe statua Veneris vsque ad Constantini imperium stetit *Hieron. Epist.* 13. *ad Paulin.*
b Aristo Pellæus apud Eusebium. c. l. hæc prodidit.

cti fuerunt, *a* primo reipubl. Romanæ exemplo, vt duos simul augustos videret. Lucius Verus luxuria diffluens, id laude dignum habuit, quod Parthorum regem Vologesum *b* superauit, nec collegæ Marco inuidit triumphi societatem. Cum Aquileiæ aliquamdiu egisset belli Pannonici causa, subito morbo correptus diem obiit supremum. At Marcus non tam nomine, quam vita & doctrina philosophus, solus postea reipublicæ præfuit, eamque optime gessit, nisi quod Parthici belli tempore iniquior fuerat *c* Christianorum caussæ, in Gallia aliisque prouinciis supplicio adficiens Christianæ professionis homines, & in his quoque Polycarpum Smyrnensem, ex variis periculis ad hæc tempora conseruatum. Bellum quoque gessit contra Quados &

a Spartianus in Adriano cap. 24. Eutropius 8, 5.
b Capitolinus in Marco & Vero. Orosius. 7, 15.
c Orosius c. l. Eusebius. 4, 15.

& Marcomannos adeo periculosum, vt cum Punicis conferatur, in quo cum siti premeretur exercitus, & pæne ad desperationem adactus esset, legionis *a* Melitenæ milites christiani id *b* precibus impetrarunt, vt, hostibus fulmine prostratis, Romanæ copiæ effuso imbre reficerentur, vnde & legioni *c fulminatricis* cognomen *d* imperatorem addidisse, vulgo putant,

F 4

a Melitene de loco statiuorum apud Cappadociam siue minorem Armeniam dicta. Erat autem Legio XII. cum cognomento FVLMINEAE. *Notit. Imper. sub duce Armen. p. 232.*

b Mirandam rem e nostris scripserunt Tertullianus ad Scapulam c. 4. Eusebius 5, 5. Ex profanis Dio in epitoma Xiphilini, Claudianus VI. Cons. Honor. 342. Capitolinus c. 24. Lampridius in Elagab. c. 9. Silent autem hi de Christianorum precibus, & plerique magicis artibus rem insolentem imputant, quam vere, ex ipsius Marci (de seipso lib. 1. n. 6.) ἀπιστητικῷ siue negata his artibus fide, clarissimum est.

c Gruterus Inscr. p. 547. 567. LEG. XII. FVLMINAT.

d Ita Apollinaris apud Euseb. c. l. & Xiphilinus. At Dio lib. 55. in Augusti legionibus τὸ

tant, quanquam haud dubie probari videtur, ante hæc tempora id legioni cognomen fuiſſe. Hæreſiarchæ eadem tempeſtate fuerunt *a* Valentinus, *b* Cerdon, *c* Marcion, qui præter alios enormes errores Chriſti humanam & nobis ὁμούσιον naturam oppugnatum ibant;

τὸ ἐν Καππαδοκίᾳ τὸ κεραυνοφόρον (ϛρατόπεδον) *legionem fulmini feram* numerauit. An per anticipationem nominis? ita Xiphilino videtur: ſed hoc refutat inſcriptio ex Traiani æuo apud Grut. f. 193. n. 3. LEG. XII. FVLM.

a Valentini error inter multos præcipuus, *Chriſtum in ſubſtantia corporis noſtri non fuiſſe, ſed ſpirituale, neſcio quod, corpus de cœlo deferentem quaſi aquam per fiſtulam, ſic per Mariam virginem transmeaſſe, nihil inde vel accipientem, vel mutuantem.* Tertullian. Præſcript. adu. hæret. cap. 49.

b Cerdon *duos deos introducit, vnum bonum, & alterum ſæuum.* Chriſtum *in ſubſtantia carnis negat, in phantaſmate ſolo fuiſſe pronunciat,* idem c. l. c. 51.

c De Marcione. I. Tertullianus ait, *hæreſin Cerdonis approbare,* nempe de alio Deo Chriſti patre, alio, qui mundum condiderit, vt ex Iuſtino Martyre Apol. 2. Euſebius H. E. 4. 11. exponit.

ibant; præterea *a* Montanus & *b* Praxeas, cuius progenies fuerunt Patripassiani.

§. 11. Antonino optimo principi succedit pessimus filius, Commodus. Pertinax & Didius Iulianus breue tempus imperantes. Seueri res gestæ.

Nec id temporis felicior respublica, quam Ecclesia, fuit, siquidem Marcus optimus princeps, at infelix pater, monstrum potius, quam successorem, dedit COMMODVM filium, videlicet iracundum, crudelem, voluptuosum, parasitorum seruum, aurigam magis & gladiatorem, quam Romanorum principem. Vnde in eum conspirationes, quas effugit aliquoties: at cum fetales codicilli, quibus nomina proscriptorum continebantur, *c* casu quodam proditi essent, ab iisdem, quos interfe-

a Hieronymus Epist. 54. *Montanistæ*, inquit, *Trinitatem in vnius personæ angustias cogunt, & --- putant scelerata coniugia iterata.*

b Tertullianus lib. extremo de Præscr. hær. *Praxeas*, inquit, *Deum Patrem omnipotentem Iesum Christum esse dicit, hunc crucifixum passumque contendit.*

c Herodianus l. 1. c. 17. cuius sunt & cetera, quæ de Commodo, Pertinace, Iuliano leguntur.

cturus erat, oppressus, & principatus dignitas PERTINACI delata, sed a militibus, disciplinam senis ægre ferentibus, post aliquot menses cum vita ademta fuit, & Didio IVLIANO vendita, verum haud diutius possessa, quippe eodem anno a Septimio SEVERO, *a* Pannoniarum rectore, occupatur imperium, & senatus auctoritate Iulianus interficitur. Eodem tempore Pescennius NIGER in Syria, & Clodius ALBINVS in Gallia imperium adfectabant, sed vterque a Seuero, ille quidem *b* gemino prœlio, ad Cyzicum & Issum Ciliciæ; hic ad Lugdunum victus oppressusque fuit. *c* Parthos quoque & Arabes, quod Pescennio studuerant, bello eodem superauit. Aemulis sublatis, Christianos persecutus est, quæ quin-

a Herodianus 2. c. 9.

b Herodianus lib. 3. cap. 2, 4, 7.

c Inde *Parthici* & *Arabici* cognomenta, in lapidibus & historiis.

a quinta eorum vexatio fuit, qua supplicium pro Christi honore Leonides, pater Origenis, passus est. Inter hæc in Britanniam proficiscitur imperator, in eaque *b* vallo XXXII. millium passuum maria coniungit, vt obicem ponat Caledoniorum, quos Scotos nunc vocamus, incursionibus, quod ante ipsum etiam *c* Adrianus & *d* Antoninus Pius moliti erant.

§. 12. *Doctores ecclesiæ sæculo secundo florentes.*

Floruerunt hoc sæculo, & scriptis operam Ecclesiæ nauarunt *Iustinus* philosophus & *martyr*, apologia, quam Antonino Pio pro Christianis exhibuit, admodum illustris: *e* *Athenagoras*, qui sub Marco principe idem

F 6 præ-

a Orosius 7, 17. *quintam*; Sulp. Seuerus 2, 32. *sextam* appellat, Adriani acerbitate, qua initio imperii vsus est, adnumerata.

b Spartianus murum vocat c. 18. vallum Eutropius 8, 10. Beda Hist. 1. c. 5 operose contendit, vallum, non murum fuisse.

c Spartian. in Adriano c. 11.

d Capitolinus in Pio cap. 5.

e Iustinus & Tertullianus apologiis suis satis illustres: Athenagoras, his nihil cedens, latuit nec

præstitit: *Irenæus* Lugdunensis episcopus, *Clemens* Alexandrinus; & vergente sæculo *Tertullianus*. Etiam interpretes scripturae ad hoc tempus pertinent, *Aquila* Ponticus, *Theodotio* & *Symmachus*, omnes *a* iudaizantes, ecclesiæ tamen haud inutiles.

§. 13. *Caracalla & Geta fratres vna imperant, exinde solus Caracalla sæuus & impatientis libidinis. Macrinus eiusque filius facti imperatores, quibus succedit Elagabalus, homo probrosissimus.*

Tertium sæculum exortum erat Ecclesiæ, cum Seuerus, Eboraci in Britannia mortuus, imperium filiis Bassiano CARACALLAE atque GETAE reliquit, fraterna, quod sperabat, concordia

nec Eusebio, nec Hieronymo memoratus. Sic maiora quædam aut æqualia, quædam clariora. Vid. præfat. CL. Rechenbergii.

a Hieronymus præfat. in Iobum, quæ 113. epistola est, *Iudæus Aquila, & Symmachus ac Theodotio iudaizantes hæretici, multa mysteria Saluatoris subdola interpretatione celarunt, & tamen in ἑξαπλοῖς habentur apud ecclesias, & explanantur ab ecclesiasticis viris.* Fuit autem Aquila non genere Iudæus, sed proselytus: Symmachus ac Theodotio Ebionitæ. *Hieron. Catal. Scr. Eccl. in Origene*, & semichri-

cordia administrandum. Tantum vero illius in fratrem odium erat, vt nulla ratione placari, nec prius conquiescere potuerit, quam immissis in palatium percussoribus *a* obtruncaret. Sic solus rerum potitus Antoninus Caracalla omnia superbius egit, & in amicos fratris crudelissime sæuire cœpit. Tandem eluso, expetitis filiæ nuptiis, Parthorum rege, & pro genero hostis factus magnam stragem edidit securis barbaris & nihil mali metuentibus; quam cum vltum irent instructis copiis, pridem Caracalla a satellite ad Carras occisus erat. Successor MACRINVS, barbarorum impetum non sustinens, redditis captiuis & præda pacem redemit, & exacto in deliciis anno Chalcedone Bithyniæ, antequam Romam veniret, cum filio DIADVMENO, *b* imperii parti-

F 7

stiani, *in Habac.* 4.13. De singulorum ætate videatur Vossius Art. Gramm. A.c. 31. Simon Disp. Crit. cap. 18.

a Herodianus 4. cap. 4. cuius etiam sunt, quæ de hoc principe sequuntur.

b Capitolinus in Macrino cap. 10. *Sciendum,* inquit

ticipe, a militibus trucidatus fuit. Milites tunc imperatorem legerant Antoninum *a* ELAGABALVM, sic a sacerdotio Solis, quo fungebatur in Phœnicia, cognominatum. Rumor enim erat, Caracallæ filium esse, occulto stupro ex consobrina genitum. Sed cum se probris omnibus contaminaret, & consobrinum ALEXANDRVM Mammææ, duodecim annorum puerum, ipse quatuordecim natus *b* adoptasset, in castris prætoriis tricesimo regni mense oppressus est.

§. 14. *Alexander, bonus princeps, contra Persas pugnat. Maximini res gestæ.*

Alexander Seuerus bonus princeps, Vlpiano iuris consulto vsus scrinii magistro, bellum Persicum primus Romanorum, quanquam non felicissime

inquit, *quod cæsar fuisse dicatur, non augustus, Diadumenus puer, quem plerique pari fuisse cum patre imperio tradiderunt.*

a Vulgo *Heliogabalus.* De origine nominis ad Eutropium diximus. Herodiano 5, 3. Ἐλεγαβάλος est: in nummis ELAGABALVS. *Spanh.* p. 92. *Vaillant.* p. 128. T. 2.

b Per ridiculum (γελοιότατα) senatus decreuit, quia adoptans esset adoptato quasi pater,

me *a* gessit. Hoc enim tempore Artaxerxes Persa ab Artabano Parthorum rege defecerat, & orientis imperio ad Persas translato, antiquos regni fines ab Hellesponto vsque, ab Romanis repetebat. Nondum hoc profligato, nouum bellum a Germanis mouebatur Illyricum inuadentibus, quibus cum obuiam factus Alexander pecunia potius pacem, quam armis & pugna pararet, ægre ferentes milites trucidant imperatorem, & summam rerum ad MAXIMVM, Thracem natione, & ex *b* opilione militem ac præfectum tironum, deferunt, qui bello contra Germanos gesto, postquam triennio regnauerat, a Pupieno Aquileiæ occisus fuit, talem exitum *c* Christianorum persecutione sexta promeritus.

Tres

a Aliter Eutropius & Rufus: a nobis autem stat Herodianus l. 6. c. 5.

b Herdoian. 6. 8. ἐν παιδὶ ποιμαίνων, *in iuuentute pastor.* Capitolinus in vita cap. 2. *in prima pueritia fuit pastor.*

c Propter christianam Alexandri, cui successerat, & Mammææ, matris illius, familiam Christianos persecutus. *Oros.* 7. 19.

§. 15. Duobus interfectis collegis, solus Gordianus imperat. Eius successor Philippus Arabs, christianis fauens, quos rursus vexat successor eius Decius. Sequuti sunt obscurissimi principes. Valerianus & Gallienus augusti.

Tres tunc simul augusti facti sunt, PVPIENVS, BALBINVS & GORDIANVS, sed prioribus in palatio statim interfectis, soli GORDIANO imperium reseruatum est. Hic Ianum Geminum *a* aperuit, Persis, qui moliebantur erumpere, bellum illaturus. Ex quo victor rediens apud Circessum, Euphrati imminens castellum, a PHILIPPO Arabe, qui post ipsum imperauit, interfectus est. Hic christianæ caussæ cumprimis studens, quinque annis rempublicam rexit, millesimum vrbis annum ingenti ludorum apparatu celebrauit, & *b* Philippopolim Arabiæ condidit; cum filio tandem quem

a Cæsa

a Aurelius Victor Marcum ædes Iani clausisse tradit, quas in Persas moturus apertas fecerit Alexander ritu maiorum Orosius 7, 19. id longius, ad Flauios nempe, reiicit.

b Patriam Bostra, ornamentis auctam, Philippopolim vocauit. *Aurel. Victor & Zonar.*

a Cæſarem fecerat, ab exercitu *b* interemtus. Poſt hæc DECIVS, ab Illyrico, exercitu electus feralibus edictis contra Chriſtianos,, editis in bello aduerſus Gothos, qui tunc primum ex ſeptentrione ruebant, miſere *c* occubuit. Breui poſt tempore multi imperatores ſecuti ſunt GALLVS, *d* HOSTILIANVS, VOLVSIANVS, AEMI-

a Principio cæſar, deinde auguſtus dictus & conſors imperii. Lapis Narbonenſis: M. IVLIO. PHILIPPO. NOBILISSIMO. CAESA. PRINCIPI. IVVENTVTIS. *Gruter. p.* 272. Neapoli in tabula ænea IMP. M. IVLIO. PHILIPPO. FELICE.AVG. COS. DES. III. ET. IMP. M. IVLIO. PHILIPPO. PIO. FEL. AVG. COS. II. DES. COS. *Bellorius Veſtig. Vet. Romæ p.* 15.

a Senior Philippus Veronæ; Romæ iunior occiſus *Eutrop.* 9. 3.

c Victor vetus c. 14 *in ſolo barbarico, gurgite paludis ſubmerſus eſt.* Zoſimus. 23. ἐμπαγεὶς τῷ πηλῷ διεφθάρη, *in luto defixus periit.*

b Obſcuri imperatores, neque nominibus ſatis diſtincti. Vide notata ad Eutropium, qui principatum illorum *ſola peſtilentia & morbis notum fuiſſe* cenſet, l. 9. c. 5.

AEMILIANVS vix imperium deguſtantes: & his interfectis, Licinius VALERIANVS, *a* octauæ perſecutionis Chriſtianorum auctor, graues pœnas nefarii edicti luit, quippe in Meſopotamia a Perſis captus, in ignobili ſeruitute *b* conſenuit. Nec filius GALLIENVS de patre liberando cogitauit, ſed ignauia permiſit, vt Germani in Galliam, Hiſpaniam, & in Italia Rauennam vsque excurrerent, Gothi Thracias & Græciam vaſtarent, Dacia, trans Danubium prouincia, omnis amitteretur.

§. 16. *Tyranni XXX imperium romanum inuadentes. Succeſſor Gallieni Claudius. Quintillus imperator. Eius ſucceſſor Aurelianus.*

Actum fuiſſet de Romanorum dominatione, niſi *c* ODENATVS, Palmyrenorum princeps, & hoc

a Valeriani edicta contra Chriſtianos, habes in Cypriani, qui ſub hoc tyranno ſupplicium ſubiit, epiſt. 80 ad Succeſſum.

Hæc Eutropius 9, 6. & Victor vetus: at Victor Schotti: *fœde laniatus interiit;* Cedrenus f. 212. ὑπὸ Σαπώρου ἐκδαρεὶς ἐτελεύτησεν, *a Sapore excoriatus vitam finiit.* Sed hoc poſt mortem Lactantius de Mort. Perſec. ponit.

c Vulgo *Odenatus*; vere; vt ex nummis liquet,

hoc occiso, vxor *a* ZENOBIA, Aegyptia mulier, Persarum impetum retardassent: in Gallia vero *b* POSTVMVS nutantem occidentem stabilisset. Et hi unt ex *c* xxx illis tyrannis, qui Gallieno luxuriæ, popinis & libidinibus vaante, Romanum imperium, sed alii liis locis, inuaserunt, & partim munis æmulationibus, partim ab Aurelian principe postmodum confecti sunt. tenim Gallieno, Mediolani post nom annos occiso, CLAVDIVS a ilitibus surrogatus est, qui intra ennium, cum Gothos ad *d* Martiapolim, Mœsiæ vrbem, ingenti prœvicisset, morbo interiit, cui frater

Ꝺδεναθης vid. illustr. Spanh. de Numism. . 91.

liorum nomine orientem tenebat Zenobia. *opisc. in Aurel. c. 22. & 38. & Treb. Pollio in* *enob. c. 30.* Horum maximus corrupte a Vopi- c. 38. integre in nummo IMP. VHABALLA- VS AVG. appellatur. *Spanh. ὁ πάνυ*, p. 597.

STVMVS verum nomen ex nummis.

gulorum vitam scripsit Trebellius Pollio: et ignauiam Gallieni cap. 3. de iisdem tyrannis.

bellius Pollio in Claudio. c. 9.

ter *a* QVINTILLVS, vir ſanctus, ſucceſſit, ſed XVII. tantum dierum imperator. Igitur AVRELIANVS, Dacia Ripenſi oriundus, fortis manu, adhuc *b* priuatus Sarmatarum & Francorum victor, imperium ſuſcepit, & Gothis fuſis, ad priſtinos illud fines produxit, de *c* Zenobia quoque, orientis domina, & TETRICO, Galliarum tyranno, triumphans. Solam Daciam vltra Danubium intermiſit, Romanis colonis in *d* Mœſiam reuocatis, quam ſuam Daciam vocari voluit inter duas Mœſias mediam. Vtilis ſic reipublicæ, at ſæuus & formidabilis eccleſiæ, & nonæ *e* perſecutionis auctor fuit, quæ res pœnam ec-cleſiæ

a idem cap. 12.

b Cum tribunus militaret, vicit apud Maguntiacum Francos: & ante hos Sarmatas. *Vopiſc. in Aurel. c.6.7.*

c Zenobiam gemino prælio ſuperauerat, leuiore ad Antiochiam ſiue Immas, grauiore ad Emeſam. *Zoſim.* 1. 50. & 53.

d Vopiſcum cap. 39. Eutrop. 9. 9.

e Oroſius. 7. 23.

:lesiæ hostibus dignam accelerauit, vt
erui fraude ad Thraciæ *a* Heracleam in-
erficeretur.

§. 17. Tacitus & Florianus imperatores. Sequutus Probus victor anticæsarum. Carus & Diocletianus augusti. Maximianus Herculeus, Constantius, & Galerius primo cæsares, deinde augusti.

Post TACITVM, ui *b* Mœotidas ex sia depulit; & fraem FLORIA- VM, paucorum ensium imperaes, PROBVS miensis ad rem- olicam accesfit, & Gallia, Thracia, Asia arbarorum incursione liberatis, victis BONOSO & PROCVLO anticæsaribus, c eas Gallos ac Pannonios habere pert. Hunc interemit militaris tumuln *d* turri ferrata ad Sirmium, cum quin-

a raciæ Heraclea olim Perinthus dicta, inter im & Constantinopolim interemtus fuit relianus. *Vopisc. c. 35. Eutrop. 9. 9.*

b otidis paludis accolæ a Vopisco in Tac. c. 13. *otidæ* vocantur. Zosimus 1, 63. hos Scy-, transiecta Mæotide palude, per Pontum ad e Ciliciam excucurrisse tradit.

c Domitiani annonaria intermissas. *Suet. 7.*

d is Ferratæ in hoc principe meminerunt Euius, Victor vetus siue Epitome, Vopiscus, ap. 21. *speculæ caussa editissimam exædiam* fuisse scribit.

quinquennio regnasset omnibus imperatoribus; qui antecesserant, melior. Post eum CARVS, Narbonæ in Gallia natus, augustus creatur, & ex Sarmatico bello in Persas profectus, *a* Ctesiphonte ac Seleucia captis, ictu fulminis supra Tigridem, vt *b* fama est, conflagrauit. Reuersus e Perside victor exercitus, cum *c* NVMERIANVM insidiis Apri perdidisset, DIOCLETIANVM augustum appellat, qui victo ad Margum Mœsiæ CARINO, Cari filio, MAXIMIANVM HERCVLEVM imperii socium siue cæsarem legit, quorum ille in oriente, hic in occidente

a Seleuciam & Ctesiphontem *cepisse*, tradunt Eutropius & Zonaras: *transgressum esse Ctesiphontem*, Aurel. Victor: *Ctesiphontem vsque peruenisse*, Vopiscus in vita c. 8.

b Plures quidem fulmine interemptum dicunt: alii autem morbo. Certum est, ægrotum exspirasse inter fulmina & tonitrua, fataliter, an ex adflatu cælestis ignis, dubitatur. Calpurnius, Cari ad memoriam dictator, in epistola ad præfectum vrbis, *quantum*, inquit, *scire possumus, ægritudine constat absumtum.* Vopiscus c. 1.

c filium Cari, ex cæsare iam augustum. *Eutrop.* 9. 12. & Vopisc.

dente *a* ecclesias vastauit, quæ decima post Neronem persecutio numeratur. Tum temporis non optimæ res Romano-rum erant, prouinciis intestino motu la-borantibus, quod in caussa fuit, vt MA-XIMIANVS HERCVLEVS ex *b* cæsare augustus, CONSTANTINVS vero MA-XIMIANVS GALERIVS cæsares le-gerentur, e quibus Constantius Gal-liam

a Exstant inscriptiones de hac persecutione apud Gruterum p. 280. SVPERSTITIONE. CHRIST. VBIO. DELETA. & alio lapide: NOMINE. CHRISTIANORVM. DELETO. QVI. REMP. EVERTEBANT. Adde Oro-sium. 7. 25.

b Probe in hac historia *cæsares* ab *augustis* di-stinguendi. Illorum tum potestas, tum orna-menta minora erant, quam augustorum. Vte-bantur cæsares quidem purpura, sed sine au-ro, vt apparet ex epistola Commodi apud Ca-pitolinum in Albino. c. 2. Carebant etiam diademate, vt notum ex Iuliani historia, & Ammiano 6. 13. n. 1. Potestatis circumscriptæ exempla sunt eiusdem Iuliani apud Ammianum 17. cap. 23. 24. & Maximiani Galerii histo-ria apud Eutrop. 9. 15. n. 7.

liam pacauit, *a* Alemannorum LX millibus cæsis: Maximianus augustus bellum in Africa profligauit: Cæsar Maximianus *b* Persas vicit: Diocletianus Aegyptum in ordinem redegit, Britanniis quoque ductu præfecti prætorio recuperatis. Post hæc vterque augustus imperio se abdicauit, & CONSTANTIVS atque GALERIVS augusti appellati.

§. 18. *Principes non nulli christianis inimici, alii iisdem fauentes.*

Ecclesia hoc & superiore sæculo multas vexationes tulit sub Traiano, Antonino Philosopho, Seuero, Maximino, Decio, Valeriano, Aureliano, Diocletiano: multos quoque principes vidit pios, modestos, & christianæ rei in primis studentes. *c* Tertullianus enim Antonium Caracal-

a Eutropius 9. cap. 15.

b Galerius Maximianus cæsar victus a Persis: ob id a Diocletiano grauiter acceptus, impetratis nouis copiis, fudit Persas & castris exuit, *Eutrop. c. l.*

c Tertullianus ad Scapulam cap. 4.

racallam lacte christiano educatum dicit, & Alexander Seuerus, *a* Lampridio teste, in larario suo & Christum & Abrahamum habuit, quod sine dubio a matre Mammæa hausit, Origenis in christiana fide *b* discipula, quam an vera professa fuerit, non liquido constat. Philippum vero Arabem christianum fuisse, *c* multi vete-

a Lampridius in Alex. c. 29.

b Mammæam Origeni dedisse operam eiusque doctrinis vacasse, auctores sunt Eusebius Hist. Eccl. 6. 21. Hieronymus Catalog. in Origene: Orosius 7. 18. Eusebius etiam θεοσεβεστάτην vocat, Hieronymus *religiosam fœminam.*

c Hieronymus Catal. Script. Eccl. in Origene, Orosius 7, 20. Zonaras & Iornandes in hoc principe, Philippum vere christianum fuisse affirmant. Nec ipse Eusebius Hist. Eccl. 6. 34. 36. dissentit, quamuis lib. 4. de vita Const. c. 62. μόνος, ait, τῶν ἐξ αἰῶνος αὐτοκρατόρων Κωνσταντῖνος Χριστοῦ μαρτυρίοις ἀναγεννώμενος ἐτελειοῦτο, *solus Constantinus ex imperatoribus seculi martyriis Christi perfecte renatus fuit.* Digna Scaligeri verba ad Euseb.

rum asseuerant, quamuis hoc alii de fauore in Christianos, quam fidei professione, malint intelligi, vt id honoris Constantino reseruarent.

§. 19 *Doctores ecclesiæ, itemque hæretici sæculi tertii.*

His ergo regnantibus, mira incrementa habuit christiana res, & ecclesiæ operam commodarunt, initio quidem sæculi *Clemens* & *Tertullianus*, licet hic inuidia & contumeliis *a* Romani cleri commotus in Montani castra transierit; & *Origenes b* Bibliorum edi-

Euseb. n. 2260. quæ huc adferantur. *Nam*, inquit, *illi magni iniuriam sacro sancti Christi cultui faciunt, qui primi hunc latronem Araba, domini sui, imperatoris innocentissimi, & reipub. maxime necessarii interfectorem, idolorem cultorem, & ex cuius vita nihil tale colligi potest, Christianum ausi sunt dicere.*

a Hieronym. de Script. Eccles. in Tertulliano.

b Origenis *Tetrapla*, præter LXX. viralem complectebantur Aquilæ, Symmachi & Theodotionis versiones. His additus Ebræus textus, semel propriis, iterum Græcis characteribus exaratus, notissima illa *Hexapla* constituebat. Tandem *Octapla* fiebant accessione duarum edi-

editionibus, quæ Tetrapla, Hexapla, Octapla vocantur, illustrisſimus: post hæc tempora *Gregorius* Neocæſarienſis floruit, & *Cyprianus* Carthaginienſis epiſcopus, qui tanti fecit ciuem ſuum Tertullianum, vt *a* ſine eius lectione nec diem prætermiſerit. Vt fieri autem ſolet, nec hæreticis hæc tempora caruerunt, ſiquidem octaua & nona perſecutione feruente, *b Nouatus*, Catharorum pater, in eccleſia turbas dedit; & poſt eos *c Sabellius*

editionum, quarum altera Hierichunte in dolio, altera Nicopoli ad Actium reperta fuit. *Euſeb. Hiſt. Eccl. 6. 15. Hieronym. Catal. Script. Eccl. in Origene, & 2. adu. Rufinum c. 8. Epiphan. de Ponder. c. 19.*

a Hieron. Script. Eccl. in Tertulliano.

b Nouatus presbyter Cypriani fuit, quem ſecutus eſt Nouatianus, presbyter Romanæ eccleſiæ. Vterque nolebat apoſtatas ſuſcipere pœnitentes. *Hieron. Catal. in Nouatiano.*

c Hieronym. epiſt. 54. ad Marcellam: *Sabellii dogma ſectantes Trinitatem in vnius perſonæ anguſtias cogunt.* Adde aduerſ. Luciferianos cap. 5.

& *a Paulus Samosatenus*, Trinitatis hostes, persecutionibus vexatam ecclesiam intestinis quoque insidiis adflixerunt, quibus accessit *b Manes* infaustus auctor Manichæismi.

a Paulus hic, patria Samosatensis, Antiochenus episcopus fuit, ταπεινὰ καὶ χαμαιπετῆ περὶ τοῦ Χριστοῦ φρονήσας, ὡς κοινοῦ τὴν φύσιν ἀνθρώπου γενομένου, *nimis abiecte & humiliter de Christo sentiens, quasi is nihil supra communem hominum naturam habuisset*. Euseb. Hist. E. 7. 27.

b De origine & nefanda doctrina Manichæorum Socrates Hist. Eccl. lib. 1. c. 22. Gr.

HISTO.

HISTORIA
ANTIQVA
IN
TABVLIS
SYNOPTICIS.

Monarchiæ primæ Diſpoſitio vulgaris.

NIMROD

BELVS

NINVS

* En diſſenſum! Boxhornio Nimrod, Belus, Ninus tres diſtincti reges ſunt: Io. Conr. Dieterico Nimrod & Belus idem, & Ninus filius illius: Io. Vorſtio Not. ad Iuſtinum idem Nimrod & Ninus.

SEMIRAMIS Vidua Nini,

NINYAS filius Nini & Semiramidis,

XXXII aut plures ſucceſſores obſcuri.

SARDANAPALVS ab Arbace Medo deiectus.

Diuisa monarchia Assyriorum.

Assyrii	*Medi*
PHVL	ARBACES
TIGLATPILESAR	
ASARHADDON,	
a quo deficit Merodach Babyloniæ præfectus, & regni sedem ex Assyria Babylonem transfert.	obscuri intermedii.
Babylone regnantes	
MERODACH	
* *	
NABOPOLASSAR,	DEIOCES
NEBVCADNEZAR	PHRAORTES
EVILMERODACH	CYAXARES
BELSAZAR	ASTYAGES.
DARIVS Medus.	

CYRVS

Primæ monarchiæ Diſpoſitio Scaligeriana.

Dynaſtia Chaldæorum in Babylonia

1. EVECHOOS, qui Syncello Nimrod eſt.

VI ſucceſſores obſcuri.

Anni dominationis CCXXIIII.

Dynaſtia in Babylonia Arabum.

Sex numero reges, obſcuri, niſi quod nomina ab Africano prodita.

Anni dominationis CCXVI.

* vltimo rege ex Arabum familia debellato, Belus anno XXVII imperii ſui Aſſyriorum imperium cum Babylonio coniunxit.

Dispositio Scaligeriana.

Dynastia in oriente Assyriorum.

1 BELVS

2 NINVS

3 SEMIRAMIS

4 NINYASZAMES

obscuri

9 - - - *Abraham nascitur,*

obscuri

22 - - - *Moses nascitur.*

25 - - - *Exodus Ebraeorum.*

33 - - - *Troia capta.*

37 - - - *Templum Salomonis conditum.*

41 TONOSCONCOLEROS, Graecis, SARDANAPALVS.

* Anni a Belo ad Sardanapali finem 1484: ab Enochoo 1952.

Dispositio Scaligeriana.

Dynastia Medorum & Babyloniorum.

Medi.	*Babylonii.*
1 ARBACES, Sardanapali victor.	
2 Mandauces f.	
3 Sosarmus, *Initium Olympiadum.*	
4 Artycas	1 NABONASSAR deficit a Medis
5 Arbianes	
6 DEIOCES Herodoti, Arsæos Ctesiæ 40. ann.	5 MARDOKEMPADVS.
7 PHRAORTES, Artynes, 22. a.	11 IERAEDIN
8 CYAXARES 40. ann.	12 SAOSDVCINVS
	14 NABOPOLASSAR
	15 NEBVCADNEZAR
9 ASTYAGES, al. Apandas, 40. ann. regnavit.	16 EVILMERODACH
	17 Neregasolarus
	18 NABONIDVS, Darius Medus

CYRVS.

Diſpoſitio Scaligeriana.

Dynaſtia Aſſyriorum poſt Sardanapalum.

Medi	*Aſſyrii*
1 Arbaces	* *
*	PHVL
	TIGLATPILESAR
	IAREB
4 Artycas. *Babyl.* NABONASSAR	SARGON
	SALMANASSAR
	SENNACHERIB
5 Phraortes	ASARHADDON

* *

Hactenus ſeriem regum Aſſyriæ, Babyloniæ & Mediæ ex ſummi viri Ioſephi Scaligeri iudicio: quæ ſequitur diſpoſitio, Iacobi Vſſerii eſt, viri illuſtris & Armachani Archiepiſcopi.

Regum Orientis

Dispositio Vsseriana.

Ann. mundi		
1770	* MIMROD	
2090	AMRAPHEL, & KEDORLAOMAR	*Abraham.*
2242	EVECHOVS, Belus Babylon.	*Isaac.*
2466	Arabes succedunt.	
		Moses.
2682	BELVS Assyrius	
		Debora.
2737	NINVS	
		Gideon.
2789	SEMIRAMIS	
		Iephtha, Troia capta.
2840	NINYAS fil. post multos obscuros.	*Samson.*
	PHVL 2. Reg. 15. 19.	
	SARDANAPALVS fil.	*Achas nascitur rex Iud.*

* A condito rerum ad diluuium absoluti sunt anni 1656. vt ex vitis patriarcharum constat: diluuium incidit in A. M. 1657.

Dispositio Vsseriana.

Medi	*Assyr.*	*Babylon.*
ARBACES.	NINVS iunior. siue Tiglat-pilesar.	BALADAN s. Nabonassar.
αὐτονόμοι	Salmanassar. Sennacherib.	MERODACH s. Mardokempadus.
	Escherhaddon s. Assaradinus iungit Assyr. & Bab.	
PHRAORTES	Saosduchinus, Nebucadnezar Iudithæ.	
CYAXARES	Saracus,	
ASTYAGES Cyri auus	NABOPOLASSAR	
	NEBVCADNEZAR	
	EVILMERODACH	
	Nerigliſſotus	
CYAXARES Cyri auunculus, Darius Medus.	Laboroſoardochus	
	Nabonedus s. BELSAZAR	
	Cyaxares, Darius Med.	

CYRVS.

Reges Orientis

dispositore Chr. Schotano.

NIMROD

* *

NINVS Assyriæ, id est Asiæ superioris rex

SEMIRAMIS. *Troia capta.*

Ignoti intermedii, nisi Ctesiæ fidem habeamus.

* * *

PHVL *fines propagat vltra Euphratem.*

TIGLATPILESAR.

Sargon *Azotum expugnat,* Esa 20.

SALMANASSAR *Samariam capit.*

SENNACHERIB *oppugnat Hierosol.*

ASARHADDON siue SARDANAPALVS, *a quo deficiunt Medi*

NINVS iunior.

ASANAPPER Esr. 4. 10. *qui videtur* Nebucadnezar *Libri Iudith esse.*

Sub hoc tempus Cyaxares Ninum euertit.

† Schotanus in primis vrget, Assyrium imperium semel euersum non conualuisse. Ergo reges quos Script. sacra memorat etiam Nabonassarem, ante defectionem Medorum floruisse, probabile putat.

Medi & Babylonii reges

ordinante Schotano.

	Medi	*Babylon.*
Asaraddon. Assyr.	ARBACES *a* libertas	MARDOKEMPADVS
	DEIOCES	* *
		SEMIRAMIS Babylonia.
		ASSARADINVS
		SAOSDVCHEVS
	PHRAORTES	NABOPOLASSAR
	CYAXARES	NEBVCADNEZAR
		ceteri noti.
	ASTYAGES Cyri auus.	

a Libertas siue αὐτονομία, ab Herodoto tradita, non ἐπὶ πολλὰς γενεὰς *per multas generationes* propagata fuit, vt adfingit Herodoto Diodorus 2. c. 32. (vide Herodoti verba p. 9. allegata) sed propius ab Arbace Deiocem abfuisse, ex collatione constat. De ceteris huius ordinis & dispositionis eiusdemque fundamentis, prædiximus p. 10. 11. seq.

Reges Iudæ & Israelis

SAVL cum Samuele 40 ann. *Act.* 13. 21.
DAVID 40 ann.
SALOMO 40 ann.

Iudæ	*Israelis.*
REHABEAM 17	IEROBEAM 22 *idololatriæ auctor.*
ABIIAM 3	
ASA 41 *repurgat sacra, vincit Aetyopas.*	NADAB 2
	BAHASA 24
	ELA 2
	ZIMRI *dies* 7.
	AMRI & TIBNI 3
	AMRI *solus* 12
	ACHAB 22
IOSAPHAT 25 *iustus & pius.*	*Elias.*

Reges Iudæ.	*Reges Israel.*
IORAM 8	ACHASIA 2
	IORAM 12
ACHASIA 1	
ATHALIA *vidua 6.*	IEHV 28
IOAS *pius* 40.	
	IEHOACHAZ 17
AMAZIA 29	IOAS 16
	Amaziæ victor.
interregn.	IEROBEAM II. 41
ASARIA 52 *leprosus.*	*interregn.*
	ZACHARIAS *mens. 6.*
	SCHALLVM *mens.* 1.
	MENACHEM ann. 10. *tributarius Assyr.*

Iuda.	*Israel.*
	PHVL
	PEKACHIA 2
	PEKAH 20
IOTHAM 16	
ACHAZ *cum patre* 7	*pars populi Tiglatpileſ. deportatur.*
ACHAZ *ſolus* 8	
Tiglatpileſari ſocius	HOSEAS 9
HISKIAS 27 *pietate clarus.*	
	Decem tribus in Aſſyriam deportatæ.
MANASSES 55. *Babylonem captiuus abducitur, & poſt pœnitentiam regno redditur.*	

Reges Iudæ.

AMMON 2. *ann.*

IOSIAS 31 *purioris religionis assertor.*

IOHAS *mens.* 3. *a Nechone victus.*

IOIAKIM *ann.* 11. *a Nechone Aegyptio constitutus: a Nebucadnezare captus & catenis vinctus.*

* IOIACHIN *post* 3. *menses deportatus Babylonem.*

ZEDEKIAS ann. 11.

Ierosolyma capta.

EXILIVM BABYLONICVM.

* Iehoiachin, Iehoiakin, Ioiakim, Iechonias & Chania (Ierem. 22, 24.) idem est, Ebr. יהויכין, Græce Ιεχονίας & Ιωακείμ.

APPENDIX DE EXILIO ISRAELIS ET IVDAE.

Exilium Israelis Assyriacum.

Gemina deportatio Israelitarum:

I. TIGLATPILESAR, ab Achazo contra PEKAM imploratus, Peraeam & Galilaeam desolatam fecit, abductis in Assyriam populis. 2. *Reg.* 15. 29.

II. Pekae successorem HOSEAM, vltimum Israelitarum regem, SALMANASSAR, rex Assyriorum, in vincula duxit, cum nouem annos imperasset, & deleta Samaria, quidquid reliquum erat decem tribuum, in Mediam & ad Caspium mare transtulit, 2. *Reg.* 17. 4. 5. 6.

Capti-

Captiuitas Iudæorum.

Quatuor captiuitates Iudaicæ, quibus abducti ſunt reges Iudæ a Babyloniis.

I. MANASSES, a militibus, vt putatur, Aſſaradini captus (*vid. notata p. 6.*) abductus Babylonem, ſed poſt paullo reſtitutus fuit patriæ. 2. *Paral.* 33. 11. Nam breuem fuiſſe captiuitatem, ex eo colligitur, quod nulla eius habita ratione LV integris annis regnaſſe dicitur Hieroſolymis. 2. *Reg.* 21, 1. & 2. *Paral.* 33. 1. Add. *Vſſer. p.* 108.

II. IOIAKIMI captiuitas etiam partem nobilitatis Iudaicæ Babylonem miſit, in quibus Daniel fuit, *cap. I,* 1. De rege lis eſt, quia dicitur catenis vinctus a Nebucadnezare, 2. *Paral.* 36. 6. & tamen cum patribus obdormiuiſſe, 2. *Reg.* 24. 6. ſed caruiſſe ſepultura *Ierem.* 22. 19. Hac difficultate preſſus Aben Esra in Daniel. I. 1. הוצכתי לפרש *coactus ſum*, inquit, *ita interpretari*, nempe הוליכו אל בבל ועסר בנחושתים כמו שנ— וצוה

וצוה נכו כרנצר ושב יהויקים לםל כיתו
abduxit eum Babylona, vbi in vinculis circiter annum vnum fuit, deinde Nebucadnezaris iuſſu in regnum reſtitutus. Verum quod de anno hoc nihil in ſcripturis ſacris eſt, Ludou. Capellus (Chronol. S. p. 200.) ita conciliare mauult, Nebucadnezarem cepiſſe Ioiakimum, in vincula conieciſſe abducendum Babylona, ſed mox forte morbo vel alio caſu oppreſſum, indignum iudicaſſe ſepultura, ac cadauer eius inſepultum proieciſſe extra Hieroſolymorum mœnia ſecundum prophetiam Ieremiæ. Summa, *vinctus* dicitur, vt abduceretur? nusquam *abductus*.

III. IOIACHIN, qui & Iechonias dicitur, ab Nebucadnezare impoſitus, poſt trimeſtre imperium ab eodem deiectus, & in carcerem Babylonium abductus eſt, vbi longo tempore ad vſque Euilmerodaci imperium detentus fuit. 2. *Reg.* 24. 12. &

2. *Parel.*

2. *Paral.* 36. 10. Cum rege in exilium selectissima pars plebis & magnatum migrauit.

IV. ZEDEKIAS cum reliqua turba translatus est, anno XIX Nebucadnezaris. Tum funditus euersa sunt Hierosolyma. 2. *Reg.* 25. 7. 11. Haec ideo definite & distincte disputantur, vt initium & terminus LXX annorum captiuitatis *Ierem.* 29. 10. accurate possit constitui. Nempe ex sententia clarissimorum chronologorum initium sumendum est a secunda deportatione, vltimo Ioiakimi anno, siue ineunte regno Iechoniae: & producitur ad primum annum Cyri, non quo in Perside aut Media regnare coepit, sed quo Babylonem ditioni suae subiecit, aut totius orientis monarchia potitus est. Vid. Lud. Capell. S. p. 220. Vsser. Annal. V. T. p. 120. 146. Scalig. de Emend. Temp. lib. VI. pag. 539.

Aegy-

Aegypti reges antiqui.

ANtiquitus Aegyptus vniuersa, vnius imperio non suberat, sed in varias dynæstias diuisa. Memphitarum, Diospolitarum, Thinitarum, Saitarum, Tanitarum, Heracleopolitarum, quorum ex Manethone, Africano & Eusebio Græcus monachus Georg. Syncellus nomina seruauit. Multa in his fabulosa, pleraque incerta, fidei (sed quam dignæ?) sacerdotum Aegyptiorum superstructa, quippe ante Psammetichi imperium & Græcorum cum Aegyptiis commercia dubiæ res Aegyptiorum erant, fatente Herodoto *lib.* 2. *c.* 154.

PHARAONES priscos reges cognominatos esse, ex patriarcharum historiis notissimum, quæ vox καϑ' Αἰγυπτίους βασιλέα σημαίνει *Aegyptiis* a REGEM *sonat*, Iosepho auctore 8. Antiqu. 2. qui

a Bochartus in Phal. l. 1. c. 26. extr. improbat Iosephi deriuationem, quæ tautologiam inducat creberrimis Scripturæ S. verbis *Rex Pharao*: mauult explicare ex فرعون *crocodilus.*

qui ibidem non vltra Salomonis ſocerum hoc nomen memorari tradit, oblitus forſan Pharaonis Necho 2. *Reg.* 23. 29. & Haphra *Ierem.* 44.30. Hos autem ſolos excerpimus, quorum in antiqua hiſtoria illuſtrem mentionem fieri, obſeruamus.

OSIRIDIS & ISIDIS nomina in fabulis relinquimus.

BVSIRIS, tyrannus, ex Iſocratis laudatione celebris. Duos Buſirides Diodorus habet, & minori Thebarum conditum ſiue Dioſpoleos vindicat. Eratoſthenes apud Strabonem l. 17. p. 552. οὐδὲ βασιλέως μὰ Δία, οὐδὲ τυράννου γενομένου τινὸς τοῦ Βουσείριδος *medius fidius neque rex fuit Buſiris, neque tyrannus.* Tam certæ ſunt antiquitates Aegyptiæ.

VEXOREM Trogus Iuſtini ſuo Nino (quam antiquo, ſupra vidimus) antiquiorem fecit SESOSTREM plerique interpretantur, cui eadem Diodorus & Herodotus tribuunt, quæ Trogus Vexori. Quis vero crediderit, Aegyptium rudi illa tempeſtate

H &

& Pontum & Thraciam & Indiam vltra Gangem subegisse? Hæc tamen Diodorus 1. c. 55. prodidit, moderatius Herodotus 2. c. 102. seq. Marshamo Sesostris Asiæ victor est Sesac. 1. *Reg.* 14. 25.

OSIMANDVAS quoque haud prætereundus, cuius tum alia monumenta laudantur, tum maxime bibliotheca, cum epigraphe ΨΥΧΗΣ ΙΑΤΡΕΙΟΝ. *Diod. Sic.* 1. 49. Sed & hic a Marshamo in sæculum Israeliticorum regum reducitur, eique idem est, qui Memnon, Amenophis, Ismandes. Ad eos ergo properamus, quibus certior ætas ex diuinis litteris constitui potest.

AMOSIS temporibus Mosis floruit: nascentis, an educentis populum, non certissimum. Quidam apud Syncellum p. 121. patrem THERMVTHIDIS, quæ Mosen educauit (*Ioseph.* 2. *A. I.* 5.) alii fratrem credunt, & sub antecessore eius Mosen natum, cum quibus ipse Syncellus facit. Eusebio Chron. natus Moses sub MENOPHI; Scaligero sub AMVTHARTAEO. Vero-

rosimilius, ex Amosis acerbo imperio liberatos Dei auspiciis, Mosis ductu, Israelitas. Ptolemæus Mendesius κατὰ Ἄμωσίν φησιν, Αἰγύπτου βασιλέως, Μωϋσέως ἡγουμένου γεγονέναι Ἰουδαίοις τὴν ἐξ Αἰγύπτου πορείαν, *temporibus Amosis, ait, Aegyptii regis, duce Mose, Iudæos exiisse ex Aegypto*, citante Eusebio 10. Præp. Euang. c. 11. & Apion Grammaticus apud Syncell. p. 149. Ἀμώσιος Αἰγύπτου βασιλεύοντος, ἀποστῆναι Ἰουδαίους, *ab Amosi Aegypti rege Iudæos defecisse.* Praue ergo hunc regem Iosephus l. adu. Apion. *Tethmosin* vocat.

Pyramidum etiam conditores in hæc tempora referuntur. Iosephus 2. A. I. c. 5. πυραμίδας ἀνοικοδομοῦντες, ἐξέτρυχον ἡμῶν τὸ γένος, *pyramidum substructionibus vexabant gentem nostram.* Has moles propter situm & regionem Marshamus *in Canone p.* 84. Memphitis regibus tribuit, qui cum antiquissimis defierunt esse. Alii ad Salomonis tempora pyramidum structuram proferunt.

Etenim CHEMBES, qui maxi-

mam pyramidum exstruxit, mille annis, aut plus paullo, Diodorum, sub Augusto scribentem, antecessit *lib.* 1. *c.* 63. eiusque frater vel filius CHEBRES conditor alterius pyramidis, videtur socer Salomonis esse. VAPHRES aliis, cuius litteras ad Salomonem exhibet ex Eupolemo Eusebius 6. *Præp.Euang. c.* 32.

SISACVS extremis temporibus Salomonis, 2. *Reg.* 11. 40. eoque mortuo Hierosolymitarum direptor *cap.* 14. 25. Videtur Sesochis Manethonis esse, Herodoti ASYCHIS; Marshamo nobilis SESOSTRIS.

BOCCHORIS Diodori, ANYSIS Herodoti, exutus regno a SABACO Aethiope, in sacris litteris SOO 2. *Reg.* 17. 4. cui in Aethiopiæ regno THIPHAKA successit, ex Hiskiæ historia notus monarchia; in Aegypto autem.

SETHON, victor Senacheribi Assyrii. *Herod.* 2. 141. Vulcani sacerdos, Seuechus Africano.

PSAMMETICHVS commercia cum Græcis instituit *Herodot.* 2. 152. *Diod.*

Diod. Sic. 1. 66. tota Aegypto, oppressis cæteris regibus, potitur. *Diod. c. l.*

NECOS, Psammetichi filius, NECHO in sacris, Iudæorum oppressor 2. *Reg.* 23. 33. a Nebucadnezare victus, *Ierem.* 46, 2. Post PSAMMIN filium, sex annorum regem successit.

APRIES, in sacris HOPHRA *Ierem.* 44. 30 vel חפרע Haprea, vid. Scal. ad Euseb. p. 82.

AMASIS, Aprie per tumultum deiecto, *Herod.* 2. 169. *Diod. Sic.* 1. *cap.* 68. mortuus post diuturnum imperium (LV. annorum *Diod. Sic. c. l.* XLIX. *Herod.* 3. 10.) cum Cambyses Aegyptum bello adortus esset.

PSAMMENITVS, filius Amasis, a Cambyse victus & interfectus. *Herod.* 3. *c.* 10. 15.

Ab hac victoria, & sub Dario, Persis parebant Aegyptii: rebellantes vltimo Darii Hystaspis anno, *Herodot.* 7. 4. Xerxes, recens rex, in ordinem redegit, imposito præfecto,

ACHAEMENE, fratre suo, Darii filio, quem

INA-

INAROS, Libyæ rex, interfecit *Herod.* 7. 7. ipſe poſtea ab Artaxerxe in crucem actus. *Thucyd.* 1. *p.* 72.

AMYRTAEVS, qui Inaro ſublato, & eiectis ex Aegypto Athenienſibus, *ἐν τοῖς ἕλεσι*, *in paluſtribus* regnabat, locis Perſarum militi inacceſſis. *Thucyd. c. l.*

Filii tamen horum, Inari THANNYRA, Amyrtæi PAVSIRIS principatum paternum a Perſis impetrarunt, ſtipendiarii reguli, vel præfecti. *Herod.* 3. 15.

Grauis ſecuta eſt defectio, quam Mnemnon Artaxerxes ſanare penitus non potuit, quamuis Iphicrate vteretur Athenienſi. Ea tempeſtate

NEPHREVS a Lacedæmoniis contra Artaxerxem Mnemonem ad ſocietatem vocatus. *Diod. Sicul.* 14. 80. Iuſtinus vocat 6. 2. *Hercynionem*, Euſebius Chron. *Nepheritem.*

ACORIS Aegyptiorum res contra Perſas tuebatur, vſus Chabria Athenienſi, *Diodor.* 15. *c.* 29. cui poſt breuem aliquorum dominationem ſucceſſit

NECTANEBIS *Diodor.* 15. *c.* 42. ſed aliis ſuſpectus.

TA-

TACHOS, *a* Thacus, Teos vel Taos quibusdam, cui Agesilaus cum mercenario milite opem tulit: qui vero *b* offensus a rege defecit ad *c* patruelem eius.

NECTANEBIN, eumque non minus contra *d* intestinos hostes, quam contra Persas defendit. *Plut.* & *Nep. in Ages.* Hunc tandem Ochus rex Persarum debellauit, & satrapam imposuit Aegypto, quo in statu mansit ad imperium vsque Macedonicum. *Diodor.* 16. c. 52.

Hæc longius, quam pro instituto Tabularum, deduximus, quia in obscuris rebus ac dubiis locus non est

 bre-

a Ταχῶς Diodoro, Plutarcho & Athenæo: in Nepote litera *h* transposita: *Teos* Africano: *Taos* Aristoteli 2. *Oecon.*

b irrisus ob corporis breuitatem, *Athenæus* 14 *cap.* 1.

c Filium vocat Diodorus 15. cap. 92. ἀνεψιοὶ *patruelem* Plutarchus p. 617.

d contra nouum regem inter turbas ab Aegyptiis creatum, ἐκ Μένδητος, *Mendesium* patria. *Plutarch.cit.loc.* Adde *Vsser.Chron.V.T.p.* 269.

breuitati. Breuiores autem iusto fuimus, si quis numerum dynastiarum ineat, e quibus antiquissimas tantummodo, quæ non sola temporis successione, sed regionum etiam partitione distinguebatur, p. 166. nominasse sufficiant. Vid. Cl. Marsham. *Sæculo I.*

Regnum Lydorum.

INitium huius regni secundum Eusebium biennio Olympiadem primam antecessit: sed longe antiquius est Heraclidarum in illa Asiæ parte imperium, e quibus Eusebius tantummodo IV postremos numerauit, forsan quod priorum nomina ignota erant. *Scal. Isag. pag.* 153. *Marsh. p.* 534. Sunt autem, quos Eusebius nominauit,

ARDYSVS regnans XXXVI annos, temporibus prophetarum, Hoseæ, Amos, Ioel. *Euseb.*

ALYATTES an. XIIII. *Euseb.*

ME-

MELES, primus Sardibus vtens regni, sede & metropoli. *Herod.* I. 84. regnauit ann. XII. *Euseb.*

CANDAVLES, vxoris pulchritudinem infeliciter euulgans. *Herod.* I. 7. *Iustin.* I. 7. ann. XVII.

GYGES oppressor Candaulis, ann. XXXVI. *Herod.* I. 12. *Iustin. c. l.*

ARDYS, filius Gygis, Prienes expugnator, ann. XXXVII. *Herod.* I. 15. *Eus.*

SADYATTES, filius Ardys, ann. XII. *Herod.* I. 16. vel XV. *Euseb.*

ALYATTES II contra Cyaxarem Medum bella gerit. *Herodot. c. l.* ann. XLIX.

CROESVS filius Alyattis, annos XIV regnauerat, cum a Cyro *a* acie victus regno exueretur *Herod. c.* 86.

a Ex primo prælio, in regione Pteria ad Sinopem commisso, æquo Marte discessum: altero in campis Sardianicis victi Lydi, & intra mœnia compulsi, obsessi, capti. *Herod.* I. 76. 80.

Monarchia Persarum

CYRVS, Crœsi victor, Iudæorum liberator a Scythis oppressus. *Herodot.* 1. *Iustin.* 1. 7. 8. annos XXX.

CAMBYSES Aegyptum subegit. ann. VIII.

*Magorum vel SMERDIS regnum septem mensibus interuenit.

DARIVS Hystaspis filius, Iudæis fauet, Europæos Scythas bello inuadit, a Miltiade vincitur. Annos XXXVI regnauit.

XERXES cum numeroso exercitu ex Græcia fugatus. R. ann. XX.

ARTABANVS, percussor Xerxis, post septem menses ab Artaxerxe perimitur *Diod.* 11. *c.* 69. *Iust.* 3. 1.

ARTAXERXES Μακρόχειρ *Longimanus*, Xerxis filius, Esræ & Nehemiæ instaurationem Hierosolymorum permittit. *Vid. p.* 19.) Regnauit annos XL.

XERXES menses II } *Diodor.* 12. *c.* 64.
SOGDIANVS mens. VII } *&* 17.

DA-

DARIVS *Nothus*, Peloponnesii belli tempore: annos XIX. regnauit: amisit Aegyptum rebellione, *Syncell. p.* 255. Ab huius anno secundo Scaliger & alii LXX hebdomadas inchoant: Cappellus ex septimo patris Artaxerxis.

ARTAXERXES *Mnemon*, victor Cyri, fratris æmuli: contra Ægyptios rebelles varie pugnat: regnat annos * XL. *Xenoph. ἀναβασ. Diod.* 15.

*Euseb. & Syncell. XL. annos Mnemoni tribuunt: XLIII. Diodorus l. 13. c. 108. & l. 15 c. 93.

ARTAXERXES *Ochus*, filius Artaxerxis Mnemonis, crudelis *Iustin.* 10. 3. Aegypti recuperator, *Diod.* 16. Rex XXVI. annorum.

ARSES, Ochi filius, ab eunucho Bagoa in thronum euectus & deturbatus ann. IV.

DARIVS *Codomannus*, annorum VII rex: ab Alexandro victus & exutus regno.

* Stetit Persarum regnum annis CCCXXXI *Scalig.*

Bella Græciæ liberæ externa.

1 Argonauticum, *Diodor*. 4. *c*. 41. *seq*.
2 Troianum, *Hom. Virg*.
3 Persicum
I. cum DARIO Hystapsis. *Nepos Milt. Iustin*. 2. 9.
II. cum XERXE, prœliis factis ad Thermopylas, *Iust*. 2. 11.
Artemisium, *Nep. Themist*. 3.
Salamina *idem*.
Platæeas, *idem in Pauſ*.
Mycalen, *Diod*. 11. *c*. 34.
Cyprum, *idem c*. 60.
Eutymedontem fl. *idem c*. 60.
III. cum ARTAXERXE Mnemone á Spartanis gestum *Nep. in Ageſ*. *Iust*. 6. Vicit pro Persis Conon ad Cnidum *Nep. c*. 4. *n*. 4. *Diod*. 14. *c*. 84.
4 Sociale Atheniensium *Nep. Chabr*. 4. *Diod*. 16. *c*. 21.

* Mittimus obscuriora, e. g. cum Thracibus Edonis propter Amphipolin. *Nep. in Cim. c*. 2 *Thucyd*. 1. *p*. 66. & aliud, *Nep. in Iphicr*. *c*. 2.

Bella Græciæ liberæ ciuilia.

1 Peloponnesiacum, scriptore *Thucydide*, & *Iustino libb* 3. 4. & 5.
2 Corcyræum, *Nep. Themist.* c. 2. non satis explicabile. vid. Bœcl.
3 cum Aegynetis, *Diodor.* 11. *c.* 78. *Cic.* 3. *Off. c.* 11.
4 Megarense cum Atheniensibus, *Iustin.* 2. *c.* 7.
5 Messenium { I. triplex cum Lacedæm. *Iust.* 3. *c.* 4. & 5. II cum Argiuis, *idem* 32. *c.* 1. }
6 Thebanum pugna ad { Coroneam, *Nep. Ages.* & *Diod.* 14. 85. Thebas, *Nep. Chab.* 1. *Diod.* 15. *c.* 32. Naxum, *Diod.* 15. *c.* 34. Leuctra, *idem c.* 55. Mantineam, *Nep. Epam.* }
7 Corinthium, *Nep. Iphicr.* 2. & *in Ages.* 5.
8 Phocense { I *Diodor.* 11. *c.* 79. II siue sacrum. *Iust.* 8. }

Prœlia belli Peloponnesiaci grauiora.

- Vicerunt
  - Athen. ad
    - Naupactum, *Thuc.* 2. *p.* 157. *Iust.* 3. 7.
    - Argos Amphiloch. *Thucyd. p.* 246.
    - Abydum, *idem* 8. ext. *Diod.* 13. *c.* 39.
    - Abydum iterum, *Diod. c.* 45. *Nep. Alcib.* 5.
    - Cyzinum, *Diod. c.* 50.
  - Spartani
    - Arginusas, *idem c.* 98.
    - ad Amphipolin, *Thuc.* 5. *p.* 350.
    - in Sicilia circum Syracus. *Iust.* 4. *c.* 4. & 5.
    - ad Oropum s. Eretriam, *Thucyd.* 8. *p.* 613. *Diod.* 13. *c.* 34.
    - ad Notium, *Diodor. c.* 71.
    - ad Mitylenas, *Diod. c.* 77. *Iust.* 5. 6.
    - ad Ægos flumen, *Diod. c.* 105. *Nep. Alcib.* 8.

Græcia ſubiugata

Sub iugum miſerunt

1 Philippus Amyntæ { ſinſidiis in bello Sacro; *Iuſt.* 8. euerſa Olyntho. *Iuſt.* 8. 3. prœlio ad Chæroneam, *Iuſt.* 9. 3.

2 Alexander M. euerſis Thebis, *Iuſt.* 11. 3. & 4.

3 Antipater bello { Spartano *Curt.* 6. 1. Lamiaco *Diod.* 17. c. 111. & 18. c. 8.

4 Caſſander, *Iuſt.* 14. 5, 5.

5 Antigonus Gonatas, *Iuſt.* 26. 2.

6 Antigonus Doſon, *Iuſt.* 28, 4.

7 Philippus Macedo vltimus, *Flor.* 2, 7. *n.* 4.

8 Romani { Aetolis victis *Flor.* 2. 9. deleta Corinth. *Flor.* 2, 16. Tunc Achaia in prouinciæ formam redacta, *S. Ruf. c.* 7.

Mace-

Macedoniæ Reges post mortem Alexandri M.

1 PHILIPPVS ARIDAEVS sub tutore Antipatro. *Iust.* 13. 4. *Diod.* 18. 2.

2 CASSANDER, Antipatri filius, sæuus in Alexandri familiam, *Iust.* 15. 2.

3 DEMETRIVS Poliorcetes inuadit regnum & amittit, *Iust.* 16. 2.

4 PYRRHVS *Epirota*, *Iust.* 16. 2.

5 LYSIMACHVS Thraciæ rex eiecto Pyrrho, *Iust.* 16. 3.

6 SELEVCVS rex Syriæ, *Iust.* 18. 2. 4.

7 PTOLEMAEVS *Ceraunus*, *Iust. ibid.*

* aliquot dierum Reges intercessere.

8 ANTIGONVS *Gonatas*, Poliorcetæ fil. *Iustin.* 26. 1. ann. 44.

9 DEMETRIVS Gonatæ fil. *Iust.* 26. 2. 11. & 28. 1. 1.

10 ANTIGONVS *Doson*, tutor pupilli Philippi, *Iust.* 28. 3.

11 PHILIPPVS, victus a Roman. *Flor.* 2. 7.

12 PERSES, Philippi fil. in triumpho ductus, *Flor.* 2. 12.

13 PSEVDOPHILIPPVS, *Flor.* 2. 14. *Vell.* 1. 11. Fit prouincia Romana.

Pto-

Ptolemæi siue Lagidæ.

Aegypti post Alexandrum M. reges.

1 PTOLEMAEVS LAGI filius, SOTERIS cognomento clarus. *Ioseph.* 12. 1. *Iustin.* 13. 4. Regnauit annos XXXIX.

2 PTOL. PHILADELPHVS, bibliothecam instruit. *Ioseph.* 12. 2. ann. XXXVIII.

3 PTOL. EVERGETES, Seleuco propter sororem bellum infert, *Polyb.* 5. 58. *Iust.* 27. c. 1. ann. XXIV.

4 PTOL. PHILOPATOR, parricida, victor Antiochi *M. Iust.* 29. 1. & 30. 1. ann. XIX.

5 PTOL. EPIPHANES, pupillus a Rom. defensus, *Iustin.* 30. 2. ann. XXIII.

6 PTOL. PHILOMETOR, Ephiphanis filius, Romana legatione ab Antiochi Epiphanis iniuria & insidiis liberatus, *Vell.* 1. 10. *Iust.* 34. 2. & 3. ann. XXXV.

7 PTOL. a EVERGETES II., etiam PHYSCON cognominatus, homo impu-

a Eusebius in Chron. & Syncellus p. 290. inter Philometorem & Physconem interponunt *Euergetam II.* & Scaliger ad Eus. p. 137. *tres,* inquit, Εὐεργέται *cognominati, tertius, septimus, & octauus.* Aliter veteres. Strabo l. 17. p. 547. Φιλομήτορα ἀδελφὸς διεδέξατο ὁ δεύτερος Εὐεργέτης, ὃν καὶ φύσκωνα προσαγορεύουσι, *Philometori frater successit, Euergeta II. quem & Physconem dicunt.* Ioseph. 12. c. 5. τελευτᾷ Πτολεμαῖος ὁ καλούμενος Ἐπιφανὴς καταλιπὼν δύο παῖδας ἔτι βραχεῖς τὴν ἡλικίαν, ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος φιλομήτωρ ἐκαλεῖτο, φύσκων δὲ ὁ νεώτερος, *Moritur Ptolemæus Epiphanes, relinquens duos filios impuberes, quorum maiori Philometoris, minori Physconis cognomen fuit.* Et hic Physcon fratri Philometori succesit, vt præter Iosephum l. 2. adu. Apion. p. 1064. etiam Clemens Alexandr. 1. Strom. p. 243. auctor est. Etiam Athenæo 12. c. 22. idem est Εὐεργέτης, & qui γαστρὸς μεγέθει *ventris mole* laborat ἕβδομος *septimus* Ptolemæus. Nullus heic medius aut tertius Euergetes. Nec in nummis aliter, quam ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΦΥΣΚΩΝΟΣ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ. Chronologiam vtriusque fratris vide in Annal. Vsserii.

a impuriſſimus & immanis crudelitatis, antea Cyrenaicæ rex, poſt fratris Philometoris mortem XV annis Aegypto præeſt, *Diod. in Excerpt. Valeſ. p.* 350. & XIV exul patriæ & agnatis damna infert, atque ita XXIX. annis poſt fratrem ſcelerate vixit. *Clem. Alex.* 1. *Strom. p.* 243. Fortuitum tantis malis ſolatium accidit. Fugientibus enim crudelitatem ciuibus, rex Ariſtarchi olim diſcipulus, grammaticos, philoſophos, geometras arceſſiuit, qui litterarum ſtudia, bellis fere extincta, mire reſuſcitaruut. *Athenæus lib.* 4. *extr.*

8 PTOL. LATHVRVS, filius Phyſconis, etiam PHILOMETOR *b* Pauſaniæ dictus

a Valer. Max. 9. 1. extr. 5. Iuſtin. 38. 8. Aegyptii ergo κακεργέτην pro *Euergeta* dixerunt. *Athenæus* 4. *extr.* & 12. *c.* 12.

b Pauſaniæ Attic. p. 7. ὄκδοος *octauus* a Ptol. Lagi *Philometoris* cognomen habuit ἐπὶ χλευασμῷ· οὐ γάρ τινα τῶν βασιλέων μισηθέντα ἴσμεν ἐς τοσόνδε ὑπὸ μητρὸς, *per illuſionem, neque enim vllum regem maiori odio matris agitatum ſcimus.*

dictus, cum regnasset cum matre inuida annos x, pellitur ab eadem, & substituitur frater.

9 PTOL. ALEXANDER, matricida, cum matre, aut nomine illius mater, imperat annos XVIII, quam cum interfecisset, ipse pellitur, reuocaturque

PTOL. LATHVRVS ex Cypro, & VIII. annis solus imperat, *Iust.* 39. *c.* 4. *&* 5. *Ioseph.* 13. 20. victor, cum Cypro lateret, Iudæorum, *ibid. c.* 21.

10 PTOL. DIONYSIVS, vulgo AVLETES, eiectus ob largitiones in Romanas factas restituitur per Gabinium *Dio Cass.* 39. *Cic.* 1. *Ep.* 1. 2. ann. XXX.

11 PTOLEMAEVS puer, Auletæ filius, Cleopatræ frater, sub tutore, obtruncat Pompeium, a Cæsare superatus perit. *Hirt. Alex. & Appian.* 2. *Ciu.*

12 CLEOPATRA cum Antonio victa vim vitæ suæ infert. *Dio* 51. *Flor.* 4. 11. Regnauit cum fratre, sola, & cum Antonio XXII. annos.

AEGYPTVS FIT PROVINCIA.

Reges

Reges Cyrenaici.

De vetustis Regibus Cyrenæorum, Scholiastes Pindari *principio Pyth.* 4. consulatur: heic de posterioribus, qui ad Lagidarum gentem pertinebant.

PTOL. LAGI primus Cyrenaicam suo regno adiecit *Diod. Sic.* 18. 21. *Iust.* 13. 6. Inde per regios fratres, aut agnatos, administrata.

MAGAS, obscuro patre & Berenice, Philadelphi regis matre, genitus, oppugnat Philadelphum, *Pausan. Att. p. 6.* quinquaginta annos regnat, *Athenaus* 12. *c.* 12.

AGAS Philadelphi filius, Euergetæ I frater: eius vxor Arsinoe, filia heres Berenice. *Iustin.* 26. 3.

DEMETRIVS Macedo, Gonatæ regis frater, Berenices sponsus, & socrus Arsinoes adulter, in adulterio interfectus, *Iustin. c. l.*

PTOLEMAEVS Euergetæ I, regis Aegyptii filius, alter maritus Berenices, *ibidem.*

* * *

PTOL-

Seleucidæ ſiue Syriæ post Alexandrum M. reges.

* Damaſcenum regnum, Dauidis aut Salomonis temporibus ortum; fundauit HADAD, cuius poſteri ἐπὶ δέκα γενεὰς *ad decem generationes* poſſederunt. *Nic. Damaſc.* apud Ioſeph. 7. *Antiq.* 6. Succeſſor BENHADAD victus ab Iſraelitis 1. Reg. 20. HASAEL tertius grauiſſime afflixit eosdem & Iudæos 2. *Reg.* 8. 12. vltimus REZIN a Tiglatpileſare ſublatos *c.* 16. 9. Hinc per ſatrapas regebatur ad Alexandri tempora.

1 SELEVCVS NICATOR late regnat *Iuſtin.* 13. 4. & 15. 4. VXOR APAME, vnde vrbium nomina. Annos XXXII imperio exegit, poſt Alexandri mortem XLIV.

2 ANTIOCHVS SOTER, fil. Seleuci. ann. XIX.

3 ANTIOCHVS, ὁ Θεός, ann. XV.

4 SELEVCVS CALLINICVS Thei fil. ann. XX.

5 SELEVCVS CERAVNVS, Callinici fil. ann. III.

6 AN-

6 ANTIOCHVS Magnus Cerauni frater, Romanis bellis notissimus, ann. xxxvii. *Appian. Syr.*

7 SELEVCVS PHILOPATOR, Magni filius, ann. xii.

8 ANTIOCHVS EPIPHANES, Philopatoris frater, in nummis ΘΕΟΣ ΕΠΙΦΑΝΗΣ, Iosepho 11. *Antiq.* 5. ὁ Σωτὴρ, hostis Iudæorum, ann. xi.

9 ANTIOCHVS EVPATOR, filius Epiphanis, sub tutore Lysia, *Iustin.* 34. 3. ann. 11.

10 DEMETRIVS SOTER, Philopatoris filius, obses Romæ, elapsus Antiochum & tutorem occidit, 1. *Macc.* 7. & *Zonar. ex Dione.* Σωτῆρος nomen a Babyloniis impositum, quos a malis præfectis liberauerat, *Appian.* p. 82. in nummo ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΕΤΡΙΟΥ ΘΕΟΥ ΦΙΛΟΠΑΤΟΡΟΣ ΣΩΤΗΡΟΣ, *Vaillant.* ann. xii.

11 ALEXANDER, ὁ τοῦ Βαλᾶ, BALA, genus mentitus *Iustin.* 36. c. 1. in nummo cognomina ΘΕΟΠΑΤΟΡΟΣ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ, ann. x.

12. DE-

12 DEMETRIVS NICATOR, filius Soteris, *Iustin.* 35. 2. *Epit. Liu.* 52. ann. 111. Post latet captiuus in Parthia. *Iustin.* 36. 1.

13. ANTIOCHVS VI. Alexandri filius, sub tutela Diodoti Tryphonis. *Liu. c.* 1. Cognomina ex nummo Medicæo addit Vaillantius, ΘΕΟΣ ΕΠΙΦΑΝΗΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ. Vulgare autem ENTHEVS putat ex male intellecto ANT. ΘΕΟΣ esse. Appianus non Antiochum, sed Alexandrum vocat.

14 TRYPHON, oppresso pupillo. *Iustin.* 36. in nummo ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ.

15 ANTIOCHVS VII, ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ, in nummo cognominatus, Eusebio SIDETES, frater captiui Demetrii, vincit Tryphonem, *Iustin. c. l.* Vulgare cognomen *Syncellus p.* 291. ab Side, Pamphyliæ vrbe (ἐκ Σίδης ἐλθών) deducit, quanquam Rhodo venisse, Appianus scribit; alii a צידא *venatione*, cui inprimis deditus fuit, *Plut. Apophtheg.* Acie a

I Phraa-

Phraate victus vim vitæ suæ intulit. *Appian.* an. IX.

DEMETRIVS ex captiuo iterum rex, *Appian. Iustin.* I. an. IIII.

16 ALEXANDER II. ZABINNA, Aegyptii mercatoris filius, a Physcone tanquam adoptiuus Antiochi immissus. *Iustin.* 39. 1. & 2. Iosepho 12. c. 17. est Ἀλέξανδρος ὁ Ζαβιναῖος, quasi זבין *emtus*, cuius nominis nec in nummis puduit, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΖΕΒΕΝΝΟΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ inscriptionem adhuc præferentibus. *Vsser.*

17 SELEVCVS V. filius Demetrii Nicatoris, Alexandri temporibus partem Syriæ tenens, a matre Cleopatra Aegyptia, Physconis sorore, interemtus, *Liu.* 60. *Iustin.* 39. 1.

18 ANTIOCHVS VIII, cognomine ΕΠΙΦΑΝΗΣ, vulgo GRYPVS, Demetrii Nicatoris & Cleopatræ minor filius, a matre contra Alexandrum rex constitutus, vt nomen penes filium, imperium penes matrem esset, *Iust.* 39. 1. Vnde in nummis

mis matris nomen & effigies præponitur, ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ, & superbiore titulo *p.* 337. *Vaillantii*: ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ ΘΕΑΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ. Matre interfecta se EPIPHANEM cognominauit. ann. XXIX.

19 ANTIOCHVS IX. PHILOPATOR, vulgo CYZICENVS, quod educatus in illa vrbe fuerat, *Ioseph.* 13. 17. filius Sidetis, frater vterinus Grypi, quo cum acerrime de regno dimicauit, *Iust.* 39. 2. ann. XVIII.

20 SELEVCVS VI, Grypi filius & Tryphænæ, in parte Syriæ regnat post patris mortem: victus a Cyziceni filio, in Cilicia a Mopsueatis, quibus tributorum exactione grauis erat, combustus. *Ioseph.* 13. 21. & *Appian. Syr.* Nummi titulus satis gloriosus: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΣΕΛΕΥΚΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΝΙΚΑΤΟΡΟΣ. *Vaillant p.* 368.

21 ANTIOCHVS X, Cyziceni filius, PIVS (εὐσεβὴς *Ioseph.* 13. 21.) cogno-

 mine

mine, ἀπὶ γέλωτι per *iocum* impoſito, quod Selenen vxorem duxit, quæ patri antea Cyziceno,& Grypo patruo nupſerat. *Appian. extrem. Syr.*

12 ANTIOCHVS XI. Grypi ex Tryphæna filius, gemellus frater Philippi. Epiphanis & Philadelphi ſibi cognomina imponit. Victus a Pio patruele perit *Ioſeph.* 13. 21.

13 PHILIPPVS, frater Antiochi XI, in parte Syriæ cum fratre Eucæro regnans, Pio alteram partem tenente, tandem tota Syria potius, *Ioſeph.* 13. 21. 22. Nummus inſcriptus ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ. *Vaill. p.* 390.

24 DEMETRIVS III. ſuperiorum frater, vulgo EVCAERVS (εὔκαιρος Ioſepho c. l.) a Pt. Lathuro contra Euſeben excitatus: victus a fratre, Arabum & Parthorum auxilio, & in Parthiam miſſus, captiuus diem obit. *Ioſeph.* 13. 22. Vaillant *p.* 378. huic nummum tribuit cum ſplen-

ſplendidis titulis ΦΙΛΟΜΗΤΟΡΩΣ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ, de quo Spanhem. *p.* 278. dubitauerat.

25 ANTIOCHVS II. DIONYSVS, Grypi & Tryphænæ quintus filius, regulus partis Damaſcenæ. Tam apud Ioſephum 13. c. 23. & 1. B. I. c. 4. Διονύσε cognomen habet, quam in nummo ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΔΙΟΝΥΣΟΥ.

* Hactenus Antiochi VII ſiue Grypi genus qui ex vxore Tryphæna quinque filios ſuſcepit, Seleucum, Antiochum & Philippum gemellos, Demetrium, & Antiochum cognomine Dionyſum. Singuli in certis partibus Syriæ regnarunt.

26 TIGRANES rex Armeniæ, a quo Philippum oppreſſum veroſimilius eſt, quam a Gabinio, vt Euſebius putat, captum, quod tempore illo Romanis cum Syris nullum bellum fuit. Interim Antiochus Euſebes ſiue Pius vel in Cilicia vel Commagene latuit. Tenuit annis XIIII. *Appian.* XVIII *Iuſtin.* quos conciliat Noris p. 222.

27 ANTIOCHVS XIII, Pii filius, cognomine ASIATICVS, in Asia, Tigrane Syriam tenente, educatus. Armeniorum exercitu post XIIII annos abducto, in regnum se patrium insinuat, & quod per Lucullum impetrasse videbatur, Pompeii seueritate ademtum. Hæc Pio, Cyziceni filio, accidisse Iustinus 40. 2. prodit, sed clare Appianus *Syr. p.* 83. *ed. Car. Steph.* Ἀντίοχος ὁ Ἀντιόχου τοῦ Εὐσεβοῦς *Antiochus Antiochi Pii filius*. Add. Hen. Noris Cenotaph. Pis. p. 222.

STRIA FIT PROVINCIA ROMANA.

Reges

Reges Commageni.

QVod ante Pompeii bella horum nulla occurrit mentio, vero plane est simile, ab vltimorum Seleucidarum aliquo occupatam & a Tigranis Syria avulsam fuisse Commagenen. Primus in ea rex memoratur.

ANTIOCHVS, qui Vaillantio est ipse Antiochus Asiaticus, Pii filius: aliis diuersus ab illo, quod Commagenus Pompeii amicitia dignus fuerit (ἐς Φιλίαν αὐτῷ συνῆλθε. Appian. Mithr. p. 404. ed. Toll.) Asiaticus vt indignus, reiectus. Quocunque modo se res habet, Pompeius huic Commagenen reliquit, addiditque trans Euphratem Seleuciam castellum. *Strabo* 16.

MITHRIDATES Antonium bello Actiaco secutus. *Plut. in Ant. p.* 944. Huius frater ANTIOCHVS, quod fratris legatum occiderat, Romæ damnatus a senatu & supplicio adfectus est, *Dio* 52. *extremo.*

MITHRIDATES II. regno donatus

ab Augusto, *Dio* 54. Non videtur e gente Seleucidarum fuisse.

ANTIOCHVS II. quo mortuo, ad ius prætoris Commagene vocatur, *Tac.* 2. *Annal.* 42. & 56.

PROVINCIA SVB TIBERIO.

ANTIOCHVS III, filius secundi, a Caligula recipit paternum regnum cum patre Ciliciæ, *Dio* 59. amittit sub eodem: recipit iterum a Claudio, *idem l.* 60. Tandem * suspicione fœderis Parthorum, Romam deportandus, Lacedæmone primum iubetur manere, mox Romam admittitur cum filiis, fitque Commagene iterum anno Vespasiani IIII. vt Iosephus 7. *Bell. c.* 28. accurate notauit.

PROVINCIA ROMANA.

* Eundem esse, quem Claudius restituit, & Vespasianus regno exutum Spartæ, dein Romæ regio cultu viuere permisit, vel ex filii *Epiphanis* nomine apparet, si Iosephi 7. Bell. 27. conferatur cum lib. Antiq. 19. extr. Hic Tacito 12. 55. memoratus, etiam, videtur eiusdem *Iochus* esse 13. c. 7,

Prin-

Principatus Hasmonæorum.

IVDAS, Maccabæus cognomine, Mattathiæ fil.

IONATHAN, frater Iudæ, dolo captus Ptolemaide, *Ioseph.* 13. 10.

SIMON, etiam frater, a genero Ptolemæo interfectus *Ioseph. c.* 14. ann. VIII.

IOANNES HYRCANVS, filius Simonis templum Garizim euertit, Idumæam subigit, ann. xxx.

ARISTOBVLVS, Ioannis filius, primus rex *Ioseph.* 13. 19. ann. I.

ALEXANDER, IANNAEVS cognomine, frater Aristobuli, victus a Lathuro & Eucæro, *Ioseph.* 13. *cap.* 21. & 22. ann. XXVI.

ALEXANDRA vidua. ann. IX.

ARISTOBVLVS ann. VI. in triumpho ductus a Pompeio.

HYRCANVS cum ANTIPATRO Herodis patre: a Parthis abductus *Ioseph.* 15. 2. tandem ab Herode interfectus *ibid. c.* 9.

ANTIGONVS a Parthis constitutus, a Sosio Antonii legato captus, securi percussus.

Reguli Emeseni.

Arabum Phylarchæ inter turbas Seleucidarum Emesam occupant

SAMPSICERAMVS, *Strabo* 16. quo nomine Cicero *Att.* 2. *epist.* 14. & 16. irrisionis caussa Pompeium notat.

IAMBLICHVS filius, *Strab. c. l.* Phylarcha Arabum dictus Ciceroni 15. *Ep.* 1. ab Antonio bello Actiaco interfectus. *Dio* 50.

ALEXANDER, Iamblichi frater, ab Augusto in triumpho ductus. *Dio l.* 51. *ineunte.*

IAMBLICHVS, nepos, ab Augusto principatum in Arabia recipit, *Dio* 54.

* Ignotum an alii intercesserint.

SAMPSICERAMVS II. Claudii temporibus, *Ioseph.* 18. 7. & 19. *c.* 7.

AZIZVS circumcisus vxorem duxit Drusillam, Agrippæ minoris sororem *Ioseph.* 20. *c.* 5.

SOHEMVS sub Vespasiano. *Ioseph.* 7. *Bell. Iud. c.* 27. (*Gr.* 28) De singulis trium posteriorum Iosephus Ἐμισῶν βασιλεύς.

Prin-

Principes Chalcideni.

PTOLEMAEVS MENNAEI (ὁ Μενναίου) obtinet Chalcidem, & Ituræorum montana, *Strab.* 16. actorum pœnam à Pompeio mille talentis redimit. *Ioseph.* 14. 5.

LYSANIAS, filius Ptolemæi, *Ioseph.* 14. c. 23. *extr.* ab Antonio Regis nomen & partem Arabiæ cum Ituræa accipit; ab eodem necatur, *Dio* 49. *Ioseph.* 1. *Bell. Iud.* 17.

An huius filius Lysanias *Luc.* 3. 1. disputatum est p. 116.

HERODES φιλοκολάυδιος Agrippæ maioris frater. *Seguin. Num. p.* 41.

AGRIPPA Minor a Claudio Chalcidem impetrat, quæ post quadriennium melioribus tetrarchiis permutatur. *Ioseph.* 20, 5.

ARISTOBVLVS rex Χαλκιδικῆς sub Vespasiano, *Ioseph.* 7. *Bell.* 27. *Gr.* 28.

* An ad hos pertinent οἱ περὶ τὸν Λίβανον τετραρχοῦντες *tetrarchæ ad Libanum?* SOHEMVS *Ioseph in vita sua p.* 1002. & filius THOLOMAEVS, Cæsaris Alexandrino bello adiutor, 14. *Anti.* c. 14. saltim finitimi fuerunt.

Reges Nabatæi.

ARETAS I, æqualis Antiocho Epiphani 2. *Macc.* 5. 8.

ZABDIEL vel ZABELVS, (Ζάβηλος) caput hoſpiti, Alexandro Balæ, præcidit, 1. *Macc.* 11. 7. & *Ioſeph.* 13. 8. Hic Alexandrum δυνάστην vocat.

MALCHVS educauit Antiochum VI, Alex Balæ filium, *Ioſeph.* 13. 9. corrupte Emalkuel, 1. *Macc.* 11. 39.

OBODAS Lathuri temporibus, vincit Alexandrum Iudæorum regem *Ioſeph.* 31. 21. *extr.*

ARETAS II, Obodæ filius *Steph. Byzant. in* Ἄυαρα: a Damaſcenis aduocatur contra iniurias Ptolemæi Mennæi, *Ioſeph. Bell.* 1. *c.* 14. hinc Aretarum imperium in Damaſco: defendit Hyrcanum contra fratrem Ariſtobulum, *ibid. c.* 5. a Scauro multatur *cap.* 9. videtur Iuſtini 39. *extr.*) Erotimus eſſe. *Voſſ.*

MALCHVS II. ciuilis Roman. belli temporibus *Dio* 48. *p.* 382. *Hirt. Alex. cap.* 1, interfectus ab Antonio

in

in Cleopatræ gratiam *Ioseph.* 1. *Bell.* *c.* 17. quamlibet Plutarchus Μάγχον (sic editum est) ἐξ Ἀραβίας, in auxiliis Antonii ad Actium fuisse scribit.

OBODAS II, aut potius eius procurator SYLLAEVS deceptor Aelii Galli, in Felicem Arabiam legiones ducentis, *Strab.* 16. ab Augusto capitis damnatus, *Ioseph.* 16. *c.* 16. & 17. *cap.*4.

ARETAS III, antea Aeneas, cum partem Arabiæ regeret *Strab.* 16. *p.* 537. defuncti Obodæ regnum & nomen inuadens, *Ioseph. cc. ll.* Gerodem tetrarcham vincit. 18. *Ant. c.* 7. Damascum per præfectum regit, 2. *Corinth.* 11.32. auxilia mittit Vespasiano *Ioseph.* 3. *Bell. c.* 5. *Gr.*

Principes Ituræorum.

Videri poterant ad Chalcidenos pertinere, quod Strabo Ptolemæo Mennæi τὴν Ἰτουραίων ὀρεινὴν *montana Ituræorum* tribuit, & Lysaniam, filium successorem Antonius Ituraæ regem dixit, vt pag. 201. narrauimus. Nihilominus quod Claudius Ituræam a Chalcide distinxit, illam prouinciam fecit, siue Syriæ addidit, hanc donauit Agrippæ: distincte quoque Ituræos recensebimus.

LYSANIAS a patre montana acceperat, reliquam partem ab Antonio cum regni nomine *Dio* 49. *p.* 411.

PHILIPPVS tetrarcha *Luc.* 3. 1. Si ex paterna hereditate, HERODES Lysaniæ interfecto videtur successisse.

AGRIPPA maior a Caio Cæsare constitutus. Vide supra p. 117.

SOHEMVS a Caligula rex constitutus *Dio* 49. quo mortuo, Ituræa Syriæ prouinciæ a Claudio adiecta, *Tac.* 12. 23.

Alius SOHEMVS rex Sophenes, dono *Neronis* *Tac.* 13. 7. etiam Emesenorum sub Vespasiano, *Ioseph.* 7 *Bell.* 27 (Gr. 28.) qui in Titi auxiliis fuit *Tac, Hist.* 2. 81. *&* 5. 1.

Reges

Reges Arſacidæ.

ſiue Parthici.

HActenus de regibus & dynaſtis, qui vtcumque ad regnum in Syria Macedonicum, & quidem intra Euphratem pertinebant: trans fluuium, qui a Macedonibus defecerint, nunc perſequemur, hoc eſt Parthos & Armenios. Parthi ſunt

ARSACES, אשכי *Aſchki* in Tarich Schickardi, a Callinico ſecundum Iuſtinum 41. *c.* 4. ſecundum alios ab anteceſſore eius Antiocho Deo deſciſcens.

ARSACES filius, cum Antiocho M. bellum gerens, *Iuſtin.* 41. 5.

PRIAPATIVS, al. PAMPACIVS, *ibid.*

PHRAATES, filius Priapatii, Mardorum domitor, *ibidem:* in vet. lib. PHARNACES.

MITHRIDATES frater Phraatis, Mediam imperio ſuo addit Elymaidem: Demetrium Syriæ regem vincit & captiuum tenet. Iuſtin. 36. 1, & 41. *extr.*

PHRAA-

PHRAATES II filius Mithridatis, soluit Demetrium, Sidetem opprimit. *Iust.* 38. 10. & 39. c. 1.

HIMERVS, Ἵμερος tyrannus ex præfecto Phraatis *Iustin.* 42. 1. *Athenæus* 11. 3. videtur is esse, qui Diodoro in Excerpt. Valesf. p. 376. dicitur Εὐήμερος ὁ Πάρθων βασιλεύς, *Euemerus rex Parthorum*.

ARTABANVS patruus antecessoris, Pampaci filius, *Iust.* 42. 2.

† Iustinus 42. 9. Artabano Mithridatem successisse scribit: sed Romana historia alios præmittit Mithridati, quos adnumeramus, Rein. Reineccium & Io. Bapt. Gramaye secuti.

PACORVS regnat, Lucullo in Armenia res gerente, *Xiphil.* 35. & is est, qui ad Sullam legatum miserat, *Plutarch.* Reineccio videtur esse amplificator Ctesiphontis, quem Ammianus PACORVM vocat 23. c. 20. Valesio autem vrbs est antiquior, quod eius mentionem fecerit in Antiochi M. bello Polybius 5. c. 45.

PHRAA-

PHRAATES III cum Pompeio de limite & iniuriis contendit, *Dio* 37. *Plut. p.* 637.

MITHRIDATES Magnus contra Armenios & Scythas bellum gerit: regno pellitur propter crudelitatem, *Iust.* 42. *c.* 3. 4. *Appian. Parth. init.*

ORODES, Mithridatis frater, victor & interfector Crassi, *Dio* 40. *Vel. Pat.* 2. 46. *Appian. Parth.*

PACORVS, etiam hic *rex* vocatur Tacito 5. *Hist.* 9. Floro 4. *c.* 9. Frontino 1. *c.* 1. *Strateg.* 6. Oros. 6. 18. quanquam cæsus est a Ventidio superstite parente. *Appian.*

PHRAATES IV alter filius Orodis, Antonii victor, *Vellei.* 2. 91. Augusto obsides dat, & signa Parthicis cladibus amissa restituit. *Dio* 54. *Strab.* 6. *extr.*

TIRIDATES, æmulus Phraatis, victus & profugus, ab Augusto impetrat in Syria *διαιτᾶσθαι*, id est versari, *Dio* 51. *p.* 456. & *l.* 53. *extr.*

VONO-

VONONES, Roma, vbi obſes erat, ad regnum euocatus, poſt reiectus, *Ioſeph.* 18. 3. *Tac.* 2. 2.

ARTABANVS II, in locum repudiati ſubſtitutus, *Tac.* 2. 3. & 6. 31. regno exutus 6. 36.

TIRIDATES a Tiberio ſubmiſſus PHRAATI, etiam obſidi, qui in Syria, aditurus paternum regnum, morbo perierat, *Tac.* 6. 32, cedit regno *c.* 44.

ARTABANVS iterum regnat *Tac. c. l.* cedente etiam CINNAMO, quem Parthi elegerant. *Ioſeph.* 20. *p.* 687.

BARDANES ſiue VARDANES, Artabani filius, Romanis bellum illaturus a ſuis cæditur *Ioſeph. c. l. Tac.* 11. 8.

GOTARZES, frater Bardanis, inſidiis ſublatus. *Ioſeph. c. l.*

VOLOGESES, etiam fil. Artabani, Neronis & Veſpaſiani temporibus, *Tac.* 12. 44. *Suet. Ner. extr.* & *Domit.* 2.

* In nummo nomen ΒΟΛΟΓΑΣΟΥ, *Spanh. p.* 86. & 425. Ioſepho Οὐολογέσης 20. c. 2. Dioni Οὐλόγαισος *l.* 63.

AR-

ARTABANVS III. falsum Neronem tuetur *Zonar. in Tito*, *Tac. Hist.* 1. 2.

PACORVS III. Traiani tempore, *Plin.* 10. *epist.* 16.

OROSES, frater Pacori, a Traiano subactus, *Theodos. in fragm. Dion.*

* Regis nomen varie scriptum : græce Ὀσρόης Pausan. Eliac. 1. p. 159. & Χοσρόης, præsertim in Persis, apud Zonarem: latine *Osroes*, *Osdroes* & *Cosdroes*, vt apud Spartian. in Adr. c. 13. add. Salmas. ad h. l. in Tarich. כשר *Casro*, unde χ vel C defendi potest.

PARTHAMOSPATES a Traiano datus, *Xiphil.* ab Adriano retractus *Spartian.* c. 5.

VOLOGESES II. temporibus Adriani, *Xiphil.* victus a L. Vero Marci fratre, *Aurel. Victor. Oros.* 7. 15.

VOLOGESES III. a Seuero repressus, *Xiphilin. p.* 325. *Spartian. c.* 16.

ARTABANVS IV, frater Vologesis, circumuentus a Caracalla, *Herodian.* 4. 11. a Persis victus tribus prœliis finem facit regni Parthici, Alexandri Seueri temporibus. *idem.* 6. 2. *Xiphil. in Alex.*

SVCCEDIT REGNVM PERSARVM.

Reges

Reges Armeniæ
maioris.

AB Alexandri temporibus Seleucidis paruit Armenia, vsque ad Antiochum M. quo victo ab Romanis, ARTAXIAS defecit & fœdus cum Rom. iniit, *Polyb. leg.* 59. post captus ab Antiocho Epiphane. *Appian. Syr.*

obscuri & ignoti successores.

TIGRANES a Lucullo & Pompeio victus.

ARTVASDES, filius Tigranis, etiam ARTABACES Dioni, ab Antonio interfectus *Dio* 47. Meminit eius Cicero 15. *Epist.* 2.

* Scribitur Artuasdes & Artauasdes.

ARTAXIAS, filius Artuasdæ, a suis occisus. *Tac.* 2. 3. *Dio* 54. *p.* 526. Parthorum vsus auxiliis

TIGRANES, frater Artaxiæ, Augusti auspiciis a Tiberio in regnum deductus, *Tac.* 2. 3. *n.* 4. *Dio cit. loc. Suet. Tib.* 9.

* Filios Tigranis vix gustasse imperium, ex Tacito constat c. l.

AR-

ARTVASDES ab Augusto datus, a Tigrane altero, fauentibus Parthis deturbatus non sine clade Romanorum. *Tac. c. l. n.* 5.

ARIOBARZANES Medus ductu C. Cæsaris impositus. *Tac. c. l. c.* 4.

ERATO femina } *Tac.* 2. *c.* 4. & *c.* 56.
VONONES }

ARTAXIAS, Polemonis & Pythodoridis filius, a Cermanico coronatus, *Tac.* 2. 56. 65. antea Zeno dictus, defunctus sene Tiberio, *Tac.* 6. 31. 2.

ARSACES, Artabani Parthi filius, *Tac. c. l. Dio p.* 635.

MITHRIDATES, Pharasmanis Hiberi regis frater, a Tiberio substitutus, *Tac.* 6. 23. & 11. 8. 1. & *c.* 9. 3. sed sub Claudio demum potitus, in vincula coniicitur a

RADAMISTO, *Tac.* 12. 47. filius Pharasmanis *cap.* 44. Armeniam occupat *c.* 45. a suis pellitur *cap.* 50. succedit

TIRIDADES, Vologesis Parthici frater, *c.* 50. tandem ab ipso Nerone diademate ornatus, *Tac.* 16. 23.

TICRA-

TIGRANES a Nerone impositus, pulso Tiridate, *Tac.* 15. 1. 1.

EXEDARES, exauctoratus a Parthis, vt sibi & Romanis inutilis, *Dio in fragm. Theodos. l.* 68. *p.* 778.

PARTHAMASIRIS a Traiano eiectus, Pacori filius, Hosrois frater genitus, *ibid. & pag. seq.*

ARMENIA * PROVINCIA ROMANA.

* Theod. ex Dione p. 780. Eutrop. 8. 2. & nummus Traiani apud Vaillant. p. 47. ARMENIA ET MESOPOTAMIA IN POTESTATEM P. R. REDACTAE.

Adrianus deseruit Armeniam, vt transeuphratæam, *Eutrop.* 8. 3. Ant. Pium autem & L. Verum Armeniis rursus reges dedisse, nummorum inscriptiones probant REX ARMENIAE DATVS, aut REX ARMENIIS DATVS, *Spanh. p.* 381. & sub Marco & Lucio Romanum præsidium Elegiæ, quod oppidum Armeniæ est, tumultu cæsum esse, Dio p. 802. notauit.

Seuero quoque se submisit Armenius rex, *Herodian.* 3. 9. quem Caracalla euo-

euocatum in vincula coniecit *Xiphil.* 77. hunc Armenii tumultu vlti sunt, & Cararalla Αρμενίων ὀυκ ἐκράτησεν, id est Armenios non subegit, *Zonar.*

Sub Maximino Thrace erant ὑπήκοοι *subiecti* Romanis, *Herodian.* 7. 2. & quod Zenobia in castris suis Armenios habuerat, *Armeniaci* nomen adsumsit Aurelianus. *Vopisc. cap.* 30.

Constantio res contra Persas gerente, rex Armeniæ ARSACES erat, fidus & amicus Romanis, *Ammian.* 20. *cap.* 20. Sic Armenia a Romanis, Parthis certatim possessa, amissa fuit.

Reges

Reges reliqui Trans-euphrataei.

Media quoque, Albania, & Iberia suos reges habuerunt Parthis plerumque subditos, interdum de libertate cum ipsis certantes.

Triumuiratus tempore MEDIS praeerat ARTAVASDES Romanorum amicus, postea a Parthis superatus, *Dio* 49. *extr.* PACORVS Tiberio remp. Romanam gerente, frater Vologesis, *Ioseph.* 20. 2.

IBERIAE rex ARTACES a Pompeio victus & in deditionem acceptus, *Eutrop.* 6. 11. PHARNABAZVS victus ab Antonio legato *Dio* 49. *p.* 406. MITHRIDATEM Caligula in vincula coniecit, Claudius regno restituit, *Dio* 60. PHARASMANES successit *Tacit.* 11. 8. *&* 12. 35. alius PHARAMANES amicus Adriano & Pio. *Spart. c.* 17. *Capitol. c.* 9.

ALBANIAE praeerat ORODES, cum Pompeius orientem subigeret, *Eutrop.* 6. 11. ZOBERES ab Antonii legato superatus, *Dio* 49.

Regu-

Reguli Edeſſeni
ſiue Oſroeni.

Commune cognomen eſt *Abgarus*, quod Græci quidem Αὔγαρος ſcribunt, ſed in nummis Pii, Seueri, Gordiani eſt ΑΒΓΑΡΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ. *Spanh. p.* 86. quæ ſine dubitatione verior ſcriptura eſt. Præcipui fuerunt.

ARIAMNES ABGARVS deceptor Craſſi, *Dio* 40. *p.* 129. Arabum φύλαρχος, *Plutarch. p.* 555.

ABGARVS, quem Chriſto epiſtolam ſcripſiſſe crediderunt, *Euſ. H. E.* 1. 13.

ABGARVS ſub Claudio, Abbarus corrupto Tacito & rex Arabum, *Ann.* 12. *c.* 12.

ABGARVS Traianum conuiuio excipiens, *Theodoſ.* excerpt. Dionis. *pag.* 780.

ABGARVS ab Antonino Pio auctoritate ſola ex orientis partibus deductus. *Capitol. c.* 9.

ABGARVS a Seuero in fidem receptus, *Herodian.* 3. 9. a Caracalla contra fidem & amicitiam in vincula coniectus, *Xyphil. p.* 352.

K Arme.

Armeniæ minoris reges.

MITHRIDATES Magnus, *Eutrop.* 5. 3.

DEIOTARVS, *Hirt. Alex.* 67. *Eutrop.* 6. 11.

POLEMO ab Antonio datus, *Dio* 49. *extr.*

MEDVS, *Dio Caſſ.* 54. *pag.* 526. de quo ſupra *p.* 64. præſcripſimus.

ARCHELAVS Cappadox videtur tenuiſſe. *Noris Cenotaph. p.* 337

TIGRANES, Herodis M. nepos, a Tiberio ſupplicio adfectus, *Ioſeph.* 18. 7. *Tac.* 6. 40. qui quidem Armeniæ regem ſimpliciter vocant, ſed Minoris intelligendum eſſe, CL. V. Hen. Noris c. l. demonſtrauit.

COTYS, Claudii æuo, *Ioſeph.* 19. 7. *Tac.* 11. 9.

Hos diſtinguimus ab Armeniis, vt Ciseuphratæos a Transfluminalibus. Nunc Aſiæ regna, quæ inter Amanum & Helleſpontum fuere, quartam partem monarchiæ Græcæ, ingrediemur.

Reges

Reges Pontici.

MITHRIDATES ab Antigono fugiens conditor regni, *Appian. Mithr.* cognomine ὁ κτίστης vixit annos LXXXIV, *Lucian. in μακροβ.*

* Successores non satis noti, neque numerus eorum certus. Appianus, quem secuti sumus in historia, Mithridatem, Romanorum hostem, vocat ἕκτον ἀπὸ τοῦ πρώτου Μιθριδάτου *sextum a primo Mithridate*, quae verba in Gelenii versione non apparent: habentur autem in vtroque Graeco codice Caroli & Henrici Stephanorum, vertitque ante Gelenium P. Candidus. Si saluus est numerus Appiani, oportet omnes, quod de primo & vltimo constat, longaeuos fuisse, alioqui spatium, quod Antigonum inter & Pompeium est, non explebitur. Desideratur successor τοῦ κτίστου.

MITHRIDATES, Sinopenses bello premit, filiam Laodicen Antiocho M. locat, *Polyb.* 4. *c.* 56. *& l.* 5. *cap.* 43. huius.

PHARNACES filius, auus magni Mithridatis, *Iustin.* 38. de quo p. 48. plura tradidimus. add. *Liu.* 40, 20.

MITHRIDATES EVERGETES, Ro-

manorum in Punico bello socius. *Appian.* Eius filius.

MITHRIDATES, EVPATOR & DIONYSVS cognominatus, Euergetæ filius, a Lucullo & Pompeio deuictus. Hic Bosporum & Colchidem suo regno adiecit, *Strab. pag.* 205. & 378.

† Pontus a Pompeio adiicitur Bithyniæ. *Dio summar.* 37.

PHARNACES, Mithridatis filius, rex Bospori, inuadit paternum regnum, a Cæsare vincitur. *Hirtius Alex.* 34. *seq. Suet. Iul.* 35.

DARIVS, Pharnacis filius, ab Antonio acceptum regnum breui tenet tempore, *Appian.* 5. *Ciu.*

POLEMO ab eodem Antonio constitutus. *Dio* 49.

PYTHODORIS Polemonis vidua, *Strab.* 12.

POLEMO filius, *Dio* 59. *Ioseph.* 19. 7. quo concedente, Nero prouinciam fecit, *Suet.* 18. *Eutrop.* 7. 9.

Reges

Reges Cappadociæ.

ARIARATHES ab Eumene & Perdicca victus. *Diodor.* 18. *c.* 16. *Iust.* 13. 6.

ARIARATHES II. filius, inter ciuiles motus Seleuci & Antigoni. *Diod. c. l.*

ARIAMNES *ibid. & Iust.* 27. 3.

ARIARATHES III. gener Antiochi Dei, *Diod. c. l. Iust.* 29. 1.

ARIARATHES IV, Antiochi M. gener, *Diodor. c. l.*

ARIARATHES PHILOPATOR, eruditus, Romanis amicus, *Diodor. c. l. Excerpt. Valeſ. p.* 325. a ſuppoſititio fratre Oropherne viribus Demetrii Soteris pellitur, *Polyb.* 3. *c.* 5. *Liu. epit.* 47. Romam queſtum venit, *Polyb. leg.* 126.

OROPHERNES, pulſo Ariarathe, *Polyb. Excerpt. p.* 1470. *ed. Gronou.*

ARIARATHES per Attalum Philadelphum Romanis auſpiciis reſtitutus, *Polyb. c. l. Diod. Excerpt. Valeſ. p.* 169. interit bello Ariſtonici, *Iuſtin.* 37. 1.

LEODICE τεκνοφόνος, *Iuſt. c. l.*

ARIARATHES VI. subtractus sæuitiæ matris, occiditur a Mithridate vxoris fratre, per Gordium, *Iustin.* 38. 1.

NICOMEDES Bithynus inuasor, statim pulsus ab æmulo Mithridate. *ibid.*

ARIARATHES VII, Laudiees fil. in colloquio interfectus, *Iust. c. l.*

ARIARATHES fictus, Mithridatis filius, sub rectore Gordio, *ibid.*

ARIARATHES VIII, Asiaticus, frater eius, qui in colloquio interfectus fuerat *Iustin.* 38. 2. pulsus a Mithridate moritur animi ægritudine, *ibid.*

Nicomedes subornat tertium filium, cui pari dolo respondet Mithridates: neuter a senatu Rom. admissus, sed

ARIOBARZANES rex datus. *Iust. c. l.* & per Syllam prætorem deductus, eiecto Gordio, *Plut. p.* 453

ARIOBARZANES filius, *Cic.* 15. *Epist.* 2. a Cassio oppressus, *Supra p. 63.*

ARIARATHES frater, ab Antonio expulsus, *Dio* 49. substitutus.

SISIN-

SISINNA, in matris formosæ gratiam, *Appian* 5. *Ciu.*

ARIARATHES, sublato Sisinna, rursus breuiter regnat, quo iterum expulso, ab Antonio subrogatur

ARCHELAVS * post quinquaginta annorum imperium a Tiberio eiectus, *Tac.* 2. 24. & 56. *Suet. c.* 37.

CAPPADOCIA FIT PROVINCIA.

* Archelai huius genus tradidit Strabo l. 12. pag. 334. latius deduxit H. Noris Cenotaph. Pis. p. 225. Nempe pronepos fuit Archelai ducis Mithridatici aduersus Syllam in Græcia, qui bello II. Mithridatico ad Romanos defecit: nepos Archelai, Comani pontificis, Aegyptiorum, exulante Auleta, semestris regis, cui Berenice filia Auletæ, regnans nupserat, prælio occisi a Gabinio, restitutore Auletæ: filius Archelai itidem pontificis Comani, ex Glaphyra, matre Sisinnæ, sed patrem Cæsar abdicauit sacerdotio, substituto Lycomede. *Hirt. Alex. B. c.* 65.

Reges Bosporani.

MITHRIDATES Magnus Ponto suo adiecit Bosporum Cimmerium, *Strab. l.* 7. etiam Colchidem, *l.* 12.

PHARNACES, filius Mithridatis, a Pompeio constitutus, *Dio* 42. victus a Cæsare, *Sueton.* 35. cecidit prælio contra Asandrum, *Appian. Mithrid. extr.*

MITHRIDATES Pergamenus, Cæsaris dono, *Hirt. Alex. extr.* fructum regni non percepit, nec Asandro præualuit, qui id inuaserat.

ASANDER ab Augusto confirmatus & regis auctus nomine, *Lucian. in Macrob.* Nummus *apud Spanh. p.* 461. ΑΣΑΝΔΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ.

SCRIBONIVS regnum inuasit, demortuo Asandro, mox oppressus a suis. *Dio* 49. *p.* 538.

POLEMO Ponticus, *Dio c. l.*

POLEMO, Polemonis filius, cui pro Boſporo Ciliciæ partem dedit Claudius, *Dio* 60. *p.* 670.

MITHRIDATES a Claudio datus, *Dio c. l.* poſt exſul. *Tacit.* 12. 15.

COTYS frater ab Romanis datus. *Tacit. ibid. & ad hunc Lipſius.*

Poſthæc proprios reges ſuæque gentis habuerunt, qui SAVROMATAE dicebantur. Appianus *extr. Mithrid.* νῦν δέ εἰσιν οἰκεῖοι, *noſtra*, id eſt Adriani, *ætate proprios* (reges) *habent*, qualis rex SAVROMATA fuit Traiani æuo, *Plin.* 10. *Epiſt.* 13. 14. 15. & alius SAVROMATA rex Seueri tempore. Nummus cum capite Seueri radiato inſcriptus:

ΒΑΣΙΛΕΩΣ ϹΑΥΡΟΜΑΤΟΥ. *Spanh. p.* 462.

Reges Paphlagoniæ.

MORZES Antiochi M. temporibus, *Liu.* 38. 26.

PYLAEMENES EVERGETA, Romanorum in Ariſtonici bello ſocius, *Eutrop.* 4. 9.

PYLAEMENES a Mithridate pulſus, *Eutrop.* 5. 3.

NICOMEDES Bithynus inuadit partem, & filio ſuo, ficto nomine, vindicat, *Iuſtin.* 37. 4. pellitur a Mithridate, *Oroſ.* 6. 2.

PYLAEMENES & ATTALVS fratres, a Romanis reſtituti, *Eutrop.* 6. 11. *Strab.* 12. *p.* 372.

DEIOTARVS PHILADELPHVS, *Strab.* 12.

Adiicitur prouinciæ Bithyniæ ab Augusto, *Strab. c. l.*

Reges

Reges Bithyniæ.

ZIPOETES Antiochi Soteris temporibus *Memn. Ecl.*

NICOMEDES Zipœtis filius, conditor Nicomediæ, *Tzetzes Chil.* 3. *Pausan. Eliac.* 1. *p.* 159. add. *L. Holſten. ad Steph. p.* 225.

ZELA, filius Nicomedis, *Steph. Byz. in* Ζῆλα. *Athen.* 2. *c.* 17.

PRVSIAS, filius Zelæ, *Strab.* 12. *p.* 388. ex Rom. hiſtoria notiſſimus, *Liu.* 37. *c.* 25. Annibale vſus, *Nep. c.* 10.

NICOMEDES II, Pruſius filius, parricida, *Liu. Epit.* 50. *Iuſtin.* 34. 4.

NICOMEDES III, Nicomedis filius, a Mithridate pulſus, ab Romanis defenſus, *Iuſtin.* 38. 3. quos heredes ſcribit, *Vell. Pat.* 2. 4. *&* 39.

PROVINCIA ROMANA.

Reges Pergameni.

1 PHILETAERVS.

2 EVMENES fratris fil.

3 ATTALVS patruelis, rex.

4 EVMENES filius, socius Rom.

5 ATTALVS, tutor.

PHILETAERVS, ASHENAEVS priuati, *Liu.* 42. *c.* 55. *l.* 45. *c.* 15.

6 ATTALVS Philometor. *Strab.* 13 cuius HERES POP. ROM.

De singulis actum pag. 50. 51.

Reges Ciliciæ.

Bello Mithridatico occupauerat Campeſtrem Tigranes: Tracheam prædones: angulum exiguum retinebant Antiochi, Pius & Aſiaticus. Fit per Pompeium

PROVINCIA ROMANA.

Antonius ſtatum mutat: Trachea Cleopatræ donata, partis regnlus fit

POLEMO, poſt id Ponti rex.

TARCONDIMOTVS tyrannus.

PHILOPATOR filius, ab Auguſto multatus.

TARCONDIMOTVS, frater, ab Auguſto in patrias poſſeſſiones reſtitutus.

ARCHELAVS Cilix.	ANTIOCHVS Commagenus.	POLEMO fil. circumciſus.

Reguli alii ignoti.

PROVINCIA SVB VESPASIANO.

* In parte tamen tolerauit Veſpaſianus regium imperium, eique ALEXANDRVM, filium Tigranis, regis Armeniorum a Nerone conſtituti, præfecit, *Ioſeph. l. 18. c. 7. extr.* niſi credas, hæc ante prouinciam acta fuiſſe. De ſuperioribus regibus plura dicta p. 55.

Gala

Galatarum principes.

DEIOTARVS tetrarcha, deinde rex. *Cic.*

Reliqui tetrarchæ obſcuri, vt DEMENECLIVS. cuius filius ADIATORIX ab Antonio princeps Heracleæ Ponticæ factus, ab Auguſto in triumpho ductus. *Strab.* 12. *p.* 374. item auus maternus Mithridatis Pergameni a Deiotaro oppreſſus, *Strab.* 13. *p.* 430. *Hirt. Alex. extr.*

DEIOTARVS filius itidem rex ab ſenatu appellatus, *Cic. Att.* 5. *Epiſt.* 17. & 21. videtur ante patrem mortuus: *ὑπέργηρων τε ὄντα ſenem extremo* Philippenſi bello. *Dio.* 47.

MITHRIDATES PERGAMENVS tetrarchiam aui materni a Cæſare recipit. *Hirtius* & *Strab. cit. loc*

AMYNTAS miniſter Deiotari, poſtea ſucceſſor, quo demortuo, Auguſtus regnum eius prouinciam fecit. *Dio* 53. *Strab.* 12. *Eutrop.* 7. 5.

Reges

Reges Epirenses.

PYRRHVS Archillis filius.

Successores per δέκα καὶ πέντε γενεάς, XV *generationes*, Pausan. Att. p. 11.

THARYPVS

ALCETAS

ARRYBA doctus.

AEACIDES,

PYRRHVS Rom. hostis.

ALEXANDER fil. *Iust.* 26. 2.

PYRRHVS, & mox PTOLEMAEVS frater, *Iust.* 28. 3.

* NEOPTOLEMVS auus Alexandri M.

ALEXANDER, Olympiadis frater, Magni Alexandri auunculus, in Italia cæsus, *Liu.* 8. 17. & 24. *Gell.* 17. c. 21.

Macedones occupant, socios saltem Epirotas habent in Romano bello, quo LXX. vrbes Epiri Aemilius Paullus euertit. *Polyb. Fragm. l.* 7.

* Ordinem hunc Pausanias c. l. tradit: Iustino lib. 17. Neoptolemus, Olympiadis pater, filius, non frater, Arybbæ siue Arrybbæ est.

Numi-

Numidiæ reges.

Maſſylii
MASINISSA accipit partem Carthaginienſium agri, *Strab.* 17. & regni Syphacis florentiſſimam, *Liu.* 30. 44. *&* *l.* 31. c. 11.

Maſæſyli
SYPHAX Romam abductus *Liu* 30. 17. & 45.

VERMINA fil. ex parte *Liu.* 31. 11.

MICIPSA filius Maſiniſſæ late regnans.

HIEMPSAL, ADHERBAL, IVGVRTHA.

IVGVRTHA ſolus.

Horum fata ex Iugurthino bello nota.

HIEMPSAL I[I] partium Sullanarum, *Plut in Mar.* *p.* 428. *ſeq.* donatur regno victi Hiarbæ, *idem in Pomp.* *p.* 624. agros maritimos tenet proximos R. prouinciæ, *Cic.* 2. *Agrar.* *c.* 22. vincit in iudicio Maſintham, *Suet.* *Cæſ.* *c.* 71.

HIARBA Marii fautor, Sullæ auſpiciis victus a Pompeio, *Plutarch.* *p.* 624. *Eutrop.* 5. 6.

IVBA filius Hiempſalis, *Dio* 41. *p.* 172. Pompeii amicus a Cæſare victus.

NOVA PROVINCIA AFRICAE per Cæſarem, *Appian.* 4. *Ciu.*

* Arabio, Manaſſe, Sittius reguli. *Appian.* *c.* *l.*

Reges

Reges Mauritaniæ.

COCCHAR i. e. Bocchus, *Liv.* 29. *cap.* 30.

obſcuri & ignoti.

BOCCHVS ſocer Iugurthæ.

partis orientalis. BOCCHVS nepos ſoceri Iugurthæ, (Noris Cenot. Piſ. p. 236. Pompeii filiis ſtudet, dein Auguſto, a quo Bogudis etiam regnum recipit, *Dio* 48. *p.* 384. Hoc mortuo, fit

partis occidentalis. BOGVD cum Cæſare ad Mundam, *Dio* 43. *p.* 231. amittit regnum *l.* 48. *p.* 384. & vitam Actiaco bello, *Strab.* 8. *pag.* 248. qui Βόγον vocat, Interpres Latinus perperam *Bocchum*.

PROVINCIA ROMANA.

Dio 49. *p.* 417.

Rur-

Rursus regnat Augusti dono
in Mauritania

IVBA, Iubæ Numidæ filius *Dio lib.* 53. *pag.* 514. historicus. *Plutarch. Cæs. pag.* 733.

PTOLEMAEVS Iubæ historici & Cleopatræ (quæ filia Cleopatræ & Antonii erat) filius, *Dio* 51. *pag.* 454. a Cæsare Caligula necatus, *Plin.* 5. 1. Fit tumultus: compescitur a Claudio, qui rursus prouinciam imposuit, & in CAESARIENSEM ac TINGITANAM diuisit, quarum illa quondam Bocchi; hæc Bogudis fuerat.

Reges

Reges Romanorum.

1 ROMVLVS fundator. ann. xxxvii.
2 NVMA POMPILIVS, religiosus, ann. xliii.
3 TVLLVS HOSTILIVS, bellator. ann. xxxii.
4 ANCVS MARTIVS, ædificator. ann. xxiv.
5 TARQVINIVS PRISCVS, pompæ & splendoris auctor. ann. xxxviii.
6 SERVIVS TVLLIVS, censor. an. xlv.
7 TARQVINIVS, superbus, ann. xxv.

Bella Italica post

eiectos reges.

1 Cum Porsena regum fautore, *Flor. c.* 10.
2 cum Latinis, Aequis, Volscis, *Flor. cap.* 11.
3 cum Veientibus & Fidenatibus, *cap.* 12.
4 cum Senonibus Gallis, *idem cap.* 13.
5 cum Samnitibus & Vmbris, *idem cap.* 16. 17.
6 cum Tarentinis & sociis, *cap.* 18.

Bella

Bella Rom. Externa.

1 PVNICA
- I. propter Siciliam, *Flor.* 2, 2.
- II. propter Saguntum deletam *Liu. decade* 3.
- III. quo Carthago euersa, *Flor.* 2. 14. *Eutrop.* 4. 5.

2 MACEDONICA
- I. cum Philippo Annibalis socio, *Flor.* 2. 7.
- II. cum Perseo Philippi fil. *Flor.* 2. 12.
- III. cum Pseudophilippo, *Flor.* 2. 14. *Vell.* 1. 11.

3 HISPANICA
- I. immixtum bello Punico II. *Flor.* 2. 6. 36.
- II. cum Viriato, *Flor.* 2. 17. *Eutr.* 4. 7.
- III. Bruti Gallæci, *Vell.* 2. 5.
- IV. Numantinum, *Flor.* 2. 18. *Eutr.* 4. 8.
- V. Sertorianum, *Flor.* 3. 22. *Eutr.* 6. 1.
- VI. Cantabricum, *Flor.* 4. 12.

4 ASIATICA cum

- Antiocho M. *Flor.* 2. 8. quod *Aetolos* & *Galatas* regis ſocios implicuit.
- Ariſtonico, Attali agnato, *Flor.* 2. 20.
- Mithridate rege Ponti, *Flor.* 3. 5. *Eutr.* 5. 3.
- Cretenſibus *Flor.* 3. 7.
- Cilicibus piratis, *Flor.* 3. 6.
- Pharnace Pontico, *Hirt. B. Alex.*
- Parthis duce Craſſo, *Flor.* 3. 11. Antonio, *Flor.* 4. 16. Ventidio, *Dio* 48. *S. Ruf. c*, 18. Traiano, *Eutrop.* 8. 2. L. Vero, *idem c.* 5. Seuero, *idem c.* 10.
- Perſis, ductu Alexandri, Gordiani, Cari, *Eutrop.*

5. CAE-

5. GALLICA duce { Aemilio & Flaminio, *Flor*. 2. 4. | Domitio & Fabio, *Vell*. 2. 10. | Mario, *Vell*. 2. 12. | Iul. Cæſare. }

6. ACHAICVM, quo Corinthus deleta, *Flor*. 2. 16. *Vell. Pat*. 1. 13.

7. IVGVRTHINVM, quod *Salluſtius* cum cura ſcripſit.

8. THRACIVM, *Flor*. 3. 4. *Eutrop*. 4. 10. & cum Beſſis ac Ponticis gentibus, *Eutrop*. 6. 8.

9. ILLYRICA, *Flor*. 2. 5. & 13. *Eutrop*. 4. c. 10. & ſub Auguſto, qui Pannoniam quoque adiecit. *Dio*.

10. GERMANICA, Druſo & filio Germanico ducibus, *Dio*, *Tacit*.

11. RHAETICVM & NORICVM, auſpiciis Auguſti, ductu Tiberii & Druſi, *Dio* 54.

12. IVDAICVM I Veſpaſiani & Titi, *Ioſeph*. & II. ſub Traiano & Adriano, *Dio* 68. *Euſeb*. 4. 6.

13. DACICVM ſub Traiano, *Xiphil*. *Eutrop*. 8. 2.

Bel-

Bella Romanor. Ciuilia.

1. SOCIALE ſeu MARSICVM, *Vell. Pat.* 2. 15.

2. MARIO SVLLANVM ſæuitia potius, quam iuſtis prœliis peractum, *Flor.* 3. 21. *App.* 1. *Ciu.*

3. CATILINARIVM. *Salluſt.*

4. POMPEIO-CAESARIANVM prœliis ad
- Dyrrachium, *Caeſ. Ciu.* 3. 69.
- Pharſalum, *ibid. c.* 93.
- Thapſum, *Hirt. Afr.* 82.
- Mundam, *Hirt.* & *Eutrop.* 6. 19.

5. AB AVGVSTO COMPOSITA (quaſi reliquiæ belli Pompeiani.)
- Mutinenſe, *Flor.* 4. 5.
- Philippenſe cum Caſſio & Bruto, *Flor.* 4. 7.
- Peruſinum, *Flor.* 4. 5.
- Siculum cum Sex. Pompeio, *Appian.* 5. *Ciu.* *Suet. Aug.* 16.
- Actiacum, quo Antonius & Cleopatra victi, *Flor.* 4. 11.

Impe-

Imperatores Romani

trium feculorum, fiue Ethnici.

IVLIVS CAESAR.
Octauianus AVGVSTVS, *pacificus.*
TIBERIVS *abstrusus, sæuus.*
Caius CALIGVLA *crudelis.*
CLAVDIVS *stolidus.*
Domitius NERO, *parricida.*
GALBA, OTHO, VITELLIVS } *vix degustant imperium.*
T. Flau. VESPASIANVS, TITVS Flau. Vespasian. } *Iudææ victores.*
DOMITIANVS *tyrannus.*
NERVA Cocceius, Vlp. TRAIANVS } *optimi.* SAECVL. CHR. II.
ANTONINVS PIVS.
M. ANTONINVS Philosophus, &
L. VERVS, *Parthorum victor.*
* Auidius Cassius tyrannus *Vulc. Gallic.*
COMMODVS *minime commodus.*
PERTINAX *dignus imperio longiore.*
Did. IVLIANVS *emptor imperii.*
Sept. SEVERVS *victor* Nigri & Albini *anticæsarum.*

* ADESER, filius Sirois, BARAZAS, & BARAM Cosrois filia, paucorum mensium reges. *Cedren. c. l.*

HORMISDA IEZDEGERD, cum III. annos regnasset, a Saracenis regno exuitur, *Cedren.* quod factum est circiter annum Christianorum DCXL. Tarich vocat *Iezdegerdem*, Cedrenus *Hormisdam*, Scaliger *Ormizda*, *Iezdegird*.

SVCCEDVNT SARACENI.

* Hic ordo Persicorum regnum, medii ævi, quem recensuimus, Agathiæ est lib. 4. & Zonaræ in Diocletiano, ac Cedreni locis cit, & Scaligeri in Isagoge p. 135 Discedit in quibusdam Tarich, Schickardi, quem librum, si placet, consulas.

DYNASTIA CHALIPHARVM.

MOHAMMED pseudopropheta, anno Christi DCXXII, qui primus Hegiræ. *Scalig. Isag. p. 137.*

ABVBECHER, anno Hegiræ XI, moritur XIII. *Cedren. in Heraclio.*

OMAR, victor Iezdigerdis Persarum regis. *Cedren. c. l.* Interfectus a seruo, anno Hegiræ XLIII.

MABIAS (Scaligero OTMEN) Cyprum, Rhodum, Africam inuadit. Constantinopolim oppugnat. *Cedren. & Zonar.*

ALI sectarius, interficitur anno XXXIX.

HASEN filius Ali, regnauit in Cupha, frater eius MAWIA in Scham siue Syria Damasci. Hasen fratri Mawiæ imperio tradito, Medinam secessit.

IEZID filius Mawiæ, ann. I.

MARWAN ann. I.

ABDELMELICH filius Marwan, victor Rhinotmeti, *Cedren.*

WALID, sub quo Saraceni Hispaniam ex Africa tentant. *Paul. Diac.* 6. 46. anno Christiano DCCXIIII.

SOLEIMAN, frater Walidi, Byzantium obsidet, *Cedren.* In Hispania Gothi pelluntur.

OMAR II. persecutor Christianorum; Byzantium classe terret. *Cedren.*

IEZID II. filius Abdelmelich. *Cedren. in Leone Isauro.*

EVELID Niceam frustra obsidet. *Cedren.* Nunc Saraceni in Galliis a Carolo Martello funduntur. *P. Diac.* 6. 54.

ISAM
WALID II. } βραχύχρονοι, *Cedren.*
IEZID III.

MARWAN ad Cyprum vincitur à Copronymo. *Cedren.*

ABVLABA, qui & MOHAMMED dictus fuit.

EL MANZVR, siue ABVGEPHAR EL MANZVR, aliis ABEDALA, conditor Bagdadi *Abulpharag. pag.* 219.

MAHDI, filius Manzuri, ab Irene victus in Cilicia *Cedren.*

AHARVN cognomine ERRESCHID Cappadociam & Phrygiam vastat, *Cedren.* amicus Carolo M. *Eginhard.*

IMIN filius Aharonis Reschidis.

MAMON frater, sub quo Graeci multi libri Arabice verti coeperunt. *Scalig.* Obiit mortem ann. DCCCXXII.

* Circa haec tempora fit diuisio Saracenorum: memorantur tamen in eodem ordine sequentes.

MVTEZVM mor. DCCCXLI.

AHARVN EL WATAK, regnat annos IIII.

METVCHAL mortuus DCCCLVI.

MVTNAZAR m. DCCCLXII.

ELMVSTEIN, sub quo plena diuisio Caliphatus facta: occisus hic Calipha DCCCLXVI.

Sara-

* * *

SAraceni inter ſe diuiſi in duas familias principes *Ommiadarum* ſiue *Omaytarum*, & *Habbaſidarum*, a Chalifa *Abu Habbaſi* (Abulaba aliis) adpellatorum, & hæc alteram tandem oppreſſit anno Hegiræ CXXXI. Ita poſt Marwani mortem, vltimi ex Omaytis, imperante Copronymo, alium ſibi principem Syri, alium Arabes, alium Perſæ, alium Ægyptii, alium denique Hiſpani elegerunt, vno tamen ſupremo Chalifa. Quinque poſtea Chalifæ reuera adparuerunt, diuerſi & familiis & ſectis, quorum vnus ex Habbaſidis, poſt Damaſcum deſtructam, ſedem habuit *Bagdadi*, alter in vrbe *Cairo* Ægypti, tertius *Fezze* in Africa ad occaſum: quartus *Carauani* ſub Syrte minori: quintus denique in *Hiſpania*, vt tamen principes ſedes ac ſibi inuicem aduerſæ eſſent *Bagdad* & *Cairo*: illa *Chaliſarum* nomen retinuit, hæc *Sultanorum* adſumſit. *Frid. Spanhem. Introd. Hiſt. Sec.* VIII. *p.* 759.

Syri	Ægyptii	Africani	Hispani
In Bagdad	*in Gairo*	*In Carueno*	*in Toleto*, *Corduba*, *Cæsaraugusta* & tandem *Granata*,
post alios *Impra-el*; & *Mohammed* filius exutus regno a Turcis. *Zonar. T.3. p.203.*	e quibus *Saladinus* in bello sacro. Succedunt *Mamlucci* a Turcis eiecti.	* bui Siciliam & Calabriam occupant, a Normannis depellendi:	sensim a Christianis attriti & tandem eiecti.

* Originem, situm, & imperium *Carueni* describunt Fazellus Sicul Hist. Decad. 2. lib. 6. c. 1, & Io. Bapt. Gramaye lib. 8. Afric. cap. 8.

Diuiſio Sultanorum Turcicorum deuictis Saracenis.

NICENVS	ICONIENSIS	DAMASCENVS	ALEPPINVS	MVSVLANVS
Primus & vltimus Soliman deuictus bello ſacro a Bullionæis.	Hic inſidiis vicit Conradum III & Ludouicum VII in bello ſacro. *	*Dolilcquin*, *Nobaradin*. Succedit *Saladinus Æ*gyptius. *Sanut. l. 3 p. 9. c. 1. & 3.*	victor Babylonii. *Matth. Paris ad A. 1250.*	ſiue Nineuitanus &c.

* Iconienſis vltimus *Azatinos* a Scytis pulſus ad Michaelem Palæologum profugit, nec frater *Melecus* recuperare potuit regnum. *Nicepo. Gregoras l. 4. & 5.* Diuidunt id inter ſe principes, e quibus eſt *Otman*, fundator Portæ Ottomanicæ. *Idem l. 7. ineunte, & Ducas Hiſt. Azz. c. & Chalcocond. l. 1. p. 7.*

DYNASTIA OTMANIDARVM.

OTMAN, satrapa Sultani Iconiensis deuicti, Prusiam capit, obiit MCCCXXV.

ORCHANES, filius Otmanis, Niceam expugnat: per filium SOLEIMANVM capit Callipolin Thraciæ, mor. MCCCLVII.

MVRAD, siue AMVRADES, Orchanis alter filius, a Ioanne Palæologo in auxilium contra Bulgaros vocatus, Hadrianopoli sedem regni figit.

BAIAZETES, Turc. *Wilderim Chan Baiazet*, Philippicis artibus Græcos debilitat: Sigismundum ad Nicopolin vincit, a Tamerlane vincitur.

* Prostratis Turcorum rebus præsunt EMIR SOLEIMAN, & MVSE, ille VII. annis, hic III.

MOHAMMED I. Baiazetis filius, fraternis discordiis agitatus.

MV-

MVRAD II. (Amurades) Mohammedis filius, recuperat in Asia, quæ Temur Chan siue Tamerlanes Wilderimo Chani abstulerat, & Sanderouiam Seruiæ capit: ad Varnam profligat Vladislaum MCCCCXLIIII. cetera impeditus a Scanderbego.

MOHAMMED II. filius Muradis, Constantinopolim capit anno MCCCCLIII. & postea Trapezuntem, & multa in Walachia.

BAIAZETES II. filius, succedit MCCCCLXXXIII. capit Methonem anno MDI.

SELIMVS, Baiacetis II. filius, Alepum, Syriam Damascenam & Ægyptum subigit MDXVIII.

SOLEIMAN expugnat Albam Græcam MDXXI. sequenti anno Rhodum: vincit Ludouicum apud Mohazium MDXXVI. Viennam Austriæ & Maltam oppugnat: Budam dolo

 inua-

invadit, & in Sigethi obsidione moritur, quam tamen exercitus capit. Hic etiam Bagdad ditionis suæ fecerat.

SELIMVS II. Soleimani filius Cyprum Venetis MDLXXI. adimit; vincitur autem ad Echinades insulas a classe Hispanorum & pontificis.

MVRAD III. (Amurades) Tartaros Chersonesi Taurici tributarios facit.

MOHAMMED III. filius Muradis continuat a patre cœptum bellum in Vngaria, quo Canisia Christianis eripitur MDC.

ACHMED, filius, renuntiat iuri in occidentale Rom. imperium MDCVI.

MVSTAPHA frater, detruditur a filio Achmedis Otmane.

OTMAN a Polonis vincitur MDCXXII. quo strangulato, reducitur Mustapha, qui se imperio abdicat.

MV.

MVRAD III. frater Otmani.

IBRAHIM, alter frater, MDCXL. succedit; strangulatur a Ianizaris MDCXLVIII.

MECHMED siue Mohammed IV, natus MDCXL. Waradinum capit MDCLX. Neuhuselium MDCLXIII, Caminikum Podoliæ MDCLXXII. a Viennæ obsidione repulsus MDCLXXXIII. amittit Vngariam, Sclauoniam, Peloponnesum, cum numerosis exercitibus & castris omni opulentia abundantibus. Propter quas clades deiicitur a suis MDCLXXXVII. &

SOLEIMAN frater sufficitur; mortuus MDCXCIV.

MVSTAPHA Mohammedis IV. filius, cui deiecto sufficitur

ACHMED MDCCIII.

DYNASTIA VANDALORVM IN AFRICA.

Cum Hunni Valentis principatu in Scythiam Europæam erupissent, *Alanos*que aut subegissent aut adiunxissent sibi pacto societatis; multi ex ea gente, relictis sedibus suis, in finibus Pannoniæ consedere, vnde exciti ab Stilicone in Gallias se effuderunt. Præerant Alanis Goar & Respendial reges, e quibus Goar ad Romanos cum suis transiit, ac in Gallia remansit, vbi Iouinum Moguntiaci imperatorem consalutandum curauit: reliqui adiunctis Vandalis & Sueuis, ductu Respendialis Hispaniam ingressi sunt Honorio VIII. & Theodosio III. coss. & Lusitaniam ac prouinciam Carthaginiensem obtinuere: vbi à Vallia rege Gothorum trienni bello pressi, multos suorum & regem Atacem, Respendialis successorem, amiserunt ita, vt, qui Vandalis antea & Sueuis potentia præstabant, fracti prœliis & ad paucos redacti, abolito regni nomine, se Gunderico Regi Vandalorum partisque Gallæciæ in clientelam dicarent, & quinto post obitum Honorii anno Geisericum, fratrem Gunderici ac successorem, in Africam sequerentur. *Hadr. Vales. Gest. Franc. Tom. I. p. 171.*

RE-

REGES VANDALORVM ET ALANORVM IN AFRICA.

GEISERICVS siue Gizerichus sub Valentiniano III. in Africam ex Hispania traiicit, sedemque regni Carthagine figit. Romam capit, quam Maximus tyrannus tenebat. annos regnat XXXVII. *Procop. I. Vand.*

HVNERICVS, filius Geiserici, Eudociam Valentiniani filiam, Romæ captam, vxorem ducit, catholicorum persecutor, ipse Arianus. ann. VIII.

GVNDAMVNDVS, Geiserici ex filio Gentone nepos, iniquus in orthodoxos. ann. XII. *Procop.*

TRASAMVNDVS, frater Gundamundi, gener Theoderici, regis Italiæ, Anastasio amicus, ann. XXVII. *Procop. I. Vandal. cap. 8.*

HILDERICVS, Hunerici filius, Valentiniani ex Eudocia nepos, amicus Iustiniano oppressus ann. VIII. a Gelimere Gentonis nepote.

GELIMER ab Iustiniano ductu Belisarii victus, in quo desinit post annos XCV. Vandalorum in Africa dominatus. *Procop. l. 2. Vand.* DY-

DYNASTIA VESI-GOTHORVM.

* Vesigothi ex patria pulsi in Mœsiam venerunt Romanis militaturi: sed male habiti ab agrorum diuisoribus, bellum Valenti intulerunt, quo ipse occubuit. Ab Theodorico repressi sub filio Honorio in Italiam & Occidentis prouincias irruperunt. *Vasaus.*

ATHANARICVS primus ex hac gente rex Valentis temporibus. *Isidor.* Æra CCCCVII. seq.

ALARICVS Romam capit sub Honorio, Attalum imperatorem creat, & deiicit. *Zosim. lib. 5. fi. & 6. c. 7.* Regnat annos XXVIII.

ATHAVLFVS, ex Italia in Galliam Narbonensem migrat, vbi Placidiam, Theodosii filiam captiuam vxorem ducit. Inde Hispaniam ingressus, aliquot factis prœliis, a Vernulfo, milite suo, apud Barcinonem interficitur. Regn. ann. VI. *Iornand. Get. c. 31.*

* REGE-

* REGERICVS successor statim suorum fraude peremtus est. *Iornand.* c. l. Orosius, c. vlt. *Segericum nominat.*

VALLIA reliquias Vandalorum exturbat Bætica, Romanis amicus, quibus Placidiam reddit, ipse vicissim accipit Aquitaniam. Regni sedem constituit Tolosæ, vbi per annos LXXXVIII, mansit. *Isidor. Æra* CCCCLIIII.

THEODORICVS maior in campis Catalaunicis prœlio cadit, cæsus ab Attila. *Isidor. Era* CCCCLVII. Varie nominatur Theudo, Theodorides & aliter. *Sirmond. ad Sidon.* p. 230.

THORISMODVS filius, ann. I.

THEODORICVS minor, maioris filius, Thorismodi frater, ann. XIII.

EVRICVS frater & percussor. ann. XVII. Arelatum & Massiliam subigit & alia Galliæ maritima vsque ad Alpes, etiam Auenionem. *Isidor.* & *Vales. lib.* 5.

ALARICVS gener Theoderici regis Italiæ, ann. XXIII. a Chlodoueo cæsus. *supra p. 59.* Tunc Tolosa Gothis erepta.

GESA-

GESALICVS nothus, a Theoderico rege Italiæ eiectus *ibid.* Sedem habuit Narbonæ, amissa Tolosa.

AMALARICVS, filius Alarici, ann. XV. sub Theodorico auo & tutore, ann. V. sine tutore. *ibid. p. 60.* Vltimus Gothorum in Gallia, a Childeberto victus & cæsus anno DXXXI. *Vales. chron.*

THEVDIS Ostrogothus & Theoderici in tutela administer, Hispalim Hispaniæ sedem facit: regnat ad vsque ann. DXLVIII. *Vales.*

THEVDISCLVS, AGVILA & obscuriores ATHANAGILDVS ac LYBIA, quem anno DLXIX. excepit.

LEOVIGILDVS ann. XVIII. sub quo deletum fuit *Sueuorum* in Gallæcia regnum, quod sub X. regibus ab anno CCCCVIII. ad DLXXXV. stetit. *Vasæus proleg. cap. 15.*

REC-

RECCAREDVS Gothorum & Sueuorum Rex, isque primus catholicus, ann. XV. temporibus Mauricii: mortuus ann. DCI. *Vide p. 69. notata*.

post quinque obscuros reges

CINTILA siue SVINTILA, Heraclii temporibus, primus Hispaniæ monarcha Romanis omnibus expulsis, ab anno DCXXI. Hinc

post IX. successores, quos Vasæus c. I. & Grotius in prolegom. Hist. Gosh. nominant,

RODERICVS ab anno DCCXIII. cum Vitiza regnat duos annos, vnum solus, in quo Gothorum in Hispania regnum a Mauris Saracenis exstinctum est. *Vasæus c. 15. Grot. p. 50.*

OSTROGOTHORVM IN ITALIA REGES.

THEODERICVS, a Zenone in Italiam submissus, victor *Odoacris*, qui *Augustulum* euerterat. Præfuit rebus XXXVII. annos *Procop. 1. Goth. c. l.*

AMALASVNTA siue AMALASVENTHA, filia *Theoderici* ex *Chlodouei* sorore *Audefleda*, tutelam gerens *Athalarici* filii, tempore Iustiniani, *Procop. 1. c. 2.*

* ATHALARICVS regis nomen habuit, non autem sine matre regnauit, quippe anno ætatis XVIII. matre superstite decessit. Orba mater THEODOHADVM regni (non autem tori, in quem Traquilam siue Triguilam adsumsit) consortem fecit, a quo interfecta fuit. *Valef. T 1. Gest. Franc. p. 399 seq.*

THEODOHATVS siue THEVDATVS, cui propter Amalasuenthæ necem bellum infert Iustinianus, & Neapolim Belisario duce capit. *Procop. 1. c. 10. Valef. c. l.*

WITIGIS, gener Amalasuntæ, Romam obsidet: a Belisario vincitur, capitur. *Procop. lib. 2. Valef. p. 426.*

ILDIBADVS (HELDEBADVS Valesio) a suis post biennium interfectus. *Procop. lib. 3. ineunte: Vales. p. 423.*

ERARICVS Rugus genere, a popularibus Ostrogothorum sociis, electus, & post quinque menses interfectus *Procop. 3. c. 2. Vales. c. l.*

TOTILAS, Ildibadi fratre genitus, Romam bis capit & vastat: vincitur a Narse anno regni x. *Procop. 4. 32. Mar. Victorius in Hieronym. epist. 12. Vales. p. 431.*

TEIAS in locum Totilæ cooptatus; victus a Narse, & sic desiit bellum Gothicum anno XVIII. *Vales. p. 449.* & vniuersum Gothorum in Italia regnum post annum LXX. *Sigon. Regn. Ital. p. 7.* qui Iustiniani erat XXVI. Christi circiter DLII. *Vales. c. l.* adde *Procop. 4. etc.*

* Sedes regni Gothici plerumque *Rauenna* fuit, *Sigon. c. l.* Theodericus Ticini etiam regiam struxit, *ibid. p. 8.*

LAN-

LANGOBARDORVM IN ITALIA REGES.

ALBOIN a Narse euocatus ex Pannonia sub Iustino II. *Aimoin.3. 17. Paul. Diac. 2. c. 7.* circa annum Christi DLXX. regnauit à Mediolanensi victoria annos III. & dimidium. *Sigon.*

CLEPHO menses XVIII. *Paulus 2. 31. Sigon. in hoc rege.*

XXX. Duces per annos X. interueniunt. *Sigon.*

AVTHARIS filius Clephonis, Mauritio coæuus *Paul. Diac.* 3. 16. fit christianus, sed Arianus, *Sigon. p. 18.* Theudelinda vero coniux catholica. *Supra p. 70.*

AGILVLFVS a vidua Theudelinda electus, regnat annos XXV. *Paul. Diac.* 3. 36.

ADALVALDVS, siue ADOLOBALDVS, post patris Agilulfi excessum cum matre Theudelinda regnat Phocæ temporibus annos VIII. *Paulus Longob.* 4. 31. & *Sigon.*

ARI-

ARIOALDVS Heraclii ævo, annos xiii. moritur IↃCXXXXVII. *Idem 4. c. 43.*

ROTHARVS, poliorceta, annorum xvi. *Idem 4. 44. & 47.*

BODOALDVS, annor. v. *Idem 4. 49.*

ARIBERTVS annor. xix. *Idem 4. 53.*

BERTARIDVS filius Ariberti, *ibid.*

GRIMOALDVS victor Francorum. *lib. 5. c. 1. seq.*

* Bertaridus redit ab exsilio, *idem 5. 33.* moritur anno IↃCXC.

CVNIBERTVS, Bertaridi filius, tempore Iustiniani II. *Diac. 5. 37.* moritur IↃCCIII. *Sigon.*

LVITPERTVS filius Cuniberti *lib. 6. c. 17.* mens. VIII. *Sigon.*

RAGVMBERTVS moritur eodem anno *Sigon.* & *Paul. 6. 18.*

ARIBERTVS II. ann. VII. *Idem 6. 19. & 28.*

ANSPRANDVS menses III. Anastasii II. temporibus. *Idem 6. 35.*

LVIT-

LVITBRANDVS, filius Anspràndi, ann. XXX. Leonis III. ætate. *Idem 6. 38.*

HILDEBRANDVS septem mensium. *Sigon.*

RATCHIS siue Rachis, regno se abdicat IↃCCL. religionis caussa. *Sigon.*

AISTVLFVS Exarchatum tollit: sed vincitur a Pipino. *Sigon.*

DESIDERIVS cum ADALGISO filio victus & regno exutus a Carolo Pipini filio, Magni cognomen postea adepto. Atque hic finis fuit Langobardorum regni, anno, postquam in Italiam venerant, CCVI. christiano IↃCCLXXIIII. Sedes regum Papiæ siue Ticini fuit primaria: altera Veronæ, *Sigon. extremo lib. 5.*

FRANCORVM REGES IN GALLIA.

VARAMVNDVS, filius Marcomeris, Honorii & Valentiniani III. temporibus. *Valeſ. T. 1. p. 120, 125.*

CHLODIO (Sidon. CLOIO) anno V. Valentiniani. *ibidem p. 124.*

MEROVEVS, Merouei cuiusdam filius, adfinis Chlodioni, non filius, *Aimoin. lib. 1.* fit rex CCCCXLVIII. Poſtumiano & Zenone coſſ. a cuius ſtirpe reges ſubſequentes *Merouingi* dicuntur. *Valeſ. p. 144. 146.*

CHILDERICVS Merouei filius, regnauit annos XXIIII. rex creatus anno CCCCLVIII. *Valeſ. p. 189.*

CHLODOVEVS, Childerici vnicus filius, victor SYAGRII æmuli, (fil. Ægidii magiſtri militum) cuius regiam, Auguſtam Sueſſionum, ipſe poſt victoriam vſurpauit. *Valeſ. 240. ſeq. & 263.* primus Francorum regum chriſtianus, & barbarorum catholicus, mortuus Lutetiæ anno XXX, regni. *Idem p. 251, & 263.*

THE-

THEODERICVS Chlodouei filius, cum tribus fratribus CHLODOMERE, CHLOTARIO & CHILDEBERTO. Vide supra p. 60.

THEODEBERTVS Theoderici filius, regnauit annos XIIII. a bubalo in venatione interfectus. *Vales. p. 294. & 334.*

THEODEBALDVS, filius Theodeberti, cuius post VII. annos mortui, CHLOTARIVS, patruus magnus, bona rapit, & Childeberto etiam fratri succedit. *Vales. p. 465. 477.*

CHLOTARIVS, Chlodouei filius, solus, oppressis agnatis, circa annum IↃLX.

CHARIBERTVS, filius Chlotarii Lutetiæ sedem habens, cum fratribus GVNTRAMNO Aurelianensi: CHILPERICO Suessionensi: SIGEBERTO Metensi. Metensis posteri Childebertus filius, & Theodebertus ac Theodericus nepotes, cito pereunt. *Aimoin, lib. 3.* Hinc

CHIL-

CHILDERICVS, frater Chariberti, plerisque succedit, anno IↃLXXIIII.

CHLOTARIVS II. Childerici filius, annos XLIIII. regnat, fratribus vel exstinctis vel oppressis.

DAGOBERTVS, filius Chlotarii, rex Austrasiæ viuo patre: exstincto eo, maioris partis Galliæ, fratri Ariberto Aquitania relicta. *Aimoin. 4. cap. 11. & 23.*

CHLODOVEVS siue LVDOVICVS patri in Neustria & Burgundia succedit. *Aimoin.* 4. 27. ann. IↃ CXLVI.

CHLOTARIVS III. fil. ann. I.

CHILDERICVS II. frater, antea rex Austrasiæ. ann. XII.

THEODERICVS frater ann. XIIII.

Sub hoc potens fit PIPINVS, maior domus. Sequentes titulo magis quam cura & potestate reges.

SIGEBERTVS frater in Austrasia *Aimon.* 4. 27.

ILDEBERTVS, filio Sigeberti in monasterium detruso, eiectus a Chlodoueo, *Tilius.*

CHILDERICVS, fil. Chlodouei secundus. *Tilius.*

PIPINVS administrator.

CHLODOVEVS III. ann. IIII.
CHILDEBERTVS II. frater, ann. XVIII. ab anno IↃ CXCVIII.
DAGOBERTVS II. filius, annos II.
CHILPERICVS II.
CAROLVS MARTELLVS Francorum princeps circa annum IↃ CCXV.
THEODERICVS Cala, annos XV.
CHILDERICVS tupidus annos IX. vltimus Merouingorum, cogitur monachus fieri anno IↃ CCL. *Tilius.*
PIPINVS rex, Caroli filius, unde noua familia *Carolingorum*: victor Aistulfi Langobardi. annos XVIII.
CAROLVS Magnus annos XLVII. ab IↃ CCLXIX.
LVDOVICVS Pius filius, ab IↃ CCCXV. per per annos XXVI.
CAROLVS Caluus, fil.
LVDOVICVS Balbus, Calui filius, ab IↃ CCCCLXXIX. biennium regnans.
* Germani succedunt LVDOVICVS & CAROLOMANNVS per quinquennium, fili regis Germaniæ Ludouici.
CAROLVS Crassus frater illorum.

ODO

ODO annos IX.

CAROLVS Simplex, Ludouici Balbi fil. ab anno IↃ CCCC.

RVDOLPHVS Burgundio.

LVDOVICVS Transmarinus, Simplicis filius, annos XXVII.

LOTHARIVS filius Ludouici, annos XXXI. ab IↃ CCCCLVI.

LVDOVICVS V. filius Lotharii vnum annum regnat veneno exſtinctus, in quo deſiit ſtirps *Carolingorum* anno IↃ CCCCLXXXVII.

HVGO CAPETVS fundator familiæ ad noſtra vsque tempora regnantis, obiit IↃ CCCCXCVI.

ROBERTVS annos XXXVI. moritur anno CIↃ XXX.

HENRICVS, filius Roberti annos XXX.

PHILIPPVS, filius Henrici, annos XLIX. moritur CIↃ CIX.

LVDOVICVS VI. ſiue Craſſus, filius Philippi, annos XXVIIII.

LVDOVICVS Iunior, ſiue VII. filius Craſſi, annos XLIII. Bello ſacro interfuit: moritur CIↃ CLXXX.

PHILIPPVS II. *Adeodatus.* annos XLII. Dicitur & *Philippus Augustus.*

LVDOVICVS VIII. pater diui, ann. III.

LVDOVICVS IX. annos XLIIII. rebus praeclare pro ecclesia in Ægypto, Palaestina, & Africa gestis apud pontifices meritus, vt in Sanctorum numerum reciperetur vnde *Diui* vel *Sancti* in historiis sequentium temporum cognomen. Mortuus in Africa CIↃ CCLXX.

PHILIPPVS Audax, Sancti filius annos XV. sub quo Galli in Sicilia tristes *Vesperas* patiuntur.

PHILIPPVS Pulcher, Franciæ & Nauarræ rex, annos XXVIII.

LVDOVICVS Hutinus annos II.

PHILIPPVS Longus siue V. annos V.

CAROLVS Pulcher, Philippo fratri succedit M CCCXX. regnat ann. VII.

PHILIPPVS Valesius annos XXII. Delphinatum adquirit.

IOANNES ann. XIIII. Moritur CIↃ CCCLXIII.

CAROLVS V. siue Sapiens, filius Ioannis, annos XVI. Litterarum & litteratorum amator. *Lilius.*

CA-

CAROLVS VI. annos XLII.

CAROLVS VII. fit rex M. CCCCXXXIII. regnat annos XXXIII.

LVDOVICVS XI. filius Caroli VII. annos regnat XXIII.

CAROLVS VIII. filius Ludouici XI. vltimus directæ Valesiorum lineæ, ann. XIII.

LVDOVICVS XII. fit rex ann. MCCCCXCVIII. regnat XVII.

FRANCISCVS I. bellis cum Carolo V. notissimus: captus apud Pauiam moritur MDXLVII.

HENRICVS II. filius Francisci, in ludis equestribus fracta lancea vulneratus moritur MDLIX.

FRANCISCVS II. Henrici filius, altero anno fataliter exstinctus.

CAROLVS IX. frater, ciuilibus bellis & laniena Parisiensi M D LXXII. infelix: mortuus inter graues & longos dolores M DLXXIII.

HENRICVS III. antea Poloniæ rex, monachi cultro interfectus MDLXXXIX. & in hoc exstincta fuit stirps *Valesia.*

HENRICVS IV. Borbonius, rex Nauarræ, felix cetera, si exitum excipias, quem sicarius Franciscus Rauaillac maturauit anno MDCX.

LVDOVICVS XIII. Henrici IV. filius consilio Richelii cardinalis rem publicam gerit feliciter, moritur MDCXLIII.

LVDOVICVS XIIII. rebus gestis & victoriis Magnus, vxorem Philippi Hispani filiam amittit MDCLXXXIII. ex qua Delphinum susceperat MDCLXI.

Qui cum Francorum regibus heic propter Normanniam coniungi *Angliæ reges* poterant, repetantur ex pag. 139. 153. 176. 206.

NAVARRAE reges vide expositos p. 152. 173. & 200. Nomen & ius hodiernorum regum Galliæ est a patre Henrici IIII. qui vltimam heredem Nauarrenorum regum, Bearniæ finibus circumscriptorum, vxorem duxit.

RE-

REGES HISPANIAE VLTERIORIS,

id est *Legionis*, *Asturiæ*, *Castellæ*,

PELAGIVS Christianorum, qui a Saracenis pulsi, in montes Asturiæ & Legionis confugerunt, primus rex anno IↃ CCXVI.

* Successores Legionis & Asturiæ reges, a Vasæo & aliis enumerati, prætermittimus, vt obscuri plerosque nominis per tria fere sæcula.

VEREMVNDVS anno CIↃX. sub quo Castellæ comitatus ad Sanctium Navarræ regem hereditate deuoluitur, qui filium Ferdinandum constituit primum Castellæ regem, qui etiam Veremundo vxorio iure succedit.

FERDINANDVS Castellæ & Legionis rex anno CIↃXX. Diuidit regna tribus filiis, sed

SANCTIVS impatiens diuisionis, fratribus pulsis, regnauit solus VI annos; quo occiso

ALFONSVS VI. frater Sanctii, Toletum expugnat.

ALFONSVS VII, nepos fexti ex filia, dictus imperator Hifpaniæ, *Vafaeus ad ann.* MCVIII. Ab huius morte diuiduntur regna.

Caftellæ.	*Legionis.*
SANCTIVS III. ann. I.	FERDINANDVS II.
ALFONSVS VIII. fil. Sanctii ann. LIII.	ALFONSVS IX. fil. Ferdinandi ann. VIII.
HENRICVS fil. ann. II.	

FERDINANDVS III, Alfonfi, Legionis regis, filius potitur etiam Caftellæ regno, & vtrique præeft; recuperator Cordubæ & Hifpalis: mortuus MCCLII. *Vafæus.*

ALFONSVS X. a quibusdam principibus Imperator Roman. electus, annos XXXII.

SANCTIVS annos XI.

FERDINANDVS IV. annos XV, mortuus MCCCX.

ALFONSVS XI. victor Saracenorum ad flumen Salatum regnat ann. XL. *Vafæus.*

PETRVS Crudelis ann. XIX.

HENRICVS II. ann. X.

IO.

IOANNES victus a Lusitanis; oppressus equi lapsu MCCCXC.

HENRICVS III. ann. XVI.

IOANNES II. ann. XLVII.

HENRICVS IV. ann. XX.

FERDINANDVS Catholicus & ISABELLA, expugnato regno Granatensi Saracenos Hispania protinus exturbat, Aragoniæ quoque, Siciliæ & Nauarræ dominus, moritur MDXVI. decem annis post PHILIPPVM Austriacum, generum suum.

CAROLVS, Rom. imperator, filius Philippi Austriaci, nepos Ferdinandi Catholici ex filia.

PHILIPPVS II. Caroli filius Portugalliam quoque regnis suis adiecit, mortuus MDXCVIII.

PHILIPPVS III. filius Philippi II. mortuus MDCXXIII.

PHILIPPVS IIII. amittit Portugalliam; & fœderatos Belgas iubet liberos esse: moritur MDCLXV.

CAROLVS II. Philippi filius, natus MDCLXI. mort. MDCC.

CAROLVS III. Austriacus.

LVITBRANDVS, filius Anſprandi; ann. XXX. Leonis III. ætate. *Idem* 6. 38.

HILDEBRANDVS ſeptem menſium. *Sigon.*

RATCHIS ſiue Rachis, regno ſe abdicat IↃCCL. religionis cauſſa. *Sigon.*

AISTVLFVS Exarchatum tollit: ſed vincitur a Pipino. *Sigon.*

DESIDERIVS cum ADALGISO filio victus & regno exutus a Carolo Pipini filio, Magni cognomen poſtea adepto. Atque hic finis fuit Langobardorum regni, anno, poſtquam in Italiam venerant, CCVI. chriſtiano IↃCCLXXIIII. Sedes regum Papiæ ſiue Ticini fuit primaria: altera Veronæ, *Sigon. extremo lib.* 3.

FRANCORVM REGES IN GALLIA.

VARAMVNDVS, filius Marcomeris, Honorii & Valentiniani III. temporibus. *Valeſ. T. 1. p. 120, 125.*

CHLODIO (Sidon. CLOIO) anno V. Valentiniani. *ibidem p. 124.*

MEROVEVS, Merouei cuiusdam filius, adfinis Chlodioni, non filius, *Aimoin. lib. 1.* fit rex CCCCXLVIII. Poſtumiano & Zenone coſſ. a cuius ſtirpe reges ſubſequentes *Merouingi* dicuntur. *Valeſ. p. 144. 146.*

CHILDERICVS Merouei filius, regnauit annos XXIIII. rex creatus anno CCCCLVIII. *Valeſ. p. 189.*

CHLODOVEVS, Childerici vnicus filius, victor SYAGRII æmuli, (fil. Ægidii magiſtri militum) cuius regiam, Auguſtam Sueſſionum, ipſe poſt victoriam vſurpauit. *Valeſ. 240. ſeq. & 263.* primus Francorum regum chriſtianus, & barbarorum catholicus, mortuus Lutetiæ anno XXX. regni. *Idem p. 251. & 263.*

THE-

THEODERICVS Chlodouei filius, cum tribus fratribus CHLODOMERE, CHLOTARIO & CHILDEBERTO. Vide ſupra p. 60.

THEODEBERTVS Theoderici filius, regnauit annos XIIII. a bubalo in venatione interfectus. *Valeſ. p. 294. & 334.*

THEODEBALDVS, filius Theodeberti, cuius poſt VII. annos mortui, CHLOTARIVS, patruus magnus, bona rapit, & Childeberto etiam fratri ſuccedit. *Valeſ. p. 465. 477.*

CHLOTARIVS, Chlodouei filius, ſolus, oppreſſis agnatis, circa annum IↃLX.

CHARIBERTVS, filius Chlotarii Lutetiæ ſedem habens, cum fratribus GVNTRAMNO Aurelianenſi: CHILPERICO Sueſſionenſi: SIGEBERTO Metenſi. Metenſis poſteri Childebertus filius, & Theodebertus ac Theodericus nepotes, cito pereunt. *Aimoin. lib. 3.* Hinc

CHIL-

CHILDERICVS, frater Chariberti, plerisque succedit, anno IↃLXXIIII.

CHLOTARIVS II. Childerici filius, annos XLIIII. regnat, fratribus vel exstinctis vel oppressis.

DAGOBERTVS, filius Chlotarii, rex Austrasiæ viuo patre: exstincto eo, maioris partis Galliæ, fratri Ariberto Aquitania relicta. *Aimoin. 4. cap. 11. & 23.*

CHLODOVEVS siue LVDOVICVS patri in Neustria & Burgundia succedit. *Aimoin.* 4. 27. ann. IↃ CXLVI.

CHLOTARIVS III. fil. ann. I.

CHILDERICVS II. frater, antea rex Austrasiæ. ann. XII.

THEODERICVS frater ann. XIIII.

Sub hoc potens fit PIPINVS, maior domus. Sequentes titulo magis quam cura & potestate reges.

SIGEBERTVS frater in Austrasia *Aimon.* 4. 27.

ILDEBERTVS, filio Sigeberti in monasterium detruso, eiectus a Chlodoueo, *Tilius.*

CHILDERICVS, fil. Chlodouei secundus. *Tilius.*

PIPINVS administrator.

CHLODOVEVS III. ann. IIII.

CHILDEBERTVS II. frater, ann. XVIII. ab anno IↃ CXCVIII.

DAGOBERTVS II. filius, annos II.

CHILPERICVS II.

CAROLVS MARTELLVS Francorum princeps circa annum IↃ CCXV.

THEODERICVS Cala, annos XV.

CHILDERICVS tupidus annos IX. vltimus Merouingorum, cogitur monachus fieri anno IↃ CCL. *Tilius.*

PIPINVS rex, Caroli filius, unde noua familia *Carolingorum*: victor Aistulfi Langobardi. annos XVIII.

CAROLVS Magnus annos XLVII. ab IↃ CCLXIX.

LVDOVICVS Pius filius, ab IↃ CCCXV. per per annos XXVI.

CAROLVS Caluus, fil.

LVDOVICVS Balbus, Calui filius, ab IↃ CCCCLXXIX. biennium regnans.

* Germani succedunt LVDOVICVS & CAROLOMANNVS per quinquennium, fili regis Germaniæ Ludouici.

CAROLVS Crassus frater illorum.

ODC

ODO annos IX.

CAROLVS Simplex, Ludouici Balbi fil. ab anno IↃ CCCC.

RVDOLPHVS Burgundio.

LVDOVICVS Transmarinus, Simplicis filius, annos XXVII.

LOTHARIVS filius Ludouici, annos XXXI. ab IↃ CCCCLVI.

LVDOVICVS V. filius Lotharii vnum annum regnat veneno exſtinctus, in quo deſiit ſtirps *Carolingorum* anno IↃ CCCCLXXXVII.

HVGO CAPETVS fundator familiæ ad noſtra vsque tempora regnantis, obiit IↃ CCCCXCVI.

ROBERTVS annos XXXVI. moritur anno CIↃ XXX.

HENRICVS, filius Roberti annos XXX.

PHILIPPVS, filius Henrici, annos XLIX. moritur CIↃ CIX.

LVDOVICVS VI. ſiue Craſſus, filius Philippi, annos XXVIII.

LVDOVICVS Iunior, ſiue VII. filius Craſſi, annos XLIII. Bello ſacro interfuit; moritur CIↃ CLXXX.

PHILIPPVS II. *Adeodatus.* annos XLII. Dicitur & *Philippus Augustus.*
LVDOVICVS VIII. pater diui, ann. III.
LVDOVICVS IX. annos XLIIII. rebus præclare pro ecclesia in Ægypto, Palaestina, & Africa gestis apud pontifices meritus, vt in Sanctorum numerum reciperetur vnde *Diui* vel *Sancti* in historiis sequentium temporum cognomen. Mortuus in Africa CIↃ CCLXX.
PHILIPPVS Audax, Sancti filius annos XV. sub quo Galli in Sicilia tristes *Vesperas* patiuntur.
PHILIPPVS Pulcher, Franciæ & Nauarræ rex, annos XXVIII.
LVDOVICVS Hutinus annos II.
PHILIPPVS Longus siue V. annos V.
CAROLVS Pulcher, Philippo fratri succedit M CCCXX. regnat ann. VII.
PHILIPPVS Valesius annos XXII. Delphinatum adquirit.
IOANNES ann. XIIII. Moritur CIↃ CCCLXIII.
CAROLVS V. siue Sapiens, filius Ioannis, annos XVI. Litterarum & litteratorum amator. *Lilius.*

CA-

CAROLVS VI. annos XLII.

CAROLVS VII. fit rex M. CCCCXXXIII. regnat annos XXXIII.

LVDOVICVS XI. filius Caroli VII. annos regnat XXIII.

CAROLVS VIII. filius Ludouici XI. vltimus directæ Valesiorum lineæ, ann. XIII.

LVDOVICVS XII. fit rex ann. MCCCCXCVIII. regnat XVII.

FRANCISCVS I. bellis cum Carolo V. notissimus: captus apud Pauiam moritur MDXLVII.

HENRICVS II. filius Francisci, in ludis equestribus fracta lancea vulneratus moritur MDLIX.

FRANCISCVS II. Henrici filius, altero anno fataliter exstinctus.

CAROLVS IX. frater, ciuilibus bellis & laniena Parisiensi M D LXXII. infelix: mortuus inter graues & longos dolores M DLXXIII.

HENRICVS III. antea Poloniæ rex, monachi cultro interfectus MDLXXXIX. & in hoc exstincta fuit stirps *Valesia*.

HENRICVS IV. Borbonius, rex Nauarræ, felix cetera, si exitum excipias, quem sicarius Franciscus Rauaillac maturauit anno MDCX.

LVDOVICVS XIII. Henrici IV. filius consilio Richelii cardinalis rem publicam gerit feliciter, moritur MDCXLIII.

LVDOVICVS XIIII. rebus gestis & victoriis Magnus, vxorem Philippi Hispani filiam amittit MDCLXXXIII. ex qua Delphinum susceperat MDCLXI.

✣

✣ ✣

Qui cum Francorum regibus heic propter Normanniam coniungi *Angliæ reges* poterant, repetantur ex pag. 139. 153. 176. 206.

NAVARRAE reges vide expositos p. 152. 173. & 200. Nomen & ius hodiernorum regum Galliæ est a patre Henrici IIII. qui vltimam heredem Nauarrenorum regum, Bearniæ finibus circumscriptorum, vxorem duxit.

REGES HISPANIAE VLTERIORIS,

id est *Legionis*, *Asturiæ*, *Castellæ*,

PELAGIVS Christianorum, qui a Saracenis pulsi, in montes Asturiæ & Legionis confugerunt, primus rex anno IↃ CCXVI.

* Successores Legionis & Asturiæ reges, a Vasæo & aliis enumerati, prætermittimus, vt obscuri plerosque nominis per tria fere sæcula.

VEREMVNDVS anno CIↃX. sub quo Castellæ comitatus ad Sanctium Navarræ regem hereditate deuoluitur, qui filium Ferdinandum constituit primum Castellæ regem, qui etiam Veremundo vxorio iure succedit.

FERDINANDVS Castellæ & Legionis rex anno CIↃXX. Diuidit regna tribus filiis, sed

SANCTIVS impatiens diuisionis, fratribus pulsis, regnauit solus VI annos; quo occiso

ALFONSVS VI. frater Sanctii, Toletum expugnat.

ALFONSVS VII, nepos sexti ex filia, dictus imperator Hispaniæ, *Vasaeus ad ann.* MCVIII. Ab huius morte diuiduntur regna.

Castellæ.	*Legionis.*
SANCTIVS III. ann. I.	FERDINANDVS II.
ALFONSVS VIII. fil. Sanctii ann. LIII.	ALFONSVS IX. fil. Ferdinandi ann. VIII.
HENRICVS fil. ann. II.	

FERDINANDVS III, Alfonsi, Legionis regis, filius potitur etiam Castellæ regno, & vtrique præest; recuperator Cordubæ & Hispalis: mortuus MCCLII. *Vasæus.*

ALFONSVS X. a quibusdam principibus Imperator Roman. electus, annos XXXII.

SANCTIVS annos XI.

FERDINANDVS IV. annos XV. mortuus MCCCX.

ALFONSVS XI. victor Saracenorum ad flumen Salatum regnat ann. XL. *Vasæus.*

PETRVS Crudelis ann. XIX.

HENRICVS II. ann. X.

IO.

IOANNES victus a Lusitanis; oppressus equi lapsu MCCCXC.

HENRICVS III. ann. XVI.

IOANNES II. ann. XLVII.

HENRICVS IV. ann. XX.

FERDINANDVS Catholicus & ISABELLA, expugnato regno Granatensi Saracenos Hispania protinus exturbat, Aragoniæ quoque, Siciliæ & Nauarræ dominus, moritur MDXVI. decem annis post PHILIPPVM Austriacum, generum suum.

CAROLVS, Rom. imperator, filius Philippi Austriaci, nepos Ferdinandi Catholici ex filia.

PHILIPPVS II. Caroli filius Portugalliam quoque regnis suis adiecit, mortuus MDXCVIII.

PHILIPPVS III. filius Philippi II. mortuus MDCXXIII.

PHILIPPVS IIII. amittit Portugalliam; & fœderatos Belgas iubet liberos esse: moritur MDCLXV.

CAROLVS II. Philippi filius, natus MDCLXI. mort. MDCC.

CAROLVS III. Austriacus.

REGES ARAGONIAE.

RANIMIRVS circa millesimum annum Christianorum, ex *comitatu* regnum fecit rex primus. Successores SANCTIVS & PETRVS Nauarræ reges, & ALFONSVS ac RANIMIRVS II. Petri fratres, & RANIMVNDVS, ALFONSVS II. ac Petrus II. sed IACOBVS Baleares insulas & regnum Valentiæ ac Murciæ recepit, rex ab CIↃ CCXIII. per LXII. annos. PETRVS III. primus vna rex Siciliæ, cui filii ALFONSVS, & IACOBVS, & post hos alius ALFONSVS, PETRVS, & IOANNES, successerunt, vsque ad MARTINVM, cuius filius Martinus Siciliæ regnum matrimonio adquisiuit. FERDINANDVS, frater Henrici Castellæ regis, secutus anno CIↃ CCCCX. rex etiam Siciliæ: cuius filius ALFONSVS Neapolitanum regnum Siculo rursus coniunxit. IOANNES frater Alfonsi, rex Nauarræ mortuus CIↃ CCCCLXXIX. cuius filius FERDINANDVS Catholicus ita regnum coniunxit, vt iidem sint in Aragonia, Castella & Sicilia posthac successores.

RE-

VNGARIAE	*POLONIAE*
STEPHANVS circiter annum millesimum. *Interiectis sæculis.*	*PIASTI* quorum vltimus CASIMIRVS m. 1370.
LVDOVICVS sorore Casimiri natus mort. 1383.	
CAROLVS Neapolit.	IAGELLO, Lithuanus maritus Hedvvigis F. Ludouici
SIGISMVNDVS Caroli IV. F. Mariæ Ludouici F. maritus, victus ad Nicopolin.	
ALBERTVS gener Sigismundi. 1437.	
VLADISLAVS F. Iagellonis, ad Varnam cæsus.	
VLADISLAVS postumus Alberti, duce Ioanne Hunniade 1444	CASIMIR. F. Iagellon.
	IO. ALBERTVS Casimiri F. 1492.
MATTHIAS Coruinus.	ALEXAND. frat. 1501
VLADISLAVS Bohœmus Casimiri poloni F. 1490.	SIGISMVND. fr. 1506
	SIGISMVNDVS AVGVSTVS 1548.
LVDOVICVS, Vlad. F. Mohazi cæsus 1526	HENRICVS Valesius fugit in Galliam 1574
Ioannes Zepusiensis inuitis Austriacis.	STEPHANVS Bathor, Transiluanus. 1574
FERDINANDVS I. maritus Annæ, sororis Ludouici Præcocis; ex quo regnum penes Austriacos mansit vsque ad CAROLVM VI. quod Deus seruet.	SIGISMVNDVS Ioannis Suedi F. 1586.
	VLADISL. IV. F. 1632
	IO. CASIMIR. F. 1648 abdicans se regno.
	MICHAEL 1669.
	IOANN. Sobieski 1673
	FRID. AVGVST. 1697

INDEX RERVM.

maxime illarum quæ in Notis explicantur.

Beſſa-

Im-

Na-

Prœ-

Ste-

Tri-

FINIS.